

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

EĞİTİMDE YEREL YÖNETİMLERİN YERİ VE KATKISI

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
İbrahim KARADAĞ**

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Ali İhsan ÖZEROĞLU**

İstanbul-2013

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

EĞİTİMDE YEREL YÖNETİMLERİN YERİ VE KATKISI

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
İbrahim KARADAĞ**

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Ali İhsan ÖZEROĞLU**

İstanbul-2013

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı **Y1112.060066** numaralı öğrencisi **İbrahim KARADAĞ**'ın "EĞİTİMDE YEREL YÖNETİMLERİN YERİ VE KATKISI"adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 08.11.2013 tarih ve 2013/29 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *ayr. birliğ...* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *başarılı...* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :28/11/2013

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan ÖZEROĞLU

[Signature]
.....

2) Jüri Üyesi : Öğr. Gör. Dr. Fethi GÜRÜN

[Signature]
.....

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Fatih Turan YAMAN

[Signature]
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10021690
Yazar Adı / Soyadı	İBRAHİM KARADAĞ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 24611441564
Telefon	5057736208
E-Posta	ibrahimkaradag34@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	EĞİTİMDE YEREL YÖNETİMLERİN YERİ VE KATKISI
Tezin Tercümesi	The Role and Contribution of Local Government in Education
Konu	Kamu Yönetimi = Public Administration
Üniversite	İstanbul Aydın Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2013
Sayfa	109
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. YARD.DOÇ.DR.ALİ İHSAN ÖZEROĞLU 24611441564
Dizin Terimleri	Belediye hizmetleri=Municipality services ; Eğitim hizmetleri=Education services ; Yerel yönetimler=Local administrations ; Eğitim faaliyetleri=Education activities ; Eğitim politikaları=Education policies ; Eğitim reformları=Education reforms
Önerilen Dizin Terimleri	EĞİTİMDE YEREL YÖNETİMLERİN YERİ VE KATKISI
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 04.12.2016 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

04.12.2013

İmza :

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans yapmamı teşvik eden maddi manevi desteklerini esirgemeyen eşim Emine'ye, yavrularım Ahmet Muzaffer ve İbrahim Eren'e, dostlarım; Yasin GÜLEÇ, Murat MEYDAN, Fatih TÜTÜNCÜ ve Rahmi GÜNBELDEK'e, tezimin hazırlık aşamasında değerli katkıları bulunan Danışman Hocam Yard.Doç.Dr. Ali İhsan ÖZEROĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kasım, 2013

İbrahim KARADAĞ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

1.1. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	4
1.1.1. Türk Milli Eğitiminin Amaçları	4
1.1.2. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri	5
1.2. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHÇESİ.....	7
1.2.1. Cumhuriyetten Önceki Dönem	7
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemi	8
1.3. MİLLİ EĞİTİME DAYANAK TEŞKİL EDEN YASAL MEVZUAT.....	10
1.4. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN YÖNETİM YAPISI.....	11
1.4.1. Milli Eğitim Bakanlığının Merkez Örgütünün Yönetim Yapısı.....	12
1.4.1.1. Milli Eğitim Bakanlığının Ana Hizmet Birimleri.....	12
1.4.1.2. Diğer Kurul ve Komisyonlar	14
1.4.2. Milli Eğitim Bakanlığının Taşra Örgütünün Yönetim Yapısı	14
1.4.2.1. İl Milli Eğitim Müdürlükleri	15

1.4.2.2. İl Milli Eğitim Müdürlüklerindeki Bölümler	15
1.4.2.3. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin Görevleri	16
1.4.2.4. Okul ve Kurum Müdürlükleri.....	17
1.4.3. Milli Eğitim Bakanlığının Yurt Dışı Örgütünün Yönetim Yapısı	17
1.4.3.1. Eğitim Müşavirlikleri ve Eğitim Ataşelikleri	18
1.5. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN SORUNLARI.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM KAVRAMI

2.1. Yerinden Yönetim.....	21
2.2. Yerinden Yönetim Türleri	23
2.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim	23
2.2.2. İdari Yerinden Yönetim	25
2.2.2.1. Coğrafi Yerinden Yönetim	26
2.2.2.2. Hizmet Yerinden Yönetim	27
2.2.3. Yerinden Yönetimin Özellikleri.....	28
2.2.3.1. Özerklik.....	28
2.2.3.2. Yetki Genişliği	29
2.2.3.3. İdari Vesayet.....	30
2.2.3.4. Tüzel Kişilik	31
2.2.2.5. Seçilmiş Organlar.....	31
2.3. Yerel Yönetim Kuruluşları	31
2.3.1. Büyükşehir Belediyeleri	33
2.3.2. Belediyeler.....	34
2.3.3. İl Özel İdareleri	35
2.4.4. Köyler	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YERELLEŞME KAVRAMI VE EĞİTİMDEKİ YERİ

3.1. YERELLEŞME KAVRAMI	37
3.1.1. Yerelleşme Eğilimleri	37
3.1.2. Türkiye’de Kamu Yönetimi Anlayışındaki Değişiklik	40
3.1.3. Eğitimde Yerelleşme Kavramı	43
3.1.2.1. Küreselleşme Süreci ve Eğitimde Yerelleşme.....	46
3.1.2.1 Eğitimde Yerelleşmenin Nedenleri	47
3.2.2. Türkiye’de Eğitimde Yerelleşme Uygulamaları	49
3.2.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı Yerelleşme Uygulamaları	50
3.2.2.1.1. Türkiye’de Eğitim Politikaları ve Değişimi	50
3.2.2.1.2. Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan	51
3.2.2.1.3. Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları.....	52
3.3. YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİMDE YERELLEŞME UYGULAMALARI	56
3.3.1. Yerel Yönetimleri Eğitim Faaliyetleri İle İlgili Kanunlar	56
3.3.1.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu	56
3.3.1.2. 5216 Sayılı Büyük Şehir Belediye Kanunu.....	57
3.3.1.3. 5227 Sayılı Kamu Yönetimi Kanunu	58
3.3.1.4. 5257 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	58
3.3.2.2.2. Merkezi Yönetimin Taşra Teşkilatının Eğitim Hizmetleri	59
3.3.2.2.3. Yerel Yönetimlerin Eğitim Hizmetlerine Finansman Desteği.....	59
3.3.2.2.4. Yerel Yönetimlerin Yaygın Eğitim Çalışmaları	60
3.3.2.2.5. Diğer Yardımlar	61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL İLİNDE BAZI BELEDİYELERİN EĞİTİM HİZMETLERİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	62
İSTANBUL İLİNDE BAZI BELEDİYELERİN EĞİTİM HİZMETLERİ	62
4.1. ŞİŞLİ BELEDİYESİ.....	62
4.1.1. Şişli İlçesi.....	62
4.1.2. Şişli İlçesi Eğitim Bilgileri	63
4.1.3. Şişli Belediyesi Eğitim Hizmetleri.....	64
4.1.3.1. Şişli Belediyesi Eğitim Kurumlarına Fiziki Yardımları	64
4.1.3.2. Şişli Belediyesi'nin Yaygın Eğitim Hizmetleri	65
4.1.3.3. Şişli Belediyesi'nin Diğer Eğitim Hizmetleri	69
4.1.3.3.1. Kütüphane Hizmeti	69
4.1.3.3.2. Spor Yaz Okulları ve Spor Eğitimleri	69
4.1.3.3.3. Eğitim Seminerleri	70
4.1.3.3.. Kreş, Anaokulu ve Gündüz Bakımevleri Hizmetleri	71
4.2. BAKIRKÖY BELEDİYESİ	72
4.2.1. Bakırköy İlçesi	72
4.2.2. Bakırköy İlçesi Eğitim Bilgileri.....	72
4.2.3. Bakırköy Belediyesi Eğitim Hizmetleri	73
4.2.3.1. Bakırköy Belediyesi Eğitim Kurumlarına Fiziki Yardımları.....	73
4.2.3.2. Bakırköy Belediyesi'nin Yaygın Eğitim Hizmetleri	74
4.2.3.2.1. Bakırköy Gençlik ve Eğitim Merkezi	75
4.2.3.3. Bakırköy Belediyesi'nin Diğer Eğitim Hizmetleri.....	75
4.2.3.3.1. Kütüphane ve İnternet Evi	75
4.2.3.3.2. Spor Yaz Okulları ve Spor Eğitimleri	76
4.2.3.3.3. Türkan Saylan Kız Öğrenci Misafirhanesi.....	76
4.2.3.3.4. Sanat Evi ve Kent Müzesi.....	77

4.2.3.3.5. Kreş ve Anaokulu Hizmetleri.....	77
4.2.3.3.6. Sanat Kursları.....	78
4.2.3.3.7. Rehabilitasyon Merkezi.....	78
4.3. BAĞCILAR BELEDİYESİ.....	79
4.3.1. Bağcılar İlçesi	79
4.3.2. Bağcılar İlçesi Eğitim Bilgileri.....	79
4.3.3. Bağcılar Belediyesi Eğitim Hizmetleri	80
4.3.3.1. Bağcılar Belediyesi Eğitim Kurumlarına Fiziki Yardımları	80
4.3.3.2. Bağcılar Belediyesi'nin Yaygın Eğitim Hizmetleri.....	82
4.3.3.3. Bağcılar Belediyesi'nin Diğer Eğitim Hizmetleri.....	83
4.3.3.3.1. Yaz Spor Okulları	83
4.3.3.3.2. Gençlik Kampı	83
4.3.3.3.3. İzci Kampı.....	84
4.3.3.3.4. Bağcılar Engelliler Sarayı	84
4.3.3.3.5. Bağcılar Belediyesi Kadın ve Aile Kültür Merkezi	86
4.3.3.3.6. Bilgi Evleri.....	87
4.3.3.3.7. Okula İlk adım Şenliği.....	88
4.4. EĞİTİMDE YERELLEŞMENİN OLUMLU YANLARI	88
4.6. EĞİTİMDE YERELLEŞMENİN OLUMSUZ YANLARI.....	91
SONUÇ VE ÖNERİLER	95
KAYNAKLAR.....	101
ÖZET	108
ABSTRACT.....	109

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
Akt.	Aktaran
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AD.	Ana Bilim Dalı
A.g.k	Adı Geçen Kitap
A.g.e	Adı Geçen Makale
Bkz.	Bakınız
Doç	Doçent
EBSAM	Eğitim Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi
Dr.	Doktor
İSKUR	İş Kurumu
KOSGEB	Küçük ve Orta Boy Sanayi Geliştirme Birliği
Md	Madde
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜSİAD	Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği
TCRG	Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete
vb.	ve benzerleri
v.d.	ve diğerleri

TABLolar

Tablo 1. Eğitimde Yerelleşme.....	44
Tablo 2. Şişli İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim Kurumları	63
Tablo 3. Eğitim Malzemesi Dağıtılan Öğrenci Sayısı.....	65
Tablo 4. Şişli Belediyesi Eğitim Hizmeti Veren Kurumları.....	66
Tablo 5. Şişli Belediyesi'nin Kurs Merkezlerindeki Kursiyer Sayısı.....	68
Tablo 6. Kütüphaneler ve Faydalananların sayısı	69
Tablo 7. Spor Okullarına Katılan Öğrenci Sayısı	70
Tablo 8. Şişli İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim Kurumları	73
Tablo 9. Bakırköy Belediyesi Eğitim Hizmeti Veren Kurumları	75
Tablo 10. Kreş ve Anaokulu	77
Tablo 11. Bağcılar İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim Kurumları.....	79
Tablo 12. Bağcılar Belediyesi Eğitim Hizmeti Veren Kurumları	80
Tablo 13. Bağcılar Belediyesi Öğrenci Yardımları	81
Tablo 14. Bağcılar Belediyesi Tarafından Düzenlenen Tatil Faaliyetleri.....	84

ŞEKİLLER

Şekil 1. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması	13
Şekil 2. Yerinden Yönetim Düzeni	24
Şekil 3. Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları.....	32

GİRİŞ

Yerel yönetimler kamu hizmetlerinin yerinden yürütülmesindeki verimlilik ve demokrasi kültürünün yaygınlaşmasında önemli kamu yönetimi kurumlarıdır. Küresel düzeydeki gelişmeler, yerel yönetimlerin merkezi otoriteye karşı daha özerk olmasını sağlamıştır. Yapılan idari reformlarla, yerel yönetimlere yetki genişliği ve devri artırılmış, idari ve mali açıdan özerklikleri geçmiş yıllara göre göreceli olarak gelişmiştir. Yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin son yıllarda Türk eğitim sistemindeki katkıları ön plana çıkmıştır.

Türkiye’de yaşanan nüfus artışı, köyden kente göçle birlikte toplumsal değişim, merkezi yönetim tarafından uygulanan politikaların yanında yerel yönetimlerin de eğitim ve kültür faaliyetleri konularında yeni görevler almasını gerektirmiştir. Küreselleşme sürecinde yaşanan yerelleşme eğilimi ve Avrupa Birliği eğitim politikalarının yerinden yönetim ilkesine dayanması Türkiye’de eğitim sisteminin yeniden oluşturulmasını gerekli kılmaktadır.

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının gelişmesi yerel yönetimlere merkezden aktarılan yetkilerin genişliği ve yerel yönetimlerin özerkliği ile ilişkilidir ve yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerine katılması açısından önemlidir. Türkiye’de yerel yönetimler örgün eğitimde yetki sahibi değildir. Gelişim aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı’nın sunduğu hizmetleri destekleyici nitelikte olan halk eğitimi, Avrupa Birliği uyum süreci ile birlikte özellikle 1994 yılından itibaren gelişmeye başlamıştır. Örgün eğitim açısından yerel yönetimlerin eğitim faaliyetlerinde bulunmasının yasal alt yapısının bulunmaması, merkezi yönetiminin eğitimle ilgili hizmetlerde yetki devrini gerekli kılmaktadır.

Yerel topluluğun ortak gereksinimlerini ve sorunlarını kamu hizmeti üreterek çözüme geteneği, halkın demokrasi kültürünü edindiği yerel yönetimlerde oluşmaktadır. Yerel sorunların çözümlerine karşılıklı iletişim içinde ulaşan yerel topluluk kendi girişimleri ile desteklenen kurumlara yaklaşımlarında yabancılaşmayacaktır. Toplumsal barış ve demokratik eğitimin temelinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ilkesi yatmaktadır. Yerelleşme eğilimi, yetki

genişliği ile merkezi yönetimin belli kararları alt düzeydeki yerinden yönetim kuruluşlarına aktarması şeklinde gerçekleşmektedir.

Örgün eğitim ile yaygın eğitim birbirini tamamlayan, destekleyen süreçlerdir. Bu süreçlerin merkezi yönetimle işbirliği yapan yerel yönetimlerce desteklenmesi, eğitimde 1980'li yıllardan sonra ortaya çıkan kaynak yetersizliği ve nitelikli öğretmen açığının önüne geçebilir. Türkiye'nin coğrafi ve ekonomik koşullarından kaynaklanan bölgesel dengesizlik, Milli Eğitim Bakanlığının aldığı ulusal eğitim politikalarının yerel yönetimlerce koordine edilmesi ile çözümlenebilir. Türk eğitim sisteminde yaşanan aksaklıkların başında son yıllarda artan özelleşme hareketi, eğitim alacak öğrencilerin fırsat eşitliğinden yararlanmasını engellemektedir. Özel Okullar ile devlet okulları arasında hizmet kalitesi açısından oluşan farklar, önemli boyutlara ulaşmıştır. Özellikle devlet okullarındaki dersane yetersizliği ve bölgesel olarak belirli yörelerde yoğunlaşan genç nüfus nedeniyle kalabalık sınıflarda eğitim alan öğrencilerin başarılarında önemli düşüşler, Türkiye'nin kronik sorunu haline gelmiştir.

Özellikle belediyelerin yaygın eğitim faaliyetleri ve hayat boyu öğrenim programları, kent kültürünün oluşmasında ve köyden kente göçenlerin kent yaşamına uyum sağlamasını, kentte yaşayan bireylerin kendini gerçekleştirme için önemli eğitim programlarıdır. Yerel yönetimlerin kent kültürünü geliştirmek için yaptıkları çalışmalar sosyal barışın ve toplumsal bütünleşmenin de sağlanmasında önemli katkılar sunar.

Türkiye'de öncelikle kamu yönetimi idaresi konusunda yasal düzenlemelerin yapılması ve ikincil olarak uzun vadeli eğitim politikalarının oluşturulması ile eğitim hizmetlerinde yerel düzeyde sorunların belirlenmesi, bu sorunları çözüme ulaştıracak çözüm önerilerinin geliştirilmesi, uygulamanın verimli ve etkin yapılabilmesi için yerel kadroların ve eğitim sisteminin kademeli olarak yerelleştirilmesi faydalı olacaktır.

Tezin birinci bölümünde Türk eğitim sisteminin genel özellikleri cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası tarihçesi ile verilecektir. Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatı incelenmiş ve Türk eğitim sisteminin sorunları araştırılmıştır.

İkinci bölümde yerinden yönetim kavramı incelenmiş, Türkiye’de yerel yönetimlerin özellikleri ve türleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde küreselleşme, yerelleşme yeni kamu yönetimi anlayışının eğitim hizmetlerine etkileri araştırılmıştır. Eğitimde yerelleşmenin nedenleri ve yerel yönetimlerdeki eğitim uygulamaları da açıklanmaya çalışılmıştır.

Dördüncü ve son bölümde ise İstanbul ilinde farklı demografik özelliklere sahip ilçelerdeki yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri incelenmiştir.

Sonuç ve öneriler bölümünde yapılan çalışma genel hatları ile özetlendikten sonra ulaşılan sonuçlar ve çözüm önerileri belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

Türk eğitim sisteminin temeli, anayasa ve yasalarla belirlenen kurallar çerçevesinde merkezileşmiş bir yönetim anlayışı ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen eğitim hizmetlerine dayanmaktadır. Bu bölümde Türk eğitim sisteminin genel yapısı ve örgütlenme biçimi ve tarihsel süreç içinde gelişim aşamaları incelenecektir.

1.1. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Kökleri uzun bir tarihe sahip olan eğitim sisteminde Tanzimat dönemi ile gerçekleştirilen kurulum çalışmaları Cumhuriyet dönemi ile birlikte yeni bir aşama kaydetmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda sistemin genel amaç ve ilkelerinin yanında okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim yükseköğretim ve yaygın eğitim alt sistemlerinin de amaçlarını belirlenmiştir.

1.1.1. Türk Milli Eğitiminin Amaçları

Türk Milli Eğitimi'nin amaçları Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde gösterilmiştir. (MEB, 1998, md.2)

Türk Milli Eğitimi'nin genel amacının Atatürk ilke ve inkılaplarına ve Atatürk milliyetçiliğine başta olmak üzere, insanlığın ve Anayasa'nın temel değerlerine bağlı sorumlu yurttaşlar olarak yetiştirmek, ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda, hayata hazırlamak ve bireylerin kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır olarak belirtilmiştir.

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak amaçlanırken öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde

iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak amaçlanmaktadır.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda genel amaçlar sayıldıktan sonra Milli Eğitim sisteminin özel amaçları da belirtilmiştir. Bu amaçlar temel ilkelere uygun olarak belirlenen özel amaçlar her eğitim etkinliğinde uyulması gereken amaçlardır. Bu amaçlar, eğitimi daha işlevsel yapacak ve etkinleştirecek çağdaş eğitimin, eğitilenleri şimdiki yaşayışına hem de gelecek yaşayışına hazırlayacak sorun çözme gücünün geliştirilmesidir. (Başaran, 1996: 36)

1.1.2. Türk Milli Eğitimimin Temel İlkeleri

1982 Anayasasında eğitim ilkeleri ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Bu maddelere ilgili kısımda değinilecektir. Bununla birlikte milli eğitimin temel ilkeleri Milli Eğitim Temel Kanununda belirtilmiştir. (MEB, 1998: İkinci Bölüm)

Türk Milli Eğitimin temel ilkeleri ise şunlardır:

1. Genellik ve eşitlik: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

2. Ferdin ve toplumun ihtiyaçları: Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

3. Yönelme: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Yönelmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

4. Eğitim hakkı: İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

5. Fırsat ve imkan eşitliği: Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

6. Süreklilik: Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

7. Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği: Eğitim sisteminin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.

8. Demokrasi eğitimi: Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

9. Laiklik: Türk milli eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

10. Bilimsellik: Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

11. Planlılık: Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim, istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

12. Karma eğitim: Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkan ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

13. Eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin işbirliği: Aynı alan içinde birden fazla örgün ve/veya yaygın eğitim kurumunun bir arada bulunması halinde eğitim kampüsü kurulabilir ve bunların ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere eğitim kampüsü yönetimi oluşturulabilir. Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul aile birlikleri kurulur.

14. Her yerde eğitim: Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir

1.2. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHÇESİ

1.2.1. Cumhuriyetten Önceki Dönem

Tanzimat'ın ilanına (1839) gelinceye dek, Osmanlı'nın eğitim sisteminin başlangıcı olan okullar üç kümede toplanmaktaydı:

1. Din okulları sübyan ve medrese adını alan bu okullar kişi ya da vakıflarca açılmıştı ve müftülüklerce sınırlı olarak denetlenmekteydi
2. Yeni okullar, orduya yüksek nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan askeri okullar ile İstanbul'da açılan sübyan okullarıydı
3. Kilise okulları Müslüman olmayan devletlerce ve yabancı ülkelerce açılan, amacı din eğitimi vermek olan ama genellikle

sömürge eğitimi veren yabancı dilli okullardı (Başaran, 1996; 12)

1869 yılına kadar bir plân bir tüzükten yoksun olarak parça parça yapılan eğitim hareketleri, aynı yıl Maarif Nazırı Saffet Paşa ve arkadaşlarının gayreti ile çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile yarı bütünlüğe kavuşmuştur. Bu Nizamname göz önüne memleket gerçeklerini almaktan ziyade Fransız örneğini aldığı için hükümleri tatbik edilememiştir (Koçer, 1991: 236) Bu yenileşme hareketleri Tanzimat'a kadar yalnızca ordu sonrasında ise devlet yapısı içindir. II. Meşrutiyet Dönemi kısa sürmesine rağmen, Cumhuriyet Döneminde eğitim alanında yapılan reformların fikir ve hareket kaynağını oluşturduğu söylenebilir (MEB, 2009: 22)

İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra eğitim alanında yapılan çabalar, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilecek eğitim devriminin tohumları oldu. Öğretim birliğini sağlamanın ilk girişimi bu dönemde yapıldı. Osmanlı ülkesindeki tüm milletleri bir devlet çatısı altında birleştirmenin olanaksızlığının anlaşılması, söylenmesinden bile korkulan Türkçülük akımını güçlendirdi ve eğitimin uluslaştırılması çabalarını artırdı. Arap harflerinin okunup yazılışını kolaylaştıracak çalışmaların yanı sıra Latin harflerinin Türk Dili'ne uygulanabileceğine ilişkin görüşler belirdi. Kadının eğitimine, önceki dönemlerde görülmeyen derecede önem vermeye başlandı (Başaran, 1996: 15)

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemi

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Cumhuriyet Devleti'ni ve yıkılan ülkeyi yeni baştan kurmak için, öbür toplumsal kurullarda olduğu gibi, eğitim kurumunda da, Türkiye Devrimi'nin birer parçası olarak, kimi yenileşmenin gerçekleştirilmesi gerekti. Öğretimdeki dağınıklığı ortadan kaldırmak ve öğretimi Devlet'in denetimi altına sokmak için, 3 Mart 1924'te 430 sayılı Öğretim Birliği Yasası (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) çıkarıldı. Eğitimi örgütleme;

Yasaya uygun olarak, öğretim birliğini gerçekleştirmek, yeni eğitim programlarına uygun okullar açmak ve bunları yaymak için, Bakanlık ve taşra eğitimi örgütünü güçlü bir yapıya kavuşturmak gerekmişti (Başaran, 1996:16)

1928'de 1353 sayılı yasa ile Türk Abecesi kabul edildi. 1929'da 15-45 yaşları arasındaki yurttaşlara okuma yazma öğretmek için Millet Mektepleri açıldı. Bilenlerin bilmeyenlere öğretmesi için geniş kapsamlı bir okuma yazma seferberliği sürdürüldü (Başaran, 1996: 18)

Bu yılların bundan önceki yıllara bakarak özelliği, 1946 yılında başlanılan çok partili siyasal yaşamın bir sonucu olarak, 1950'den önceki siyasal partinin siyasal erki yitirmesi ve bu yıllarda başka bir siyasal partinin bu erki eline geçirmesiydi. Siyasal erki eline geçiren parti, liberal olduğu için, eğitim sistemi, ekonomiyi geliştirme ve özel girişimleri destekleme işlerinin gerisine bıraktı. Bu yüzden bu yıllar, eğitim için bir gerileme değilse de duraklama yıllarıydı (Başaran, 1996:18)

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası 3308 sayılı Çıracılı ve Mesleki Eğitim Yasası ile 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Yasa ile 24.03.1988 tarihli 3418 sayılı Yasada Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkındaki 4306 sayılı Yasa 18 Ağustos 1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasa gereğince ülke genelinde 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmiştir (MEB, 1998: 9)

2012 yılında 6287 Kanunla yapılan değişiklikle, eğitime başlama yaşı ve 4+4+4 olarak formüle edilen ilköğretim çağının 5 yaşının bitirildiği yıl ile 13 yaşın bitirildiği ilköğretim 8 yıl süreli ve zorunlu olması karar bağlanmıştır.

Türkiye'de eğitim sistemi merkezden yönetilmektedir. Tanzimat'tan önce eğitimin yönetimi için ne bir merkez ne de bir yerel yetke (authority) bulunmamaktadır. Eğitimin yönetimi, vakıflar ya da toplumlarca okullara bırakılmıştı. Tanzimat'tan sonra iç işlerinin yönetiminde Fransız yönetim biçiminin benimsenmesiyle eğitim de yavaş yavaş merkezden yönetilmeye

başlandı. Cumhuriyet döneminde, eğitimin yönetiminde tüm yetkiler merkezde toplanmıştır. Ancak son yıllarda, hükümetler programlarına eğitimde yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılacağına ilişkin maddeler koymaktadırlar (Başaran, 1996: 45)

1.2. MİLLİ EĞİTİME DAYANAK TEŞKİL EDEN YASAL MEVZUAT

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın 24. maddesi, din ve ahlak eğitiminin devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağını açıklamaktadır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır (TC Anayasası, 1980: md. 24) Anayasa'nın 42 maddesinde eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi belirlenmiş ve kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı, öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edileceği ve düzenleneceği açıklanmıştır. (T.C Anayasası, 1980: md. 24) Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları için Madde 62'de Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır, denmiştir. (T.C Anayasa, 1980: md. 62)

Türkiye eğitimine sistem kavramını, 14 Haziran 1973'te kabul edilen 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu getirmiştir. Bu kanun 1973 yılına kadar eğitimdeki gelişmeleri ve Yüksek Planlama Kurulu'nca geliştirilip Bakanlar Kurulu'nca onaylanan stratejiyi esas alarak Türkiye Eğitim Sistemi'ni yasalaştırmıştır (Başaran, 1996: 35)

1983 yılında çıkarılan Millî Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 1989 ve 1991 yıllarında değiştirilmiş ve son olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın yeniden yapılandırılması uyarınca 2011 yılında Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmiştir.

Ayrıca İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına dair Kanun, 2012 yılında kabul edilmiştir. Bu kanunla beraber 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda önemli değişiklikler yapılmış okula başlama yaşı ve eğitim şartlarında yeni düzenlemelere gidilmiştir.

1.4. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN YÖNETİM YAPISI

Türk Milli Eğitim Sistemi, Türk Kamu yönetimi sisteminin bir alt sistemi olup Milli Eğitim Bakanlığı adıyla örgütlenmiştir.

1973 yılında 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre Türk Milli Eğitim Sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden kurulur Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar, yaygın eğitim, örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. (Özkale, 1999: 57)

Yasada yaygın eğitim kendi içinde de genel ve mesleki olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu kapsamın içine diğer kuruluşların yaptığı halk eğitimini, hizmet içi eğitimi de katmak gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında eğitim sisteminin yaygın eğitim çenedi, örgün eğitim çenedinden ne kapsam ne de önem bakımında geride değildir (Başaran, 1996: 35)

Türk eğitim sisteminin örgütsel yapısını oluşturan yasa MEB'nin Teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname, 6 Nisan 2011 ve 6223 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 25 Eylül 2011 tarihinde kararlaştırılmıştır (TCRG, 2011: md.1)

Yasaya göre 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki gibi Bakanlığın amaçlarını gerçekleştirmek üzere, MEB'na bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip etmek ve denetlemek MEB'nin görevidir. Ayrıca okul öncesi, temel öğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışındaki öğretim

kurumlarının diğer bakanlık kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek yine MEB'nin görevlerindedir (Bucak, 2000: 24)

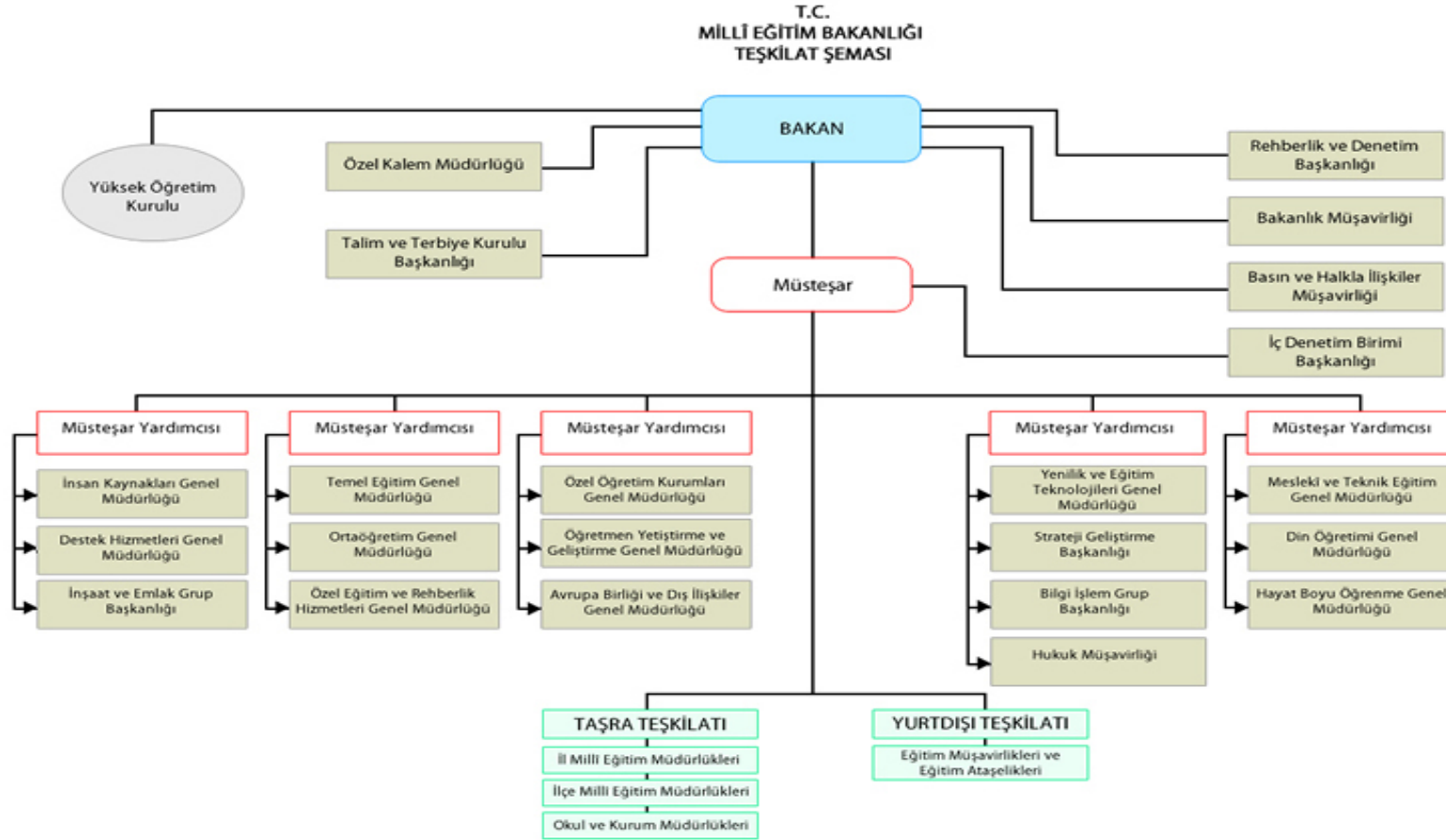
1.4.1. Milli Eğitim Bakanlığının Merkez Örgütünün Yönetim Yapısı

Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşur. MEB'nin merkez örgütü, MEB merkez örgütü, Bakanlık Makamı, Özel Kalem Müdürlüğü, Müsteşar ve beş adet müsteşar yardımcısı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Rehberlik ve Denetim Başkanlığı, Bakanlık müşavirliği, Basın ve Halkla ilişkiler Müşavirliği, İç Denetim Birim Başkanlığı ve ana hizmet birimlerinden oluşmaktadır (TCRG, 2011: 1)

1.4.1.1. Milli Eğitim Bakanlığının Ana Hizmet Birimleri

Ana hizmet birimlerinin her biri alanlarıyla ilgili eğitim, öğretim ve yönetim ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek, okul ve kurumların eğitim ve öğretim programlarını ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlayarak Talim Terbiye Kuruluna sunmakla yükümlüdür (Bucak, 2000: 24)

MEB Merkez teşkilatının eğitim ve öğretim için olan 15 tanesi genel müdürlük, bir de daire başkanlığı olarak yapılandırılan 16 hizmet birimi bulunmaktadır.

Şekil 1. Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması

Kaynak: TC Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması, (Erişim) <http://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.html> adresinden 27 Mayıs 2013 tarihinde alındı.

1.4.1.3. Diğer Kurul ve Komisyonlar

MEB'da Milli Eğitim Şurası, Müdürlükler Kurulu, Çıraklık ve Mesleki Eğitim Genel Kurulu, Öğrenci Disiplin Kurulları, Özel İhtisas Komisyonları olmak üzere sürekli kurullar vardır. Bunların çalışma usulleri yönetmeliklerle düzenlenir.

Milli Eğitim Şurası, Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur. Eğitim ve öğretimle ilgili konuları inceler ve teklif niteliğinde kararlar alır. Müdürler Kurulu, Bakanın verdiği konulardan sorumlu birimin çözmekte zorlandıkları ve uygulamada eşgüdümü gerektiren kararları alır. Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanun'daki görevleri yapar. Öğrenci Disiplin Kurulları ilgili kanun ve yönetmeliklerle kendilerine verilen görevleri yapar. Özel ihtisas Komisyonları ise, eğitim ve öğretimle ilgili özel ihtisas gerektiren alanlarda, bilim ve meslek kuruluşlarının katılımını da sağlayacak şekilde araştırma, inceleme ve geliştirme faaliyetlerinde bulunur (Bucak, 2000: 2)

1.4.2. Milli Eğitim Bakanlığının Taşra Örgütünün Yönetim Yapısı

Bakanlık yasa gereğince taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir. Her ilde ve ilçede bir millî eğitim müdürlüğü kurulur. İlçe millî eğitim müdürlükleri, görev ve hizmetleri yürütürken il millî eğitim müdürlüklerine karşı da sorumludur. İl ve ilçelerin sosyal ve ekonomik gelişme durumları, nüfusları ve öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak, bu müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve bunlara farklı yetkiler verilebilir. İş durumuna ve ihtiyaca göre millî eğitim müdürlüklerine bağlı olarak ayrı il ve ilçe birimleri de kurulabilir. İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde, millî eğitim müdürüne bağlı olarak Eğitim Denetmenleri Başkanlığı oluşturulur.

MEB taşrada 81 il ve 892 ilçe olmak üzere 978 eğitim müdürlüğü olarak teşkilatlanmıştır (Bozan, 2011: 29) Taşra yönetimi; eğitim yönetiminin yerel düzeydeki (il ve ilçeler) uzantısıdır. Bölgesel düzeyde örgütlenme yoktur. Her il ve ilçede Millî Eğitim Müdürlükleri bulunmaktadır. Millî Eğitim Müdürlükleri, mülki

amirlere (illerde vali, ilçelerde kaymakam) bağılı olarak faaliyette bulunur. Tüm okullar Millî Eğitim Müdürlüğüne bağılıdır (MEB, 2011: 5)

İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri görevleri ve hizmetleri açısından İl Milli Eğitim Müdürlüklerine karşı sorumludur. Milli Eğitim Müdürlükleri, il ve ilçe bazında eğitim hizmetleri yürütürler. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri hizmetlerin özelliklerine göre şubeler, bürolar ile sürekli kurul ve komisyonlardan oluşur.

4.2.1. İl Milli Eğitim Müdürlükleri

Her ilde Millî Eğitim Müdürlüğü, merkez ilçe hariç her ilçede İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü bulunur. İl Millî Eğitim Müdürlüğü aynı zamanda merkez ilçe millî eğitim hizmetlerini de yürütür. İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri hizmetin özelliklerine göre şubeler ve bürolar ile sürekli kurul ve komisyonlardan meydana gelir (TCRG: 1995: md.1)

1.4.2.2. İl Milli Eğitim Müdürlüklerindeki Bölümler

İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde bulunan bölümler şu şekilde düzenlenmiştir (TCRG: 1995: md. 7)

1) Özlük Bölümü, 2) Atama Bölümü, 3) İnceleme Soruşturma ve Değerlendirme Bölümü, 4) Kültür Bölümü, 5) Eğitim-Öğretim ve Öğrenci İşleri Bölümü, 6) Program Geliştirme Bölümü, 7) Hizmet İçi Eğitim Bölümü, 8) Bilgisayar ve Sınav Hizmetleri Bölümü, 9) Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, 10) Özel Eğitim ve Rehberlik Bölümü, 11) Okul İçi Beden Eğitimi Spor Bölümü, 12) Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler Bölümü, 13) Burslar ve Yurtlar Bölümü, 14) Özel Öğretim Kurumları Bölümü, 15) Sağlık İşleri Bölümü, 16) Yaygın Eğitim Bölümü, 17) Çıraklık ve Meslekî Teknik Eğitim Bölümü, 18) Araştırma, Plânlama ve İstatistik Bölümü, 19) Bütçe-Yatırım ve Tesisler Bölümü, 20) Eğitim Araçları ve Donatım Bölümü, 21) Arşiv ve İdare Bölümü, 22) Sivil Savunma Hizmetleri Bölümü, 23) Basın ve Halkla İlişkiler Bölümü.

Bölümler il veya ilçenin milli eğitim şube müdürü kadro sayısına göre tek tek veya hizmet benzerliğine göre birleştirilerek veya ayrılarak oluşturulabilmektedir. Bu görevler şube müdürlüğü sorumluluğunda yürütülmektedir.

Millî eğitim müdürlüklerinde bulunması gereken Kurullar ve Komisyonlar şunlardır. 1) İl Millî Eğitim Danışma Kurulu, 2) İlköğretim Müfettişleri Kurulu, 3) İl Çıracılık ve Meslekî Eğitim Kurulu, 4) Millî Eğitim Komisyonu.

Bunlardan ilk üç kurul il milli eğitim müdürlüklerinde bulunmaktadır. bentlerinde belirtilen kurullar sadece il millî eğitim müdürlüklerinde kurulur.

1.4.2.3. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin Görevleri

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin görevleri üç ana başlık altında toplanmıştır (TCRG: 1995: md.6)

Yönetim Hizmetleri, kanun, tüzük yönetmelik, yönerge, genelge, plan ve amirlerle kendilerine verilen görevleri yapmak, görev alanındaki milli eğitim hizmetlerini incelemek ve eksiklikleri yetkili makamlara iletmek, eğitimin geliştirilmesi için tekliflerde bulunmak, iş bölümü, yazışmalar ve işlemlerin hızlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve koordine etmek, eğitim araç ve gereçleri ile tedbirleri almaktır.

Personel Hizmetleri, görev alanındaki her tür ve derecedeki okul ve kurumlarda görevli personele ilişkin bütün hizmetleri ve uygulamaları gerçekleştirmektir.

Eğitim Öğretim Hizmetleri, görev alanındaki eğitim ve öğretim kanunlarla belirtilen maddeler uyarınca yürütülmesini sağlamak, kontrol etmek ve gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak ve okul idarecilerini, öğretmenleri, öğrencileri ve velilerin ilişkilerini düzenlemek ve ilgili görevleri yapmaktadır.

Bütçe Yatırım Hizmetleri, görev alanlarındaki Bakanlığa ait veya tahsisli bina, tesis, araç ve gereçler ile Bakanlığın diğer imkânlarından bütün okul ve kurumların bir program dâhilinde dengeli olarak faydalanmasını sağlamak, okul ve kurumlar için arsa temin etmek ve eğitim tesislerinin yapım, bakım ve onarım işlerini yürütmek, okul ve kurumlardan gelecek bütçe tekliflerini incelemek,

değerlendirmek ve gerekli ödeneğin sağlanması için ilgili makamlara teklifte bulunmaktadır.

Teftiş, Rehberlik ve Soruşturma Hizmetleri, Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin koordine edilmesi amacıyla ilgili incelemeleri yapmak, araştırma ve planlama safhasının gerçekleştirilmesinde raporlar düzenlemek ve değerlendirmek ve müfettişlerin çalışmalarına uygun tedbirleri almaktır.

Bu görevlerin yanında sivil savunma ve hizmetleri görevleri de bulunmaktadır.

1.4.2.4. Okul ve Kurum Müdürlükleri

MEB'nin taşra teşkilatının son idari yapılanması okul ve kurum müdürlükleridir. Okul müdürlüklerinin ve okul müdürlerinin görevleri İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 60 Maddesi ve 2058 sayılı Tebliğler Dergisi'nde belirtilmiştir. Okul müdürü ve müdür yardımcıları kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevleri yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemekle yetkilidirler. Okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirmesinden okul müdürlüğü sorumludur. Okul müdürü, aynı zamanda görev tanımında belirtilen diğer görevleri de yapar (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2012: md. 60)

Okulun vizyonu ve misyonunun geliştirilmesi, okuldaki personelin görev ve sorumluluk alanlarında yapılan iş bölümü çerçevesinde okuldaki iş ve işlemlerin sağlıklı yürütülmesi ile ilgili koordinasyon, rehberlik ve değerlendirme faaliyetlerini de okul müdürlükleri yürütmektedir (2508 Sayılı Tebliğler Dergisi, 2000)

1.4.3. Milli Eğitim Bakanlığının Yurt Dışı Örgütünün Yönetim Yapısı

Bakanlık, 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir ((TCRG, 2011: md. 32)

Türk milli kültürünün dış ülkelerde korunması, tanıtılması ve yaygınlaştırılması ile ilgili eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenlemek için özellikle Türk vatandaşlarının yoğun olarak bulunduğu ülkeler başta olmak üzere, Türkiye'nin ilişkilerin yakın olduğu ülkelerde MEB'nin yurt dışı örgütlenmesi bulunmaktadır.

1.4.3.1. Eğitim Müşavirlikleri ve Eğitim Ataşelikleri

Dış ülkelerin genel mesleki alanlarda ve teknik öğretim alanlarında eğitim ve öğretimdeki gelişmeleri takip edebilmek ve Türkiye'ye aktarılmasını sağlamak ve eğitim ve öğretim faaliyetlerini yurt dışında tanıtmak amacıyla, Washington, Berlin, Viyana, Brüksel, Kopenhag, Paris, Tiflis, Lahey, Londra, Bern, Stockholm, Kahire, Riyad, Moskova, Lefkoşa, Bakü, Almatı, Bişkek, Taşkent, ve Aşgabat'ta faaliyet gösteren 20 Eğitim Müşavirliği, NewYork, Los Angeles, Berlin, Köln, Mainz, Münster, Münih, Nürnberg, Stuttgart, Düseseldorf, Essen, Frankfurt, Hamburg, Hannover, Karlsruhe, Sidney, Strazburg ve Lyon'da faaliyet 18 Eğitim Ataşeliği bulunmaktadır (Bozan, 2011: 29)

1.5. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN SORUNLARI

Eğitim sisteminin önemli girdisi olan eğitim iş görenleri Bakanlıkça alınır; iş gören, öğrenci ve genel hizmetlere, bütçeye ilişkin tüzük, yönetmelik, genelge gibi yönetsel belgeler, kararlar Bakanlıkça hazırlanır, eğitim sisteminin öğrenci, hizmet, araştırma, yayın gibi çıktılarına ilişkin kararlar Bakanlıkça verilir (Başaran, 1996: 45)

Türkiye Cumhuriyet'inin eğitim sistemi merkeziyetçi bir idari örgütlenme yapısı üzerine kurulmuştur. Eğitim hizmetlerinin merkezden yönetilmesinin faydaları olduğu kadar sakıncaları da bulunmaktadır. Özellikle Türkiye gibi kalkınmışlık ve sosyoekonomik düzeyleri birbirinden farklı coğrafi bölgelere sahip ülkelerde merkezi yönetimden kaynaklanan sorunların başında ulusal ölçekte alınan kararların verimsizliği ve hantallığı üzerinde durulabilir.

Eğitim sisteminin ulusal olma kaygısı, sistemi katı, merkeziyetçi, bürokratik, hiyerarşik düşünme ve eylemde bulunma yeteneğini kaybetmiş bir yapıya dönüştürmüştür (Şimşek, 1998: s. 19 Aktaran: Bozan, 2011: 39) Milli Eğitim Bakanlığının örgütsel işleyişteki en önemli sorunlarının başında birimler arası eşgüdümsüzlük gelmektedir (KAYA Raporu, 1991: 84)

Eğitimin temel girdilerinden biri olan öğretmenlik mesleğinin sistemli ve planlı bir şekilde geliştirememesi, eğitim hizmetlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesini engellemektedir. Atama kurallarının sürekli olarak değiştirilmesi, merkezi otoritenin siyasi müdahaleleri, öğretmenler arasında sözleşmeli, kadrolu ayrımının bulunması, mecburi hizmet yükümlülüğü gibi nedenlerle insan kaynağının niteliği açısından sıkıntı yaşamaktadır.

MEB, 2011-2012 eğitim öğretim yılı istatistiklerine göre göre, toplam 25 milyon 429 bin 670 öğrenci eğitim görmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı personeli olarak görev yapan öğretmen sayısı ise 880 bin 317'dir. Türkiye'de toplam 60 bin 165 okulda 607 bin 98 derslik bulunmaktadır (MEB, 2012: 48) Öğrenim gören nüfusun fazla olması, köyden kente göç nedeniyle büyük şehirlerde yığılan öğrenciler, eğitim hizmetlerinin planlanmasını ve koordine edilmesini zorlaştırmaktadır. TÜİK verilerine göre 2012 yılında okullaşma oranı ilköğretim bazında %98,67 ve orta öğretimde %67,37 oranında bulunmamaktadır (TÜİK:2012) Bu rakamların temel sonucu ilköğretim bitiren bütün öğrencileri kapsayacak bir orta öğretim derslik sayısının bulunmamasıdır. Kaynak yetersizliği ve planlama eksikliği özellikle küçük yerleşim birimlerinde 50-200 öğrencili lise, ticaret lisesi, imam hatip lisesi, kız meslek lisesi, vb. okulların kurulması sonucunu doğurmaktadır. Bu durum, doğal olarak, eğitim alanındaki insan kaynaklarının ussal kullanımını engellemekte ve maddi kaynaklarda da önemli ölçüde savurganlığa yol açmaktadır (KAYA Raporu, 1991: 84)

MEB'nın sınırlı bütçe gerekçesiyle okullara verilen ödeneklerin azalması nedeniyle, kaynak yetersizliğinin yaşanması, okullarda hizmetli olarak çalışanların istihdam edilmesini zorlaştırmaktadır. Okulların fiziki özelliklerinin yetersiz kalması, spor ve toplantı salonları bulunmayan, okullarda eğitim yapılmasına neden olmaktadır.

Okulun genel giderlerini sağlayabilmek için, öğrencilerden katkı payı alınması vatandaş ve okul idarecilerini karşı karşıya getiren bir durum olarak değerlendirilmelidir (Okçabol, 2005: 210)

Türk eğitim sisteminin, işgücü piyasasına göre düzenlenmemiş veya gelişen teknolojiler ile sanayi, bilişim, hizmet sektörlerinin gelişimine karşın eğitim sistemini bu gelişmeye paralel olarak yenileyememiş olması meslek-yapılan iş ilişkisinin zayıflamasına neden olmaktadır (TÜBİTAK, 2009) Eğitim sisteminin ortaöğretim kesiminde gözlenen en önemli sorunlardan birisi de, öğrenci akışının mesleki eğitime yönlendirilememesiyle ilgilidir. Planlı kalkınma dönemi içinde, bu konuda izlenen eğitim siyasaları hiçbir zaman tam olarak amacına ulaşamamıştır (KAYA Raporu, 1991: 84)

Görüldüğü gibi Türk eğitim sisteminin sorunları genel hatları ile kamu yönetiminde merkezîyetçilikten kaynaklanan planlama ile kaynak yetersizliği arasındaki sorunlardan oluşmaktadır. Bu sorunların temelinde kamu hizmetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin merkezden yönetim anlayışına uygun olarak artırılmaması gelmektedir. Eğitim sisteminde sorunların çözümünde uzun vadeli stratejilerin oluşturulamaması sorunlar giderek daha da büyümesine neden olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM KAVRAMI

Kamu yönetiminin merkezden yönetim ve yerinden yönetim olarak iki ana yapıya ayrılması kamusal hizmetlerin görülmesinde merkezi yönetim yerel yönetim ilişkisini kapsamaktadır. Yerel yönetimler kamu yönetiminin ayrılmaz bir parçası olarak eğitim hizmetlerinde gün geçtikçe artan öneme sahip yönetim kuruluşlarıdır. Bu bölümde yerinden yönetim ve yerel yönetimler genel çerçevesi ile incelenmiştir.

2.1. Yerinden Yönetim

İnsanlar tarihin ilk dönemlerinden beri, modern devletlerin özelliklerini taşımamakla birlikte, çeşitli idari sistemler ve örgütler kurmuşlardır. Aileden başlayarak, aşiret, kabile, boy site, krallık, imparatorluk ve ulus-devlet gibi biçimlerde ortaya çıkan siyasi kurumların, insanların yönetim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak oluşturdukları belli başlı yapılardır. Bu bakımdan yönetim insanlık tarihi ile birlikte ortaya çıkmış beşeri bir ilişkiler olayıdır ve sosyal bir ihtiyaçtır (Eryılmaz, 2005:1)

Yönetimin genel amacı, kamuya yararlı olmaktır. Kamu yönetimi, kamu yararı için vardır. Kamu yönetimi, kamunun ihtiyaçlarını gidermek için topluma, ya da toplumu oluşturan kümelere, ya da bireylere hizmet götürür (Gözübüyük, 2008:7)

Merkezden yönetim (centralization) ve yerinden yönetim (devolution), her ülkenin tarihsel gelişmesine, siyasal rejiminin niteliğine ve gereksinmelerine göre, belli ölçülerde yararlanılan kamu yönetimi biçimleridir. TC Anayasası'nın 112. maddesi, "İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır" hükmünü koymuştur. Bu hüküm, yerel yönetimlerin, yukarıda da kısaca değinildiği gibi, yürütme erkini paylaşan kuruluşlar olduğunu anlatır. Anayasa, her iki yönetim biçiminde de açık yararlar görmüştür (Keleş, 1992: 233)

Yerinden yönetim kavramı için üzerinde düşünce birliğine varılmamış pek çok tanım bulunmaktadır.

Yerinden yönetim; kamu hizmetlerinin yönetiminin, merkezden yönetimden ayrı olarak özerk kamu hukuku tüzel kişilerine verilmesidir (Tortop, 1986:10)

Yerinden yönetim kavramı artık merkeziyetçiliğin karşıtı olmaktan çok, konuların ve ülkelerin özelliklerine göre değişen bileşimleri göstermektedir. Bugün artık her iki uçtan saf örnekleri kalmamış olmasına nedeniyle yönetim yaygınlaşması ya da yerinden yönetim anlamına gelen “decentralization” kavramı Birleşmiş Milletlerin önerdiği üzere hem merkezin yetki ve sorumluluklarının aynı hiyerarşik yapı içindeki alt birimlere devri anlamına gelen “yetki devri”ni, hem de merkeze ait bazı yetkilerin merkezi hiyerarşik yapı dışındaki örgütlere devredilmesini hem de merkezi hükümete ait bazı görevlerin ve yetkilerin genel yönetim hiyerarşisi dışındaki seçilmiş organlardan oluşan görelî, özerk yerel birimlere devredilmesi anlamına gelmektedir. (Erder ve İncioğlu, 2004:8)

Yerinden yönetim (adem-i merkeziyet, decentralization), mahalli nitelikteki kamu hizmet ve faaliyetleri ile teknik bazı hizmet ve faaliyetlerin merkezi iktidardan ve onun organlarından bağımsız kamu tüzel kişilerinca yerine getirilmesidir. Merkezden yönetimin tersine, yerinden yönetim topluma sunulacak olan bazı idari ve teknik hizmetlerin devlet merkezinden ve tek elden değil, merkezi yönetim teşkilatının dışında yer alan ve merkezi yönetim hiyerarşisine dâhil olmayan kamu tüzel kişilerinca yürütülmesi esasına dayanmaktadır (Türkoğlu, 2009:10)

Yerinden yönetim kısaca, yerel nitelikteki kamusal hizmetlerin devletin tüzel kişiliği dışındaki kamu tüzel kişilerinca gerçekleştirilmesi için kamu yönetimiyle ilgili kararların, devlet tüzel kişiliğinin dışında, ayrı bir tüzel kişiliğe sahip bu kuruluşların idarecileri tarafından alınabilmesi sistemine denir. Yerel yönetimlerin görevlerinin belirlenmesinde ve yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde yerinden yönetim temel ölçüt olarak kullanılmaktadır (Keleş. 2003:56)

Türkiye’de yerinden yönetim kavramı 1982 Anayasa’sında da belirlenmiştir. Anayasa’nın 123. Maddesinde “İdarenin kuruluş ve görevleri,

merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır (Anayasa, <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm>)

2.2. Yerinden Yönetim Türleri

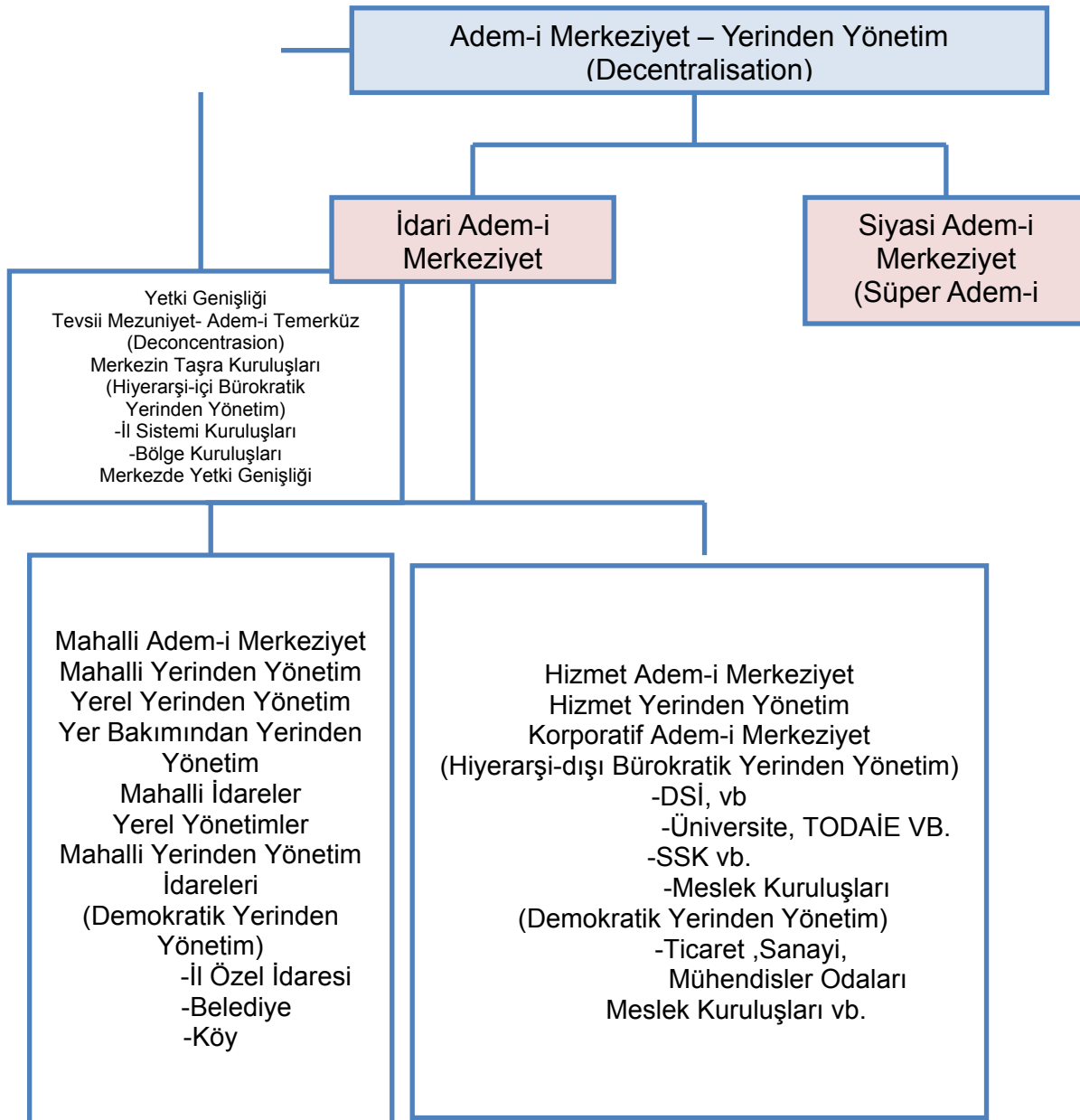
Yerinden yönetim siyasi ve idari yerinden yönetim olmak üzere iki şekilde görülmektedir. Siyasi yerinden yönetim bir anlamda federalizm demek olup, devlete ait işlerin, bunların ortaya çıktığı yerde ve bizzat bunlardan etkilenenler tarafından yürütülmesi ve federal devleti oluşturan her bir federe devletin idari yetkileri yanı sıra, belli ölçüde yasama ve yargı yetkilerine de sahip olması anlamına gelmektedir. İdari yerinden yönetimde ise, yerel yerinden yönetim ve hizmet yerinden yönetimi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. (Türkoğlu, 2009:10)

Yönetsel Yerinden Yönetim (İdari Adem-i Merkeziyet) olarak adlandırılmaktadır. Bu yönetimde, yasama ve yargı erkleri özekte toplanmıştır. Yerel yönetimlerin yalnız yürütmeye ilişkin kimi yetkileri vardır. Bu yetkileri kullanan birimlerin niteliğine göre, yönetsel yerinden yönetimin de iki türü olduğu görülür (Keleş, 1992:12)

2.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim ilkesi yalnız yönetsel alanda uygulanmaz. Yerinden yönetim ilkesi yasama ve yargı alanlarında da uygulanabilir. Bu takdirde siyasal bakımdan yerinden yönetim söz konusu olur. Siyasal bakımdan yerinden yönetime federal devletlerde rastlanır. Burada söz konusu olan, yönetsel bakımdan yerinden yönetim ilkesidir (Gözübüyük, 2008: 96)

Yerinden yönetimin ilk türü siyasal Yerinden Yönetim'dir. Eskiden, Siyasi Adem-i Merkeziyet adı verilen bu dizge, daha çok federal devletlerde, anayasalarca, ulusal kimliğe sahip olmayan yerel birimlere tanınmış bulunan yarı özerk ya da özerk statüye dayanan bir yönetim biçimidir (Keleş,1992:12)

Şekil 2. Yerinden Yönetim Düzeni

Kaynak: (Eryılmaz, 1995, 9), www.yayin.todaie.gov.tr/goster.php?Dosya=MD_UxMD_Q4MDQ5MDQ5MDQ4 adresinden 12 Nisan 2013 tarihinde alındı.

Yönetimsel bakımdan yerinden yönetim, bazı hizmetlerin yürütülmesinin genel yönetim hiyerarşisi içinde olmayan çeşitli kamu tüzel kişilerine verilmesidir. Bu kavram, bir coğrafi alanı esas alan yönetim biçimini anlatmakla beraber, esasında “hizmeti” veya belirli bir “faaliyet türünü” esas alan uygulamaları da kapsamaktadır. O nedenle, bu iki tür uygulamayı ayırmak için “yerel yönetimden yerinden yönetim” ve “hizmet yönünden yerinden yönetim” deyimleri kullanılmaktadır. Bu arada yerinden yönetim kavramının yalnızca yerel yönetimleri anlatmak için kullanılıp, ikincisi için “özerk yönetim” gibi yarı bir kavram bulunması gereğini vurgulayanlar da vardır (Gözübüyük, 2008: 96)

2.2.2. İdari Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetim, bazı hizmetlerin yürütülmesinin genel idare hiyerarşisine dahil olmayan çeşitli kamu tüzel kişilerine verilmesidir (Akyılmaz, 2003:11)

Bu yönetim, merkeziyetçi sistemin, yerel nitelikteki ortak yararları gereği gibi koruyamaması sonucunda ortaya çıkmış bir sistemdir (Nadaroğlu, 1986:26)

İdari yerinden yönetim, yerel nitelikteki kamusal hizmetlerin bir kısmının devlet içinde yer almakla beraber ondan ayrı varlıkları olan, kendi çevrelerinde ve yasalarla belirlenmiş sınırlar içinde faaliyette bulunabilen yerel otoritelerce görülmesini ifade etmektedir. Burada söz konusu hizmetleri yapma görev ve yetkisi merkezi yönetimden, yerinden yönetim kuruluşlarına aktarılmıştır. Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde denetim yetkisi bulunmaktadır. Ancak; bu denetim, hiyerarşik bir kontrolden ziyade; idari vesayet adı altında yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliği ile bağdaşabileceği kabul edilen özel bir denetim türüdür (Türkoğlu, 2009:11)

İdari yönden yerinden yönetimde yerel yönetimlere tanınan yetkiler daha çok kamu hizmeti alanındadır. Kamu kuvveti merkezdedir ve yerinden yönetim ancak merkezi otoritenin belirlediği kararları uygulamakla yükümlüdür. (Versan, 1978:71)

Yerel yönetimler, kavram olarak idari yerinden yönetim biçiminden kaynaklanmaktadır. İdari merkeziyet eğiliminden uzaklaştıkça yerel yönetimlerin

uygulama alanı genişleyecektir. Bu durumda yerel yönetimleri açıklayan hukuki yaklaşım bir neden değil, sonuç olmaktadır. Diğer bir deyişle, idari yerinden yönetim veya merkeziyet eğilimlerine göre yerel yönetimler ortaya çıkmış bulunmaktadır. (Türkoğlu, 2009:11-12)

İdari yerinden yönetim, yer yönünden yerinden yönetim ve hizmet yönünden yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. (Türkoğlu, 2009:12)

2.2.2.1. Coğrafi Yerinden Yönetim

Yer yönünden yerinden yönetim denildiğinde, aslında sosyolojik bir gerçek olarak ortaya çıkmış olan yerel topluluklara tüzel kişilik kazandırılarak, ortak ihtiyaçlarını giderecek bir yönetime sahip olmaları anlatılmaktadır. Hizmet yönünden yerinden yönetim denildiğinde de, özellikleri gereği bazı kamu hizmetlerinin genel yönetim faaliyetleri çerçevesinde yürütülmesinin olanaksızlığı veya güçlüğü karşısında hizmetin ayrı bir tüzelkişilik şeklinde teşkilatlanması anlaşılmıştır. Köy ve belediyeler birinci türe, üniversiteler, KİT'ler gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösteren kamu kurumları da ikinci türe örnek oluşturmaktadır. (Gözübüyük, 2008: 96-97)

Yer yönünden yerinden yönetim; bir yörede oturanların orada oturmalarından dolayı ortaya çıkmış olan ortak ve idari çıkarlarını korumak ve birlikte yaşamalarının gerektirdiği işlerin görülmesi açısından tanınmış olan özerklidir.

Yer yönünden yerinden yönetimde yerel toplulukların ortak ihtiyaçlarını karşılayacak kamu tüzelkişileri ortaya çıkarken; hizmet yerinden yönetiminde özellikleri ve nitelikleri gereği bazı hizmetlere tüzelkişilik kazandırılmak suretiyle genel yönetim dışında ayrı kuruluşlar eliyle yürütülmeleri sağlanmaktadır. (Gözübüyük, 2008: 97)

Yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerde olduğu gibi kamu gücünden yararlanma, icrai kararlar olarak hukuksal durumlarda değişiklik yapabilme yetkileri vardır. Türkiye'de il özel idareleri, belediyeler ve köyler yerel yerinden yönetimin temel örneklerini oluştururlar. Yerel yerinden yönetim, yöre sakinlerine verilecek ortak yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde, yöre halkının kendi seçtiği organlara bu hizmeti saptamak ve gereğini yerine getirmek

hususunda özerklik verilmesi esasına dayalıdır. Böylece köylere, belediyelere, il özel idarelerine belirli yerel hizmetler için karar alabilme ve yerine getirebilme yetkisi tanınmıştır. (Türkoğlu, 2009:12)

2.2.2.2. Hizmet Yerinden Yönetim

Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim; belli bir kamu hizmetinin mutlaka bir toprak parçasıyla sınırlı olmaksızın sadece bu hizmeti yürütmek üzere kurulmuş kamu tüzel kişilerine gördürülmesidir. Teknik nitelikteki bazı hizmet ve faaliyetler merkezi otoritenin dışında, kısmen bağımsız ve özerk bir kurum veya kuruluş tarafından yerine getirilir.

Teknik nedenlerle bir hizmetin daha etkin görülebilmesi için belli bir hizmet sahası ile sınırlı olmak üzere bir kısım

Bu kurum ve kuruluşlar, kendilerine verilen hizmetlerle ilgili konularda merkezi otoriteye tabi bulunmadan kendi kararlarını kendileri almaktadırlar. Bunlara devlet tüzel kişiliğinin dışında ayrı bir kamu tüzel kişiliği tanınmıştır. İdari, mali ve hukuki özerlik çerçevesinde faaliyet gösteren bu kuruluşlar "idarenin bütünlüğü" ilkesine göre ilgili oldukları bakanlıklarla vesayet ilişkisi içerisinde fonksiyonlarını yerine getirirler. (Türkoğlu, 2009:12)

Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim (İşlevsel Yerinden Yönetim) Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim, belli kamu hizmetlerinin, özeğin dışında, bağımsız bir örgütçe yerine getirilmesidir. Ticaret ve Sanayi Odalarının yaptıkları işler, bir tür hizmet yerinden yönetimidir. (Keleş, 1992:13)

Yer Yönünden Yerinden Yönetimdeyse (Mahalli Adem-i Merkeziyet) bir yörede yaşayanlara ortak ve yerel nitelikteki gereksinmelerini yeterince karşılayabilmek, bunları kendi organları eliyle gerçekleştirebilmek için özerklik tanınması söz konusudur. Belediyeler ve köy yönetimleri bunun örnekleridir. Bu tür birimlerin ayrı tüzel kişilikleri, yönetsel özerklikleri vardır. Özerk yönetimin malvarlığından ayrı malvarlıklarına, az çok bağımsız gelir kaynaklarına ve özel bütçelere sahiptirler. (Keleş, 1992:13)

2.2.3. Yerinden Yönetimin Özellikleri

2.2.3.1. Özerklik

Yerinden yönetimin temel unsurunu özerklik teşkil eder. Özerklik, yerinden yönetim kuruluşlarının, yönetim ve parasal alanda sahip oldukları hareket serbestisini gösterir. Hemen belirtelim ki, özerklik hiçbir zaman bağımsızlık derecesine varmamalıdır. Aksi halde yönetimde birlik ve ahenk bozulur. Yerel yönetim kurumları, bu birlik ve hangi sağlamak üzere, yasaların öngördüğü ölçüde genel yönetimin gözetim ve denetimi altındadır. Nitekim Anayasamız 123 üncü maddesinde, yönetimin “kuruluş ve görevleri ile” bir bütün teşkil ettiğini belirtmiştir. (Gözübüyük, 2008: 97)

Yerinden yönetim kuruluşlarının kendilerine özgü bütçeleri vardır. Yerinden yönetim kuruluşları, özelliklerine göre, katma, özel veya yerel bütçe ile yönetilirler. Hemen belirtelim ki, genellikle yerinden yönetim kuruluşları kendi gelirleri ile görevlerini devam ettirme olanağından yoksundur. Çoğu zaman genel (merkezden yönetimden aldıkları yardımlar ile ayakta durabilmektedirler

Özerklik, bir toplumda demokratik hükümet etmenin gerçekleşmesinde ve insan hak ve hürriyetlerinin korunmasında bazı kurumlar için temel unsur sayılmakta, bazı hizmetlerin bu tür kurumlar aracılığıyla yürütülmesinden ülke çıkarları yönünden yarar görülmektedir. Özerklik merkezden yönetimin ve bürokratik çalışmanın sakıncalarını gidermek veya azaltmak için düşünülen bir yönetim biçimidir. (Tortop, 1986: 19)

Aşırı merkeziyetçi idari bir yapının olması ve yerel yönetimler üzerinde aşırı vesayet denetiminin bulunması, yetki genişliği ilkesinin etkin olarak uygulanmaması, hizmetlerin hızlı üretimine, kaynakların verimli kullanımına ve demokratik kültürün gelişmesine fazla imkân vermemektedir. Merkeziyetçi yapı içerisinde merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında uygun bir hizmet paylaşımı ve bu hizmetleri yerine getirmek için etkin bir kaynak paylaşımı gerçekleştirilemeyecektir. Böyle bir durum Anayasamıza ve imzalamış olduğumuz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na (AYYÖŞ) da uygun düşmeyecektir. Bu nedenle, bütün bu sorunların çözümünde yapılabilecek en kesin çözüm hizmetlerin halka en yakın olan yönetimlere bırakılması, bu hizmetler için gerekli kaynakların ve imkânlarının belirlenmesi, bunlar için

gerekli kararların alınmasında yerel yönetimlere yetkiler verilmesi şeklinde düşünülebilir. Çünkü idari ve mali özerklik yerel yönetimlerin özerkliğini tanımlayan unsurlardır. (Türkoğlu, 2009:1-2)

Özerklik kurumların kendi öz sorumlulukları altında ve ülke yararları doğrultusunda, kendi hizmetlerini düzenleme haklarıdır. Bu hak genellikle Anayasalarca güvence altına alınmaktadır. Bizim 1961 Anayasamızda da üniversiteler ve radyo, televizyon idaresi özerk kurumlar olarak düzenlenmiştir (Madde 120 ve 121) 1982 Anayasası 130 uncu maddesinde üniversitelerin bilimsel özerkliğinden ve 133 üncü maddesinde Radyo ve Televizyon İdaresinin tarafsızlık ilkesinden söz etmektedir. (Tortop, vd.: 2006:53)

Özerk kuruluşlar, karar alma ve aldıkları kararları uygulama hakkına sahiptirler. Karar alacak makamlar hiçbir baskı olmaksızın karar organlarını oluşturabilirler. Karar alma özgürlüğünün gerçekleşmesi, karar organlarının serbest oluşumuna bağlıdır. Özerklik için yalnız özerk kuruluşların serbestçe oluşturdukları veya seçtikleri organlar tarafından karar alma hakkına sahip olmaları yeterli değildir. Bunların mali özerkliğe de yani harcamalarında da merkezi idarenin baskısı olmaksızın harcama yapmaya yetkili olmaları gereklidir (Tortop, vd.: 2006:53)

Bugünkü yönetim sistemi içinde oldukça güçlü bir merkezileşme eğilimi olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Buna karşı Belediyelerin bağımsızlığını savunucu yeterince güçlü bir siyasal karşı akım bugünkü bunalıma rağmen oluşturulamamıştır. Etkin siyasal bir karşı akımın oluşturulmasında, sorunlarında önemli farklılıklar olan belediyelerin tümünün güdülerine uygun bir çözümünün önerilmesi ön koşuldur. Ama yeterli değildir. Tüm akımın üstüne oturtulabileceği çelişkilerin çözümlenmesine olanak veren bir üst amaç gereklidir. Bu amaç da çoğulcu bir demokrasinin kurulması ve onun için de belediyelere düşen rolün tanımı ile ortaya konulabilir. (Tekeli, 1992:34)

2.2.3.2. Yetki Genişliği

Yetki genişliği (deconcentration), merkezden yönetimin yumuşatılmış biçimidir. Bu sistemde merkezi idare, karar alma ve yürütmeye ilişkin bazı yetkilerini, kendi hiyerarşisi içinde yer alan alt birimlerin başındaki yöneticilere aktarmaktadır. Yetki genişliği sayesinde merkezi örgütlerin iş yükünün bir kısmı

alt birimlere ve başkent dışındaki kuruluşlara aktarılmaktadır. (Eryılmaz, 2005:65)

Yetki genişliği, merkezden yönetim ilkesinin yumuşatılmış bir şeklidir. Yetki genişliği ilkesinin esası, genel yönetimin taşra kuruluşlarından görevli olan yüksek memurlara, belli konularda, kendiliğinden karar alma ve uygulama yetkisini tanımış olmasıdır. Yetki genişliğinde kararlar, merkezden yönetim adına merkezden yönetimin bir memuru tarafından, merkezden değil, fakat yerinde alınmıştır. (Gözübüyük, 2008:100)

2.2.3.3. İdari Vesayet

Merkezden yönetimin yumuşatılmasını sağlayan ve sakıncalarını gideren yetki genişliğine karşın yerinden yönetimin bazı sakıncalarını gidermeye yönelik olarak da yönetsel vesayet ortaya çıkmıştır. Burada söz konusu olan yarı tüzelkişiliklere sahip yerel yönetimlerin ve kamu kurumlarının gene onlara varlık veren Devlet tarafından kamu yararı amacıyla denetlenmesidir. Bu denetim mekanizması yerel yönetimler açısından Anayasa'da (m.127) "Merkezi İdare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesini uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplumun yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir" denilerek açıklığa kavuşturulmuştur. Vesayet denetiminin kanunda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde yürütülmesi zorunluluğu bu yönetimlere tanınan özerkliğin bir sonucudur. (Gözübüyük, 2008: 101)

Yerinden yönetim ilkesinin uygulandığı yerel yönetimler, kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar olarak, merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında ve ona karşı belirli ölçülerde bağımsız birimlerdir. Bu nedenle merkezi yönetim, yerinden yönetimi amirlik yetkisi bir ast-üst ilişkisi içinde denetleyemez. Bununla beraber, genel idare politikası, merkezi yönetim tarafından belirlenmektedir. Hizmetler arasında uyumsuzluk ve çelişkinin ortaya çıkmaması için merkezi yönetim "vesayet yetkisine" dayanarak yerinden yönetimi denetleyebilmektedir (Toprak, 2006:11)

2.2.3.4. Tüzel Kişilik

Ayrı tüzel kişilik sahibi olmanın gereği kendi organları eliyle kullandıkları iradeleri, kendilerine özgü malvarlıkları, gelir ve giderleri olmasıdır. Ancak bu organları yerel yönetimlerde o yerde oturan seçmenlerin seçerek oluşturmalarına karşın, hizmet yerinden yönetim kurulularında ulusal veya yerel nitelik taşımalarına göre, merkezden yönetim veya yerel yönetimlerce ister kamu kurumları olarak isimlendirebileceğimiz hizmet yerinden yönetim kuruluşları olsun tümü merkezden yönetimin, ölçüsü değişebilen denetimine tabidir. (Gözübüyük, 2008: 97)

Genel olarak, yerinden yönetim kuruluşlarının tüzel kişilikleri vardır. Esasen tüzel kişilik, özerkliğin zorunlu bir unsurudur. Yerinden yönetim kuruluşları, tüzel kişilik sayesinde hak ve borç sahibi olabilirler. (Gözübüyük, 2008: 97)

2.2.2.5. Seçilmiş Organlar

Genel olarak, yerinden yönetim kuruluşlarının teşkilâtına, görevlilere ve faaliyetlerine kendi organları hâkimdir. Yerel yönetimlerin genel karar organları, halk tarafından seçilmektedir. Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarında ise durum değişiktir. Bazıları, organlarını kendi seçmekte, bazıları da doğrudan doğruya hükümet atamakta ya da bazılarında kanun ile başa bir atama biçimi öngörülmektedir. Bütün bu hususlar, bu kurumların yönetsel özerklikleri ile ilgilidir. (Gözübüyük, 2008: 97)

2.4. Yerel Yönetim Kuruluşları

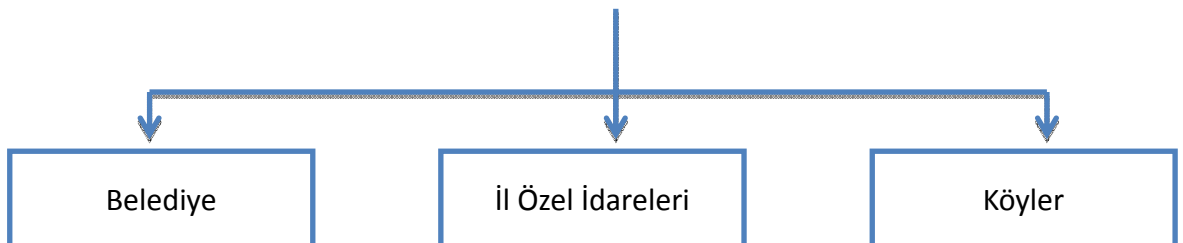
Yerel yönetimler kamu yönetimin ayrılmaz bir parçası olan anayasal kuruluşlardır. Bu kuruluşlar merkezi yönetim ile birlikte bütünlük ilkesi ile beraber kamu yönetimini oluşturmaktadır.

Yerel yönetimler, kamu hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği, demokratik değerlerin en üst düzeyde gerçekleşmesini amaçlayan bütün yönetim sistemleri için vazgeçilmez yönetim kademeleridir. Yerel yönetimlerin, demokratik değerler ve kamu hizmetlerini sunmada etkinlik ve verimlilik açılarından sağlayacağı yararları savunan ve ortaya koyan, “liberal yaklaşım” olarak bilinen “geleneksel

literatür” güçlü yerel yönetimler halkın katılım kanallarını artırır, siyasetin ve devletin işleyişi konusunda halkın eğitimin ve bilinçlenmesini sağlar. İkinci olarak, yerel yönetimlerin, yerel nitelikteki hizmetlerin sağlanması açısından sahip olduğu yerel çıkarlar ve yerel sorunlar hakkındaki bilgi düzeyi ve hizmet kapasitesi, etkin ve verimli hizmet sunumunu daha olası kılmaktadır. yerel yönetimlerin, siyasal katılma ve siyasal eğitim için imkanlar sağladığı, yerel düzeyde etkin ve verimli hizmet sunumunu sağladığı ve aşırı merkezileşme eğiliminde olan hükümetlere karşı muhalefet zemini ya da dengeleyici platform oluşturduğu şeklinde özetlenebilir. (Özgür ve Kösecik, 2005: 1)

1982 tarihli Anayasa'nın 123. maddesinde de, “İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” denilmekte ve madde 127/1, “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir”, hükmünü getirmektedir. (Toprak, 2001:327)

Şekil 3. Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları

Kaynak: Şeref A. Gözübüyük, **Türkiye’de Mahalli İdareler (Güncelleştirilmiş 10. Baskı)**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 178.

Ülkemizde yerel yönetimler, Anayasamızın da belirttiği gibi, üç kademe olarak teşkilatlandırılmıştır. Bunlar, “il özel yönetimleri”, “belediyeler” ve “köyler”dir. Bunlar, genel yönetimin dışında, özerklikleri olan yerel kuruluşlardır. Bunlara ek olarak, bazı mahalli hizmetleri gören, fakat “yerel yönetim” niteliği taşımayan bir de “mahalle yönetimleri” vardır. (Gözübüyük, 2008:22-23)

Uluslararası Toplum Bilimleri Ansiklopedisi de, yerel yönetimleri, “Bir devletin ya da bölgesel yönetimin alt birimi olan, göreceli olarak küçük bir alanda, sınırlı sayıdaki kamusal politikaların belirlenmesi ve uygulanması ile görevli ve yetkili kılınmış bir kamu kuruluşu” olarak tanımlıyor. (Keleş, 1992:13)

2.4.1. Büyükşehir Belediyeleri

Kentleşmenin hızla artması, kentlerin daha da büyümesi, yerel halkın hizmet taleplerinin mevcut yerel yönetimce karşılanamaz olmuş ve (belediye) sınırlarının dışında plansız ve düzensiz gelişmelere yol açınca, mevcut kent yönetiminin yeni oluşan kentsel alanların ihtiyaçlarını karşılayamadığı görülmüş ve büyükşehir isimleri anılan yeni yerleşim yerlerinin yönetimi için özel modeller aranmaya başlanmıştır. Merkez kent çevresinde çok sayıdaki sorunların çözülmesi, coğrafi birlik ve hizmetlerde koordinasyonun sağlanması, metropoliten alan ölçeğinde plan ve program yapan, kararlar alan ve bunları uygulayabilen bir kurumsal yapının doğmasını gerekli kılmıştır. (Kalabalık, 2005:70)

1982 Anayasası'nın 127.maddesinin 3. fıkrasında “*Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.*” denilmiş ve buna istinaden Büyükşehir Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Bu itibarla, Büyükşehir Belediyeleri de yerel yönetimlerin kuruluşları arasında sayılmalıdır. (Anayasa, <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm>)

5216 sayılı Kanununun 3. maddesinin a fıkrasında; *Büyükşehir belediyesi, en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi* olarak tanımlanmıştır. Kanununun 4. maddesinde, bir yerde Büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için gerekli şartlar belirlenmiştir. Fizikî yerleşim durumları ve

ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, il belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusunun 750.000'den fazla olan il belediyelerinin kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği hükme bağlanmıştır. (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005)

2.4.2. Belediyeler

Ülkemizde belde veya beldeye ait hizmetler denildiğinde, İl Özel İdarelerinden çok Belediyeler akla gelmektedir. Gerçekten belediyeler, kent yönetiminde büyük öneme sahip yerel yönetim kuruluşudurlar. Kente yönelik hizmetler belediyelerin varlık sebebidir. (Toprak,2001:321) 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3.maddesinde de belediye *“belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi”* olarak tanımlanmıştır bağlanmıştır. 13.07.2005 günlü, 25874 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. Maddesinin a fıkrasında belediye; *“Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi”* olarak tanımlanmıştır. (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005)

Belediye idareleri belli bir beldede yerleşmiş toplumun güncel yaşantısını derin bir biçimde etkileyen sağlık, temizlik, eğlenme, dinlenme, kültür, çevre koruması vb. alanlardaki ortak ihtiyaçları karşılamak görevini sütünlenmiştir. (Nadaroğlu, 315)

Yerel yönetim birimi olan Belediyeler, birçok hizmet konuları ile görevlendirilmişlerdir. Bu temel hizmetleri gerçekleştirebilmeleri için yeterli mali kaynaklara sahip olmaları gerekir. Bu kaynaklar; vergi gelirlerinden ayrılan paylar, merkezin yardımları ve hizmetin gerçekleştirildiği yöreden elde edilen yerel gelirlerdir. (Toprak, 2001: 329)

2.4.3. İl Özel İdareleri

Merkezi idarenin taşra örgütü olan il, aynı zamanda bir yerel yönetimdir. Yerel yönetim olarak il, merkezi idareden tamamen ayrı olup, Devlet tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Bir yerel yönetim birimi olan il idaresini, merkezden idarenin taşra örgütü olan il idaresinden ayırt edebilmek için yerel yönetim olan il idaresine “il özel idaresi” denilmektedir.

İl özel idaresinin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla çıkarılan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3.maddesinin a fıkrasında, il özel idaresi “*il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi*” olarak tanımlanmıştır.

İl özel idarelerinin kuruluşu herhangi bir şekle bağlı değildir, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer.⁷⁰ İl özel idaresinin görev alanı il sınırlarını kapsar.⁷¹ İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla (5302 sayılı kanun 4. madde)

a) Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.

2.4.4. Köyler

Köy kamu tüzel kişiliğinin organları, köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve köy muhtarından oluşmaktadır. Köy derneği günümüzde işlevini yitirmiş bir organdır. Köy derneği seçmenlerin toplamından oluşan bir organdır. Köy derneğinin temel görevi ihtiyar meclisini ve muhtarı seçmek yanında zorunlu işleri yerine getirmektir. (Karakış, 2009:68)

Köyler, yerel yönetim teşkilatının en küçük yerleşim yeridir. Köylerle ilgili düzenleme, 18.03.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu'nda yapılmıştır. Bu Kanunda nüfusu 2000'den aşağı olan yerler köy olarak adlandırılmıştır. Köyler, kendi kamu tüzel kişilikleri ve bütçeleri olan, kendi karar ve yürütme organları bulunan birer idari yerinden yönetim kuruluşlarıdır.⁸⁶ Köy tüzel kişiliğinin organları; “köy derneği”, “ihtiyar meclisi” ve “muhtar”dır. Bunlardan muhtar yürütme organı, ihtiyar meclisi ve köy derneği ise, danışma ve karar organlarıdır (Öztekin, 2002, 308) Köyler, belediye sınırları içerisinde ya da belediye sınırlarına bitişik, bir belediyenin coğrafi ve idari altı olan, fakat onun yerini tutamayan birimlerdir. Köyler, insanların toplumsal bir varlık olmalarından ve bir arada yaşama içgüdüleri ve ihtiyaçlarından doğan sosyolojik bir olgudur. İnsanlar, tarihin bilinmeyen yıllarında, doğal şartlarda ve başka topluluklarda korunmak düşüncesiyle bir araya gelerek, belirli bir alanda yerleşim birimi oluşturmuşlardır. Bu yerleşim yerleri kimileri nüfus bakımından kimileri ise ekonomik güç olarak büyümüş, şehir ve kasabalara dönüşmüştür. Kimileri ise bu gelişmeyi gösterememiş küçük yerleşim birimleri yani köyler halinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. (Canman, 2002:282)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YERELLEŞME KAVRAMI VE EĞİTİMDEKİ YERİ

Küreselleşme sürecinin bir yönü olan yerelleşme kamu hizmetlerinin her alanında son yıllarda üzerinde tartışılan ana konulardan biridir. 1980'li yıllardan itibaren yeni kamu yönetimi anlayışı perspektifinde eğitim hizmetlerinde yerelleşme uygulamaları merkezi yönetim tarafından uygulanmaya çalışılmaktadır. Bu bölümde yerelleşme kavramı ve eğitim hizmetlerinde yerelleşmenin nedenleri ve uygulama örnekleri incelenmiştir.

3.1. YERELLEŞME KAVRAMI

3.1.1. Yerelleşme Eğilimleri

Küreselleşmenin sonuçlarından biri de kendisinin antitezi olarak ortaya çıkan "yerelleşme"dir. Dünyanın birçok bölgesinde, küreselleşmenin etkilerine karşı yerel alandaki araçlara ya da kaynaklara yeniden yatırım yaparak karşı koyma ya da yerel olana sahip çıkma çabası olarak ortaya çıkan yerelleşme sürecinde, çabalar çok farklı biçimde olabilmektedir. (Özgür ve Kösecik, 2005:5)

Yerelleşme, küreselleşmenin ikiz hareketidir. Küreselleşme, yerelleşme ile birlikte yürütülmelidir; yerel ölçekli düzenlemeler, küresel sisteme daha kolay entegre olmaktadır. Ayrıca katılım ve hesap verebilirliği arttırdığı için yerelleşme demokrasiyi de geliştirecektir. (Bayramoğlu, 2010:115)

Küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak yerelleşme kamu yönetiminde ekonomik ve demokratik sorunlarına aşılmasına yönelik adımları göstermektedir. Üzerinde çok sık tartışılan bir konu olarak yerelleşme iyi yönetim ya yönetim olarak isimlendirilen halkın karar alma süreçlerine daha çok katılımını içermektedir.

Yönetişim kavramının kapsamının giderek daha geniş bir içerik kazanması; kamu yönetiminde demokratik yatay ilişkiler, katılımcılık, saydamlık gibi çağımız gelişmiş demokratik yapıların temel unsurlarını ifade eder hale gelmesi, bu kavrama yerel kalkınma alanında özel bir konum kazandırmakta,

kalkınma programlarının anahtar sözcüğü haline getirmiş bulunmaktadır. Bunun yanında; yönetim kavramı AB ile entegrasyon sürecini yürütmekte olan ülkemizde ayrı bir önem kazanmakta, kamu reformunun yanı sıra kalkınma plan ve projelerinin önemli bir bileşeni olmaktadır. (İstanbul Politikalar Merkezi. 2009:7)

Son yıllarda dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmeler yerelleşme eğilimini artırmaktadır. Bu faktörler arasında sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi, serbest piyasa mekanizmasının gelişmesi, yeni yönetim arayışları, küreselleşme ve yönetimde yerele devretme eğilimi sayılabilir. (Bilgiç, 2003:399-405)

Yerelleşmede, karar verme yetkisinin, üst yönetim birimlerinden alt yönetim birimlerine devredilmesi ve yerel yönetimlere özerklik tanınması önem taşımaktadır. Karar verme var olan seçeneklerden en uygun olanın seçilmesidir. Bir örgütteki yöneticilerin asıl görevi örgütle ilgili karar vermektir. Kararlar mümkün olduğunca örgütün alt birimlerinde alınmalıdır. Böylece örgütte hizmeti yerine getiren birimlere sorumluluk devri yapılmış olur. (Ertürk, 1998: 189)

Gerçekten sivil toplumun özellikle son yıllarda etkin hale gelmesi ve kamu yönetimi üzerindeki baskılarını artırması bireylerin devletten beklentilerini artırmıştır. Bu taleplere cevap vermekte geciken kamu bürokrasisinde zorunlu olarak yeniden yapılanma eğilimi artmıştır. Bu bağlamda sivil toplum örgütlerinin etkin yeni konumu, merkezi yönetimi hizmetin yerinde görülmesini sağlayacak yöntemlere başvurmaya zorlamaktadır. (Eryılmaz 2002:214) Artık devlet topluma daha yakın bir konuma, etkinlik ve verimliliği öncelikle amaçlayan bir teşkilat haline gelmeye başlamıştır. (Çevik, 2004:114)

Yerelleşme kavramı, karar verme gücünün, merkezi yönetimden, halka daha yakın otoritelere aktarılmasını içeren çabalar olarak tanımlanabilir. Yerelleşme, dört temel madde ile açıklanabilir. (Türkoğlu, 2004: 3):

1. Karar verme yetkisinin aşağıya doğru devri
2. Alt düzeylerdeki liderliklerin işletilmesiyle sağlanan güçlü liderlik kapasitesi
3. Sorumluluk bölüşümü ve kuralların azaltılması sayesinde, basitleştirilmiş ve bürokrasiden arındırılmış yönetim yapıları
4. Daha çok demokrasi ve katılım ile daha az kontrolün, örgütsel yapı içinde özümsemesi.

Bunun yanında küreselleşme kendi mantığı içinde beraberinde yerelleşmeyi de getirmiştir. (Bilgiç, 2003)

Çünkü iletişim ve ulaşım teknolojisinin inanılmaz yaygınlığı ve gelişimi dünyadaki ulus devlet sınırlarını aşan yeni bir yaşam ve örgütlenme biçimini beraberinde getirmeye başlamıştır. Hem birey hem örgüt (şirketler) açısından dolaşım ve iletişimin artması uluslararası ticaret ve ilişkileri kolaylaştırmıştır. İnsanlar dünyayı artık bir ülke gibi yaşayabilmektedir. Her ne kadar, ulus-devlet uygulamaları devam etse de ticaret ve ilişkiler sınır tanımaz hale gelmiştir. Bu gelişmeler güçlü merkezi yapıya sahip ulus devletlerin etkinliğini azaltmış ve güçlü merkezi yapıya sahip ulus devletlerin etkinliğini azaltmış ve daha yerel yapılara yol açmıştır. Örneğin Avrupa Birliği ulus devletin birçok özelliğini ortadan kaldıran yeni bir post-modern örgütlenme biçimidir. Avrupa Birliğine girmek isteyen ulus-devletler birçok ulusal özelliğinden ve sembollerinden vazgeçmek zorunda kalmaktadır. Böylece ulus-devletin merkezi yapısı zayıflamakta buna karşılık yerel yönetimler güçlendirilmektedir. Hizmette yerellik ilkesi Avrupa Birliği'nin kabul ettiği temel ilkelerden biridir. (Görmez, 2008) Bu ilkeye göre bir hizmet mümkün olduğu kadar yerinde sunulmalıdır. Böylece halkın daha iyi hizmet alması ve sorunlarının çözülmesinde zaman kaybının önlenmesi ile karar verme mekanizmalarına halkın mümkün olduğu kadar katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. (Çevik, 2004:114-115)

Refah devleti anlayışı içinde Batı Avrupa ülkelerinde 1970'lere kadar geçerliğini koruyan, katı hiyerarşinin hâkim olduğu bürokrasiye dayanan, merkezi organlarda önceden belirlenen amaçları gerçekleştirmek için, tek özneli, merkezi, hiyerarşik bir işbölümü içinde üretim yapan, kaynak ve yetkileri kendinde toplayan, sorumluluğun yasalara ve prosedürlere göre olduğu geleneksel kamu yönetimi modeli, 1980'li yıllarda başlayan bir dizi reform politikaları ile yeni bir modele (yeni kamu işletmeciliği) dönüşmüştür.

Bu dönüşüm sürecinde, kamu sektörünün toplumun üretim kaynaklarını verimsiz ve gereğinden oldukça fazla bir ölçekte kullanıyor olması; kamu yönetiminin hizmet sunma biçimlerinin halkın hizmet kalitesi ve çeşitliliği konusundaki taleplerini karşılama düzeyi açısından yaygın olarak eleştirilmesi; devlet yönetimine hâkim olan ekonomik teorilerde, devletin piyasanın işleyişine müdahale etme ve ekonomik faaliyette bulunma açısından rolünün sınırlandırılması, kamu harcamalarının kısılması ve özelleştirmenin yaygınlaştırılması yönündeki

düşüncelerin yeniden hâkim olmaya başlaması; özel sektörün başarıyla uyguladığı verimlilik, küçülme, performansa odaklanma, teknolojik yeniliklerin yaygın olarak kullanılması, özel sektör kurumları arasında yaşanan işbirlikleri gibi uygulamaların başarısı, dolayısıyla, aynı toplum içinde ve aynı üretim kaynaklarından beslenen kamu kurumlarının göreceli başarısızlığının açıkça görülmesi; özel sektörün işleyişinin ve küresel rekabet ortamında ulusal rekabet gücünün, kamu yönetiminin kararlarından ve işleyişinden doğrudan etkilenmesi dolayısıyla kamu otoritelerinin kendisini yeniden yapılandırması gereğinin açıkça ortaya çıkması; teknolojik yenilikler sonucu her çeşit bilginin ve verinin çok hızlı biçimde elde edilebilir, kullanılabilir hale gelmesi ile çok kademeli hiyerarşik yapıların ve uzun süren bürokratik prosedürlerin eski önemlerini ve anlamlarını yitirmesi değişimi doğurur. (Özgür ve Kösecik)

3.1.2. Türkiye’de Kamu Yönetimi Anlayışındaki Değişiklik

Kamu kurumlarının büyümesi, çeşitlenmesi ve sayıca artması ve dolayısıyla yürütülen kamu hizmetlerinin hacmi bakımından yirminci yüzyıl, “kamu yönetimi” ve “kamu hizmeti” ile karakterize edilmektedir. Refah devleti anlayışının gelişmesi ile birlikte devletin yapması gereken işler çoğalmıştır. Batı’da refah devleti, devletin ne yapması değil be yapmaması gerektiğini anlayışına dayanmıştır. Devletin aşırı şekilde büyümesi “kırtasiyecilik”, “verimsizlik” ve “hantallık” gibi suçlamaların hedefi haline gelmesine neden olmuştur. Bu dönemde yönetimin dikkatini çeken hâkim özellikleri, “merkeziyetçilik”, “katı hiyerarşi”, “kurallara aşırı bağlılık” ve “ağır bürokrasi” olmuştur. (Eryılmaz, 2005:22)

Son 25 yıldır farklı yoğunluk ve kapsamda da olsa, küreselleşmenin etkisiyle tüm dünyada görülen devlet ve kamu yönetiminde yeniden yapılanma girişim ve uygulamaları, böyle büyük, çok boyutlu ve kompleks bir tablonun yansımalarıdır. Sanayi devriminin konjonktürel yapılanmasına koşut olarak Weberci bürokrasinin durağan, katı, hiyerarşik, merkezi ve teknik rasyonel ilkeleri temelinde biçimlenmiş kamu yönetimi, bilgi toplumunun dinamik süreç, öncelik, talep ve gereksinimleri karşısında yetersiz ve çözümsüz kalmıştır. Bu ise, birçok tartışmayı ve arayışı beraberinde getirmekte; kamu yönetimi kavramının başına getirilen “yeni”, “girişimci”, “postmodern”, “postbürokratik” ve

benzeri gibi değişik sıfat ve açılımlar, kamu yönetimi örgüt ve disiplinini yaşadığı bu krizden kurtarmak için bulunmaya çalışılan çözüm modelleri ve yaklaşımları arasında yer almaktadır. (Nohutçu ve Balcı, 2005: 3)

“Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı”nda amaç devleti küçültmek ya da büyütme değil onu asli klasik fonksiyonlarına çekerek daha etkin hale getirmek, vatandaşların devlet ve kamu yönetimi karşısındaki konumunu ve yönetime katılma olanaklarını geliştirmektir. Başta yerel yönetimler olmak üzere tüm kamu kurumları bu sancılı değişim sürecinden etkilenmişlerdir. (Eryılmaz, 2005:22)

Kamu hizmeti sunulan bir birim olarak yerel yönetimler üzerindeki reform ve modernleşme baskıları giderek artmaktadır. Halkın, yönetime katılımına duyulan ihtiyacın daha iyi anlaşılması, hükümetlerin performansı/sınırlı kapasiteleri karşısında uğranılan hayal kırıklığı, sivil toplum örgütlerinin çeşitlenmesine ve giderek önem kazanmasına yol açmıştır. Bu toplulukların çoğalması, temsil yetkisinin sorgulanmasına yol açarak, yeni katılım arayışlarını getirerek, demokratik hayatın işleyişine katkıda bulunmaktadır. Devlet dışındaki tüm kuruluşları içeren, devletçe düzenlenmeyen toplumsal ilişkiler alanında, sivil toplum kuruluşları içinde daha özel bir konumda bulunan “gönüllü kuruluşlar” da demokratik kitle örgütleri olarak önemli roller bulunmuştur. (Keleş, 1998, 244)

Günümüz dünyasında tek tek görüşlerden daha çok gönüllü beraberliğe dayanan örgütlenmelerin önem kazanmasıdır. Esasen 21. yüzyılın ayırıcı özelliği demokrasi ve insan haklarının bütün toplumlarca tartışmasız kabulü ve demokratik kitle örgütlerinin ön plana çıkmasıdır. (Keleş ve Zerrin, 2004: 369-370)

Yeni sağın bu süreçte devletin doğasına ve varlık nedenine yönelttiği keskin eleştirilerin kamu yönetimine yansması, Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile olmuştur. Yaygın uygulama alanı bulan Yeni Kamu Yönetimi reformlarının sonucunda arzulanan ve yaygın olarak dile getirilen başlıca amaçlar ise şunlar olmuştur:

1. Kamu hizmetlerinde kaliteyi artırmak
2. Kamu hizmetlerinin daha etkili, verimli ve ekonomik sunulmasını sağlamak
3. Kamu harcamalarını azaltmak

4. Devlet-vatandaş arasındaki ilişkiyi iyileştirmek, geliştirmek
5. Vatandaşların artan kamu hizmeti taleplerine yanıt vermek
6. Kamu sektörünü rekabetçi bir yapıya kavuşturmak

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımının geliştirdiği bu temel argümanlara dayalı olarak, 1980 yıllarından itibaren başta İngiltere olmak üzere Avrupa'da, Amerika'da, Avustralya'da yerel yönetimleri de yakından ilgilendiren bir dizi "reform" ortaya çıkmış daha sonra reform çabası içinde olan birçok ülkeye yayılmıştır.

Bu kapsamda uygulanan reformlarla devletin üstlendiği ve piyasaya açılacak kamu hizmet alanları piyasaya açılmaya, mümkün olmayan hizmetler ise özerk kuruluşlara, ajanslara, bölgesel ve yerel yönetimlere devredilmeye başlandı. Daha önceleri mali yapıları ve fonksiyonları üzerinde çok ciddi müdahaleler yapılan yerel yönetimler ise bu dönemde yürüttükleri kamu hizmetlerinin yürütülme yöntemleri ile ilgili önemli dönüşümler yaşadılar ve üstlendikleri yerel kamu hizmetleri belediyelerin kontrolü veya denetimi altındaki özerk hizmet kurumları, özel birlikler, özel hizmet sağlayıcıları tarafından sağlanır hale geldi. (Keleş, 1997:31)

Ancak bu gelişmeler birçok tartışmayı beraberinde getirdi. Bunlardan birincisi, vatandaş ve devlet arasındaki ilişkinin niteliğinin değişmesi ile ilgilidir. Geleneksel kamu yönetimi modelinde bu ilişki eşitlik, evrensel hakla ve görevlere dayalıyken, piyasa ilişkisi, satın alam gücü ve bilginin belirleyici olduğu eşitsizliklere dayalıdır. Burada vatandaşlığın geleneksel anlamıyla gelişkin olan durum, kamu hizmetlerinin herkese eşit olarak dağıtılamamasıdır.

Bu süreçte ortaya çıkan bir başka tartışma konusu da yerel kamusal hizmetlerin piyasalaştırılması ve piyasalaştırılmayan hizmetlerin özerk kurum ve kurullara devri sonucunda ortaya çıkan tablo ile ilgilidir. Yerel kamu idaresi dışında yürütülen kamu hizmetlerinin halkın denetiminden uzaklaşması sonucunda ortaya çıkan durum "siyasetsiz demokrasi" veya "demokratik boşluk" olarak tanımlanmaktadır. (Keleş, 1997:32)

Netice olarak, Yeni Kamu Yönetimi düzenlemeleri sonucunda hizmetlerin yerel halka karşı sorumlu olamayan idarelerce sunulması vatandaş beklentilerinin göz ardı edilmesi, hizmetlerin yerel şartlara uydurulamaması ve

değişen şartlara göre yeniden düzenlenememesi gibi olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. (Keleş, 1997:32)

Bu durum yerel yönetişimin pratiğe aktarılmasını olumsuz yönde etkilerken aynı zamanda yerel hizmetlerin etkin sunumundan dolayı halka hesap verme durumunda

20. yüzyılın sonları ile 21. yüzyılın başı hem dünyada hem de Türkiye’de kamu yönetimi açısından yeni bir anlayışın ve jargonun ortaya çıktığı ve geliştiği bir dönemdir. Öyle ki; bir yandan küreselleşme sürecinin yarattığı “yeni kamu yönetimi” (new public management) anlayışının ortaya çıkması, öte yandan bu anlayışın uzantısı olan bir dizi kavramın geliştirilmesi söz konusudur. Devletin asli görevlerine dönmesi ve küçülmesi, hesap verebilirlik, performans ölçümü, saydamlık, yerelleşme gibi nedenler yeni kamu yönetimi anlayışını gerektirmektedir. (Keleş, 2000:77)

Bu açıdan Türkiye’de yerel yönetimlerin sorunlarının çözümü ve geleceği gerekli ve zorunlu bir düzeyin tutturulması ile doğrudan bağlantılıdır. (Keleş, 2000:78)

3.1.2. Eğitimde Yerelleşme Kavramı

Türk eğitim sisteminin merkezileşmesine yol açan temel nedenlerden biri yeni kurulan Cumhuriyetin değerlerini benimsemiş yurttaşlar yetiştirmek iken diğer ve daha önemlisi merkezi planlamaya dayalı fordist birikim rejiminin özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında ülkede hâkim bir anlayış haline gelmesidir. Böylece Tanzimat döneminde başlayan eğitimde merkezileşme yönündeki çabalar aradan geçen yüz yılı aşkın bir süre sonucunda Türkiye’de kökleşmiştir. (Özdemir, 2008: 159)

Merkezden yönetilen bir eğitim sistemi bireylerin eğitim ihtiyaçlarını tüm ülke düzeyinde karşılamak için kurulmuştur. Ancak merkezi bir eğitim sisteminde yerel düzeyde ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak güçtür. Türkiye’de eğitim yönetimi aşırı bir biçimde merkezileşmiştir. Türk eğitim sisteminin

merkeziyetçi yapısı ile ekonomik, teknolojik ve siyasal alanlarda ortaya çıkan ihtiyacı karşılaması mümkün değildir. (Bucak, 2000: 16)

Son yıllarda ekonomik krizlerin kamu yönetiminde önemli sorunların başında gelmesi ve demokrasi taleplerinin karşılanması açısından kamu hizmetlerinden eğitim hizmetlerinin yerinden yönetim kuruluşları ile yerel çözüm önerilerinin geliştirilmesi uluslararası bir yaklaşımdır.

Eğitim açısından yerinden yönetim; eğitimle ilgili tüm tarafların temsil edilmesini mümkün kılan bir yönetim anlamına gelmektedir. Eğitimde yerinden yönetim; eğitim örgütlerinde en yukarıdan en aşağıya kadar tüm karar aşamalarında sorumluluğun aktarılmasını gerektirir. (Şişman, 2003:305)

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sadece yerel yönetimler açısından değil okul tabanlı yönetin anlayışı ile eğitim hizmetlerinde yerel çözümlerin okul ölçeğinden başlaması gerektiğini savunmaktadır. Bu anlamda yerel eğitim sorunlarının demokratik yönetim ile hem yerel kaynaklarla hem de yerel planlama ile çözülmesi hedeflenmektedir.

Tablo 1. Eğitimde Yerelleşme

Eğitimin Yerelleşmesi	İdari	Mali	Siyasal
Merkezi Yönetimin taşra birimlerine eğitim bakanlığının taşra birimlerine uygulanan yetki genişliği	İşletimsel kararlar ile sorumluluğun taşra birimlerine devredilmesi	Bütçenin kullanımında taşra yöneticilerine geniş yetki verilmesi	Taşra yöneticilerine danışmanlık yapmak üzere seçilmiş oluşturulan yapılar
Bölgesel ve yerel kademelere görev ve kaynak devri	Eğitim sektörü yöneticilerinin bölgesel ya da yerel seçilmişlerce atanması	Ulus-altı birimlere eğitim harcamalarının dağılımını belirleme ve gelirleri artırma yetkisinin verilmesi	Eğitim hizmetlerinin finansmanından ve yürütülmesinden seçilmiş bölgesel ya da yerel yöneticilerin sorumlu tutulması

Okullara /okul kurullarına yetki devri	Okul yöneticileri ve/veya okul kurullarının personel, müfredat ve harcama kararlarına ilişkin konularda yetkilendirilmesi	okul yöneticileri ve/veya okul kurullarının harcama ve yerel gelirleri yükseltme konusunda yetkili kılınması	Okul kurullarının okul yöneticileri tarafından seçilmiş ya da atanmış olması
Okullara tam yetki devri	Bütün kararların okul yöneticileri ve/veya okul kurullarının alması	Kısmi hükümet desteğinin yanı sıra okulların kendi kendini finanse etmesi	Okul kurullarının seçikle oluşturulması

Kaynak: (Gersberg, 2003:3 Aktaran: Keskin, 2008:5) (erişim) http://www.academia.edu /1079299/Dunya_Bankasi_ve_Egitimde_Yerellesme 28 06 2013 tarihinde alındı.

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi, merkezi hükümetin yetkilerinin dışında yerel yönetimlerin sivil toplum örgütlerinin ve okulların karar alma süreçlerine katılımı ile gerçekleşmektedir. Bu anlamda eğitimin yerelleşmesi aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi belirli aşamalarda olabilir. Eğitimde yerelleşme şu süreçleri kapsamaktadır. (Keskin, 2008:4)

1. Öğretimin örgütlenmesi: Öğretim sürecinin belirlenmesi, ders kitaplarının seçimi, müfredatın saptanması, öğretim tekniklerinin belirlenmesi.
2. Personel işletimi: Okul yöneticisinin işe alınması, işten çıkarılması öğretmenlerin istihdamı, öğretmen ödemelerinin belirlenmesi, öğretmen sorumluluklarının belirlenmesi, hizmet içi eğitim standartlarının saptanması.
3. Planlama: Okulu açma ya da kapama, okulda sunulan programların seçilmesi, kurs içeriklerinin belirlenmesi, okul performansını ölçmek için sınavlar düzenlenmesi.

4. Kaynaklar: Okul geliştirme planının yapılması, personel bütçesinin yönetimi, personel dışı harcamaların yönetimi, hizmet içi eğitim bütçesinin yönetimi

Eğitimde yerelleşme ile birlikte, merkezi yönetim sadece müfredatı belirleme, geliştirme görevlerini yürüterek eğitim birliğini sağlayacağı kabul edilmektedir. Müfredatın belirlenmesi ve geliştirilmesinde daha önemli olan ise müfredatın uygulanmasıdır. Yerelleşme ile müfredatın uygulanıp, uygulanmadığının denetimini yapabilecek birimler oluşturulmaktadır. Okullarda oluşturulan, okul yerel yönetim, özel sektör, STK işbirliğinin sağlanması, okul çevre bütünleşmesi, yönetimde daha çok yerel öncelik ile eğitimde yerelleşmenin önü açılmaktadır. (Çeken, 2006:33)

3.1.2.1. Küreselleşme Süreci ve Eğitimde Yerelleşme

Küreselleşme kavramı son birkaç yıldan beri, siyaset, iş dünyası ve medyadaki tartışmalarda yoğun bir biçimde kullanılan bir kavramdır. Bugün küreselleşme, giderek artan bir biçimde tek bir dünya içinde yaşanan, bireylerin, grupların ve ulusların birbirine bağımlı hale geldiği bir tanıma sahiptir (Giddens, 2008: 83-84)

Yerelleşme bir yönüyle demokrasinin temeli olarak düşünülmektedir. Çünkü yerelleşme bir örgütte en alt birimlere kadar tüm yöneticilere ve iş görenlere özerk bir ortam sağlar. Yerelleşme açısından ele alındığında özerklik yerel düzeydeki bir örgütün yerel nitelikteki hizmetleri kendi organları ve kendi kaynaklarını kullanarak yürütmesidir. Özerklik kavramının temelinde merkezi örgütün yerel örgütlere müdahale etmemesi yer alır. (Bucak, 2000: 4)

Bilgi teknolojisi dünyanın her yanındaki insanlar arasındaki iletişim olanaklarını arttırmış insanlar ve olaylar hakkındaki bilgi akışını da kolaylaştırmıştır. (Giddens, 2008: 85) Bu anlamda küreselleşme çağı bilgi çağı olarak nitelendirilmektedir.

Son çeyrek yüzyıldır, bilgi-iletişim devriminin ve küreselleşmenin etkisiyle, sanayi devriminin koşul ve öncelikleriyle biçimlenip yerleşmiş klasik yönetim, ulus-devlet, temsili demokrasi, siyaset olgularını ve bunların birbirleriyle ilişkilerini dönüştürüp yeni baştan tanımlayan köklü ekonomik, sosyal, siyasal, kurumsal ve kültürel değişimler yaşanmaktadır. Bu süreçle birlikte, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması, kamu sektörünün küçültülmesi, kamu işletmeciliği, devletin minimize edilmesi, sivil toplumun yeniden keşfi, yerinden yönetim ve yönetim gibi kavram ve uygulamalar yaygınlık kazanmıştır.

Piyasa ekonomisinin tıkanıklıklarını aşmak için ulus-devletlerin sınırlarının dışına taşma talebi, iki kutuplu dünyanın son bulması, uluslar üstü kuruluş ve anlaşmaların yaygınlaşması, bilişim, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler küreselleşme eğilimlerini tetiklemiştir. Küreselleşen ilişkiler yumağında, nüfustaki artışlar, ekonomik ve toplumsal gelişmeler sonucu hükümetlerin işlev, sorumluluk ve görevlerinin de hızla artmasıyla, bürokratik örgütlerin esnek olmayan, kuralcı, merkezi ve sürece odaklı yapılarının etkinlik ve verimliliklerini düşürdüğü tespit edilmiştir. Sonuç olarak hükümetlerin sosyal ve ekonomik alanlara müdahale gerekçelerinin yeniden gözden geçirilmesi zorunluluğu doğmuştur. (Coşkun ve Nohutçu, 2005:1)

Türkiye’de, son yıllarda, “kamu yönetimi reformu” başlığı altında bir dizi reform çalışması küreselleşme sürecinin sonucu olarak yürütülmektedir.

Bu çerçevede kamu yönetiminin köklü bir biçimde yeniden yapılandırılmasına çalışılmaktadır. Temel olarak, devlet/piyasa ilişkilerinin yeniden yapılandırılarak, “piyasa toplumu”na geçişi hedefleyen reform paketleri, bu çerçevede devletin işlevlerini yeniden tanımlamakta, bu işlevleri yerine getirmek üzere oluşturulan kamu örgütlenmelerini de yeniden düzenlemeyi öngörmektedir. (Atay, 2007:167)

3.1.2.1 Eğitimde Yerelleşmenin Nedenleri

Gelişmiş ve gelişmekte olan kimi ülkelerde 1980’lerde başlayan eğitimin yeniden yapılandırılması yönündeki çabalar, beraberinde okul merkezli yönetim anlayışının gündeme gelmesine yol açmıştır. Böylece eğitimde merkeziyetçi yönetim anlayışı giderek terk edilmeye başlamış ve bir takım yetki

ve sorumluluk ve işlevler okullara devredilmeye başlamıştır. (Özdemir, 2008: 162)

Öte yandan yaşanan ekonomik tikanlıklar ve bunların getirdiği liberal ekonomi politikaları ile ortaya çıkan sosyal politika uygulamalarının finansman zorlukları yalnız uygulamaları tehdit etmekle kalmamakta, fakat sosyal politika ve sosyal devlet kavramlarını tartışmaya açmaktadır. Kamu harcamalarının kısılması, devletin küçülmesi, devletin niteliği tartışma konusu olmaktadır. Farklılaşan sorunlar toplumsal dayanışmayı azaltırken, bütçe açıkları yetersiz hizmetler de bireysel çözümleri dayatır duruma getirmektedir. (Koray ve Alper, 1995:2)

Eğitim sistemine bütün çocuklar eşit olarak girememekte, sistem içinde eşit eğitim alamamaktadırlar. Sistem belli sınıfların ve grupların, erkeklerin ve belli yerlerde yaşayanların lehine çalışmaktadır. (Gök, 2004:94)

Türkiye’de hızlı nüfus artışı, okullaşma oranındaki yetersizlik ve toplumca eğitim hizmetleri için ayrılmakta olan mali kaynağı yetersiz kalması ve öteki sorunlar dikkate alındığında gelişmiş ülkelerin eğitim hizmetleri için Türkiye’den iki üç kat fazla kaynak ayırmakta olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye’de eğitime ayrılan kamu bütçesindeki sınırlı ölçüde artmış olmasına rağmen eğitim hizmetleri alanında ciddi finansman krizi yaşanmakta olduğunu göstermektedir (TÜSİAD, 1995:107)

Genç nüfusun fazla olması ve okullaşma oranının azlığı yoksulluk ve sosyal dışlanma sorununun süreklilik kazanmasına neden olmaktadır. Bu anlamda eğitim hizmetlerinin bir bölümü sivil topluma ve yerel yönetimlere devredilebilmektedir. Sosyal alanda devletle gönüllü girişimler arasındaki işbölümü yasal düzenlemelerle belediyelerin yetkilerini artırmaya yönelik girişimlerin önemli özelliği, sosyal hizmet sunumu ve yoksul yardımı konularında gönüllü faaliyetlerle yerel yönetim işbirliğinin teşvik edilmesidir. (Buğra, 2010: 242)

Nüfus artışının ve genç nüfus sayısının gerektirdiği yetişmiş eğitilmiş elemanın azlığı ve giderek küçülen mali kaynaklar sonucu devlet okullarının olanakları ve kapasiteleri yıldan yıla küçülmekte, okullarda sınıf başına düşen öğrenci sayısı artmakta ve devlet okulları eğitim gettolarına dönüşmektedir. Bu durumdan en fazla etkilenenler yoksul ailelerin çocukları olmaktadır. Bu grup, zaten sosyal sınıf temeline dayalı uzun zamandan beri yerleşmiş olan

ayrımcılığı gittikçe daha fazla yaşamaktadır. Devlet okulları yoksul ve işsiz ailelerin çocuklarıyla kalabalıklaştıkça, özel okullar parasını ödeyebilenlere daha kaliteli eğitim sağlayan kurumlar haline gelmektedir. (Gök, 2004:104)

3.2.2. Türkiye’de Eğitimde Yerelleşme Uygulamaları

Desantralisation (yerinden yönetimleştirme), orijin itibariyle Batı’da ortaya çıkmış bir düşüncedir. Ancak bugün bu düşünce Batı’daki klasik anlamından daha geniş boyutlarda ele alınmaktadır. Klasik anlamda yerelleşme, merkezi idareden mahalli idarelere doğru yetki, görev ve kaynak aktarımını ifade etmektedir. Bu anlamda merkezi idare-mahalli idare ilişkilerinde anahtar bir kavramdır. (Eryılmaz, 2005:76)

Genellikle “yerel yönetimler” ve özellikle belediyeler söz konusu olduğunda yerinden yönetim ile ilgili yerellik istemleri yerel yerinden yönetimin merkezi hükümete ait hangi yetkileri devraldığı, özerklik derecesi ve bu özerkliği sağlayıcı ve sürdürücü yasal mali olanakların varlığının tartışılmasına dönüşmektedir. (Erder ve İncioğlu, 2004:10)

.Yerelleşmeyi gerektiren sebepler şöyle özetlenebilir: (Eryılmaz, 2005:77)

1. Merkezi idarenin, yürüttüğü fonksiyonların giderek kompleks hale gelmesi ve iş yükünün artması.
2. Hizmetlerde etkinliği sağlamak için, bilgi toplama fonksiyonlarının ve karar alma sorumluluğunun alt birimlere aktarılması (devri) ihtiyacı.
3. Yerel özerkliği geliştirmek için yoğunlaşan siyasi talepler.
4. Genel politikaların yerel şartlara ve ihtiyaçlara uydurulması.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın yerel yönetimlerin her türlü demokratik rejimin ana temeli olduğu prensibi ile alınmış bir anlaşmadır. Bu anlaşmanın 4. maddesi “özerk yerel yönetimin kapsamını açıklamaktadır. Bu maddenin 3 bendinde *“kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır. Sorumluluğun bir başka makama verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomi gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır.”* (Avrupa Konseyi, 1985) kamu

hizmetlerinin yürütülmesinde karar alma süreçlerinde yerel makamların yerel koşullara uyumlu olarak yetkili olmasını öngörmüştür. (TC Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2009, 28)

Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planında Dünyadaki gelişmeler, Türk kamu yönetiminde ve dolayısıyla eğitim yönetiminde kapsamlı bir yeniden yapılanma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede, toplumun taleplerine karşı duyarlı, katılımcılığa önem veren, hedef ve önceliklerini netleştirmiş, hesap veren, şeffaf ve etkin bir kamu yapılanmasının gereği olarak “Stratejik Yönetim” yaklaşımı benimsenmiştir. Bu stratejik planda kaynakların makro, sektörel, bölgesel ve yerel ölçütler ile yönlendirilmesi esas alınmaktadır (TC Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2009, 4)

3.2.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı Yerelleşme Uygulamaları

Eğitim hizmetlerinde yerelleşme karar verme hakkının merkezden, taşra örgütlerine veya yerel yönetim örgütlerine (il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri, il özel idareleri, okul müdürlükleri) aktarılmasıdır. (Bucak, 2000:3)

Bu anlamda eğitim hizmetlerinin yerelleştirilmesi iki farklı açıdan incelenebilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yetki devri ile karar alma süreçlerinde okul tabanlı eğitim anlayışı ile Okul üst yönetimi, ilçe ve il müdürlüklerinin daha fazla yetkilendirilmesi hedeflenmektedir.

3.2.2.1.1. Türkiye’de Eğitim Politikaları ve Değişimi

Milli Eğitim Bakanlığının merkezi idareden yerel yönetimlere karar alma süreçlerini aktarması sonucunda Türk Eğitim Sisteminde eğitim yönetiminin yerelleşmesi adına yapılan bazı değişiklikler şunlar olmuştur. (Bucak, 2000: 319):

İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri dışındaki taşra teşkilatı yöneticilerinin atama yetkisinin valiliklere verilmesi,

1. Öğretmenlerin bakanlıktaki sicil dosyalarının illere devredilmesi,
2. Öğretmenlerin derece terfilerinin illerde yapılmaya bağlanması,

3. Taşra teşkilatı personeline Bakanlıkça verilen izinlere ait işlemlerin illere devredilmesi, öğretmenlere mazeret izinlerinin okul ve kurum müdürlüklerince verilmesi,
4. Öğretmenlerin stajyerlik işlemlerinin illere devredilmesi,
5. Öğretmenlerin emeklilik işlemlerinin illerde sonuçlandırılması,
6. Ders dağıtım çizelgelerinin Bakanlığa gönderilmeden önce valilerce incelenmesi, Okul açma ve kapama yetkisini illere verilmesi, Demirbaş döküm ve devir yetkisinin il ve ilçelere devredilmesi. Ders geçme ve çeşitli problemleri çözmek amacıyla İl Milli Eğitim
7. Müdürlükleri bünyesinde sürekli komisyon ve kurullar oluşturulması,
8. Bina kiralama ile ilgili bürokratik işlemlerin asgariye indirilmesi,
9. Milli eğitim Geliştirme Projesinin bu amaca yönelik işlemlerinin hızlandırılması ve idari kademeler ile tüm okul kurumlarının faks ve bilgisayar gibi araçlarla donatılması

Uzun vadeli stratejik hedeflere ve planlanmış iş akışlarına sahip olan Milli Eğitim Bakanlığı'nda 1980'li yıllardan itibaren kamu yönetiminde yeniden reform anlayışı içinde yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Neo liberal politikaların etkisi altında yaşanan ekonomik krizlere çözüm ve devletin yeniden yapılandırılması için merkezi yönetimin ağırlığı azaltılmaya çalışılmıştır. (Gök, 2003:114)

Bu amaçla Kamu yönetiminde uygulanmaya başlanan stratejik planlama ile Milli Eğitim Bakanlığı içindeki en ufak birim olan okullardan başlamak üzere sistemdeki yönetim birimlerinin mevcut olumlu ve olumsuz yanları, güçlü ve güçsüz yönleri tespit edilerek kalite yönetimi ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.2.2.1.2. Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan

Türkiye'de kamu hizmetlerinin daha nitelikli ve az maliyetli bir biçimde verilmesini sağlamak ve bu hizmetleri daha denetlenebilir kılmak amacıyla kamunun yeniden yapılandırılmasına yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda belirtilen stratejik

planlama çalışmaları da bu düzenlemelerin önemli gereklerinden biridir. (TC MEB Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009:)

Dünyadaki gelişmeler, Türk kamu yönetiminde ve dolayısıyla eğitim yönetiminde kapsamlı bir yeniden yapılanma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede, toplumun taleplerine karşı duyarlı, katılımcılığa önem veren, hedef ve önceliklerini netleştirmiş, hesap veren, şeffaf ve etkin bir kamu yapılanmasının gereği olarak “stratejik yönetim” yaklaşımı benimsenmiştir.

Stratejik planlama, kaynak planlamasından, kurumda görev alan her kademedeki kişilerin paydaşların ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılayacak kurumsal, bölgesel güçlü yanları ve güçsüzlükleri planlayan bir rehberliktir.

Stratejik yönetime geçişin bir aracı olan stratejik plan; kaynakların stratejik önceliklere göre dağıtılması ve uygulamaların buna göre sonuçlandırılması hususunda makro, sektörel, bölgesel ve yerel kriterler ile birlikte yönlendirici ve referans bir politika belgesi olacaktır. Stratejik planlama anlayışının eğitim–öğretim ve yönetimde etkin olmasını ve bir kültür olarak benimsenmesini sağlamak amacıyla Bakanlık için hazırlanan makro düzeydeki plana paralel olarak okul, ilçe ve il düzeyinde de stratejik planlar yapılması öngörülmüştür. (MEB, 2009:1)

Milli Eğitim Bakanlığı, her il, ilçe ve eğitim kurumu için yapılmasını öngördüğü stratejik planlama ile kamu kaynaklarının etkin kullanılması için eğitim hizmetlerinin yerel ve kurumsal öncelik ve beklentilerine özgü, paydaş katılımını artırıcı ve kalite hedeflerine ulaşmak için yapılan çalışmalara hız vermiştir. Bu çalışmalar eğitim kurumu bazında olabildiği gibi ilçe ve il milli eğitim müdürlükleri tarafında yapılarak eğitim hizmetlerindeki kalite yönetiminin planlanması sağlanmaktadır.

3.2.2.1.3. Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları

Ülkelerin ekonomik gelişme düzeyleri farklılıkları, ülke coğrafyasına, doğal zenginliklerine ve işgücü kapasitesini kullanabilme imkânlarına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Aslında ülkeler kendi içlerinde de bölgeler arasında farklı gelişme düzeyine sahip olabilirler. Bu sorun ülkemiz için de, geçerlidir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, diğer bölgelerimize göre bugün için az gelişmiş bir bölge özelliğindedir.

Ülkemizin sosyal ve ekonomik gelişmesinde bütünlük sağlamak için engelleyici bir faktör olan “bölgelerarası dengesizliklerin” giderilmesi faaliyetleri, yalnızca son yılların hükümet politikasının bir sonucu değildir. Ancak daha istikrarlı, planlı ve hedefe ulaşabilecek bir sistem uygulaması gerekliliği, gecikmeyle de olsa farkına varılmıştır. Bu “tanı”da, bölgede katledilen asker ve vatandaşlarımız nedeniyle doğal tepkiler, şüphesiz “hızlandıran” rolü oynamıştır.

Bölgede, dünyada bugüne kadar denenmiş bölgesel kalkınma projelerinin en iddialılarından birisi olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) uygulanmaktadır. Bu bölümde GAP bölgesi içinde yer alan Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Batman ve Şırnak illeri özelde, ancak benzer koşullara sahip olması nedeniyle bölgenin sosyoekonomik ve politik sorunları Doğu ve Güneydoğu olarak, genelde incelenmeye çalışılmıştır. (Toprak, 2001: 81)

Eğitim bölgesinde faaliyetler aşağıda belirtilen temel ilkeler çerçevesinde yürütülür. (MEB, 1999):

1. Kaynak Kullanımı: Eğitim bölgesi olarak belirlenen sınırlar içerisinde; insan gücünün, eğitim kurumlarının ve sosyal tesislerin fizikî kapasitesi ile eğitim araç ve gerecinin eğitim kurumu ayırımı yapılmaksızın bir program çerçevesinde etkili, verimli ve ortak kullanımı sağlanır.
2. Katılım: Eğitim bölgesinde, eğitim sürecinde yer alan öğelerle, eğitimin talep alanını oluşturan bütün kesimlerin eğitimle ilgili alınacak karar ve yönetim süreçlerine katılımının sağlanmasına, bölgenin eğitime ayrılabilir potansiyel kaynaklarının harekete geçirilmesine ve problemlerin mahallinde çözümünün sağlanmasına çalışılır.
3. Etkileşim ve Paylaşım: Eğitim bölgesinde öğretmenlerin, öğrencilerin ve çevrenin etkileşiminin en üst seviyeye ulaştırılmasına, öğrencilerin öğrenmeye isteklendirilmesine, öğretmenlerin mesleğe yatkınlıklarının ve meslekî doyumlarının sağlanmasına, eğitim kurumu ve çevre birlikteliğinin gerçekleştirilmesine çalışılır.

4. Araştırma ve Geliştirme: Eğitim bölgelerinin, üniversitelerin araştırmalarında laboratuvar konumunda olacak eğitim kurumlarını taraflarca belirlenecek kurallar çerçevesinde, üniversitelerin yapacakları araştırma ve geliştirme faaliyetlerine açmaları, araştırma bulgularından azamî ölçüde faydalanmaları, öğretmenlerin meslekî kariyerlerini geliştirmeleri için hizmet içi eğitim almaları, yüksek lisans, doktora yapmaları konusunda ve eğitim bölgesinde oluşturulacak kurul ve komisyonların, bölgenin özelliğini de dikkate alarak yapacakları araştırmada, üniversiteyle iş birliği içerisinde olması sağlanır.
5. Eğitim Standartlarının Yükseltilmesi ve Eğitimde Kalite: Eğitim bölgelerinde hizmet veren personel, kullanılan bina, tesis, araç ve gereç ile eğitim uygulamalarında, ulusal ve uluslararası en üst düzeyde kabul gören eğitim standartlarına ulaşılmasına, eğitimde kalitenin artırılmasına ve bunun sürekliliğinin sağlanmasına özen gösterilir.
6. Eğitimde Yönelme: Eğitim bölgesinde öğrencilerin, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yönettirmeleri, aynı programı uygulayan eğitim kurumlarıyla ilgili gerekli tanıtım ve rehberlik hizmetlerinin yapılarak eğitim kurumlarına dengeli dağılımları sağlanır.

Eğitim sisteminde demokrasi ve katılımcılığın sağlanması için 1516 eğitim bölgesi kurulmuştur. Bu uygulamanın çeşitli kanallar aracılığıyla katılımı artıracağı savunulmaktadır. Eğitimde demokrasi ve katılımcılık anlayışının yaygınlaştırılması ve okul çevre bütünleşmesi ile yönetimde daha az merkezi daha çok yerel inisiyatif ve eğitimde kalitenin artırılması hedeflenmektedir (Keskin, 2004:4)

Okul merkezli yönetim, eğitim öğretimi geliştirmek amacıyla okul düzeyindeki yetki ve sorumlulukların artırılmasına, özerklik ve katılımlı karar almaya dayalı okulların karar alma birimi olarak kabul eden eğitimin yerinden yönetim biçimidir. Okul merkezli yönetim, okul toplum üyelerinin (yönetici, öğretmen, veli, çevre grupları) bütçe, personel ve eğitim programları alanlarında yetki ve sorumlulukların artırılmasını öngören bir okul geliştirme yaklaşımıdır.

Okuldan okula bu grupların etkisi değişebileceği gibi aktarılan yetkilerde de içermektedir. (Aytaç, 2000: 17)

Okula dayalı yönetim, son yıllarda eğitimin geliştirilmesi için önerilen en önemli bir kaç yenilikten biridir. Karar verme yetkisinin okullara verilmesi 1980'lerden sonraki en önemli eğitim stratejisidir. Günümüzde, okul çevresinin güçlendirilmesi, yönetim etkinliğinin artırılması ve merkezî otoritesinin azaltılması hedeflenmektedir. Okula dayalı yönetim, eğitimde yenileşme, personelin yenileştirilmesi, sürekli personel gelişimi, okul faaliyetlerinin iyileştirilmesi konuları üzerinde odaklanmaktadır.

Son yıllarda ülkemizde merkezi yönetimin yetersizliğinden kaynaklanan genel yönetimdeki tıkanıklığı aşmak için, yerel yönetimlere daha fazla yetki aktararak güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda, eğitimin de merkezî yapıdan kurtarılarak yerinden yönetime geçilmesi tartışma konusu olmuştur.

Türk eğitim sistemini yeniden yapılandırma girişimlerine yönelik olarak sistem boyutunda bir değişimi öngören bir okul geliştirme yaklaşımı olan okula dayalı yönetimin en büyük yararı, öğrenciyi merkeze alarak, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına uygun bir okul örgütlenmesine ortam sağlanmasıdır. Bu yaklaşım, eğitime velilerin dâhil edilmesine, toplumla bağlar oluşturulmasına ve iş çevresi ile aktif bağlantılar kurulmasına katkı sağlayacaktır. Bu da "bizim okulumuz" anlayışını hâkim kılacaktır. (Güçlü, 2000)

Okula dayalı yönetim, çevre desteğinin artmasını, personel arasında güven ve desteğin oluşmasını, öğrencinin öğrenmesi üzerine odaklanmasını, liderlik ve yöneticilik becerilerinin artmasını, sistemin rasyonel ve pratikliği sayesinde okulla ilgili çevredeki gruplar arasında bilgi akışının ve iletişimin güçlü olmasını sağlar.

3.3. YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİMDE YERELLEŞME UYGULAMALARI

3.3.1. Yerel Yönetimleri Eğitim Faaliyetleri İle İlgili Kanunlar

3.3.1.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu

2005 yılında kabul edilen 5393 Sayılı Belediye Kanunu yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarını artırmıştır. Yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki faaliyetlerin de sınırlarını çizen belediye kanununda, yerel yönetimlerin eğitim faaliyetleri belirlenmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. Maddesi'nin a bendinde mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla, *“imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.”* (TBBM, 2005: md. 14) ibaresi bulunmaktadır. Bu yetkiler içinde bulunan kültür ve sanat, gençlik ve spor, mesleki ve beceri kazandırma hizmetleri belediyelerin eğitim faaliyetlerinin ana konusudur.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun b bendinde ise *“ okul öncesi eğitim kurumları açabilir; devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir.”* (a.g.k, md.14) açıklaması bulunmaktadır. Bu anlamda belediyeler hizmet verdikleri bölge sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na ait eğitim kurumlarının fiziki ihtiyaçlarını yapabilir yaptırabilir, okul için arsa üretimi gerçekleştirebilir ve kendi olanakları ya da vatandaş işbirliği içinde okul binası inşaatı yapabilmektedir.

Belediyelerin eğitim faaliyetlerinin tanımlanmasının yanı sıra Kanun'un 14. Maddesi'nde ki b bendin de *“belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı,*

düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.” (a.g.k, md.14) ibaresi belediyelerin yetki ve sorumluluklarının genişletilmiş olmasının etkileri de eğitim faaliyetlerinde görülmektedir.

3.3.1.2. 5216 Sayılı Büyük Şehir Belediye Kanunu

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Üçüncü Bölümü'nde yer alan Büyükşehir Belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarının eğitim faaliyetlerini açıklayan 7. Maddesi'nin n bendinde büyükşehir belediyelerinin *“gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak”*la (TBBM,2004: Md.7) yükümlü olduğu belirtilmektedir. Aynı maddenin v bendinde Büyükşehir Belediyeleri'nin *“Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmakla”* (a.g.k., Md.7) görevli oldukları da açıklanmıştır.

Büyükşehir Belediyeleri'ne ayrıca engelli vatandaşlarla ilgili eğitim, danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri için yetki verilmiş ve *“özürlülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere özürlü hizmet birimleri oluşturabilecekleri, bu birimlerin faaliyetlerini özürlülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürebilecekleri ve özürlüler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenene kurallar çerçevesinde özürlü hizmet birimlerinde hizmet verebilecekleri kanunla açıklanmıştır.* (a.g.k., ek. md. 1)

3.3.1.3. 5227 Sayılı Kamu Yönetimi Kanunu

2004 yılında kabul edilen Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkındaki Kanun, kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişini yeniden yapılandırırken merkezi ve mahalli idarelerin görevlerini de açıklamıştır. Bu kanuna göre ikinci bölümde yer alan 7 maddenin “d” bendine göre “millî eğitimle ilgili görev ve hizmetler” merkezi idarenin yetki, görev ve sorumlulukları içinde sayılmıştır. (TBBM,2004: Md.7) Ancak 8. maddede mahalli idarelerin idarenin bütünlüğü ve kalkınma planının ilke ve hedeflerine uygun olarak yerel yönetimlerin strateji ve performans ölçütlerine doğrultusunda “ mahallî müşterek ihtiyaçlara ilişkin her türlü görev, yetki ve sorumluluklar ile hizmetler mahallî idareler tarafından yerine getirilir” denmektedir. Ayrıca adı geçen maddede mahalli idarelerin diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde ortak yatırım yapabileceği de kanunla hükme bağlanmıştır. (a.g.k., md. 8)

3.3.1.4. 5257 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Millî Eğitim Temel Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 2004 yılında kabul edilmiştir. Bu Kanun’a göre eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aileler arasında işbirliğinin sağlanması açıklanmıştır. Anılan kanunda ayrıca okul aile birliklerinin “*okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddî imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere; aynî ve nakdî bağışları kabul edebilir, maddî katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işlettirebilir veya işletebilecekleri*” de açıklanmış ancak öğrenci velilerinin hiçbir surette bağış yapmaya zorlanamayacağı da belirtilmiştir.

3.3.2.2. Merkezi Yönetimin Taşra Teşkilatının Eğitim Hizmetleri

Milli Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatı olan il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri kendi hizmet bölgelerinde yönetim ve personel hizmetleri dışında eğitim ve öğretim hizmetlerini de yürütmekle görevlidirler.

Milli Eğitim Bakanlığı Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği'nin ikinci bölümü taşra teşkilatlarının teşkilat ve görevlerini göstermektedir. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri bu yönetmeliğe göre eğitim ve öğretim hizmetleri olarak öğrencilerin eğitim hizmetlerinin aynı sıra, halk eğitim merkezlerinin, halk dershanelerinin, okuma odalarının ve çıraklık eğitim merkezlerinin açılmasını, çalışmasını, gelişmesini, denetlenmesini sağlamak, çalışmaların daha verimli olması için gerekli tedbirleri almak, yaygın eğitim kurumlarında görevlendirilecek öğretmenlerin görev yerlerinin belirlenmesine yönelik işleri yapmak, çıraklık ve yaygın eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli olan bina, tesis, araç ve gereçleri zamanında sağlamak, bu amaçla çeşitli kurumların bina, tesis ve imkânlarından yararlanmak, örgün eğitim sistemine girmemiş herhangi bir eğitim kademesinden ayrılmış veya bitirmiş vatandaşların yaygın eğitim yoluyla, genel, meslekî ve teknik alanlarda eğitilmelerini sağlamak, hizmeti yaygın eğitime ait mevzuata göre yürütmek, vatandaşların genel, meslekî ve teknik eğitimlerinde görev alan örgün ve yaygın eğitim kurumlarındaki öğretmen, yönetici, usta öğretici ve eğitici ustalar için yetiştirici mahiyette kurs ve seminerler düzenlemek, sağlık eğitim merkezleri açılması için gereğini yapmak, sağlık hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi, sağlık personelinin verimli çalışması için gerekli tedbirleri almak, okul ve kurumlarda toplum ve insan sağlığı ile ilgili halka açık kurs, seminer ve konferanslar düzenlemekle yükümlüdürler. (Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği, 1997)

3.3.2.2.3. Yerel Yönetimlerin Eğitim Hizmetlerine Finansman Desteği

Yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde özellikle okulların fiziki ihtiyaçlarını karşılaması ve derslik sayısının artırılması için arsa ve bina üretimi yasa ile belirlenmiştir. (5393 sayılı Belediye Yasası, md.7)

Yerel yönetimler büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri okulların fiziki olarak ihtiyaçlarını doğrudan karşılayabildikleri gibi vatandaş katılımını teşvik edebilir

ve düzenleyebilir. Bağış yolu ile yapılan okul inşaatlarının planlanması ve ek derslik yapımı bu tür yardımlardandır.

Ayrıca son yıllarda özellikle okulların spor salonu ihtiyaçlarının belediye olanakları kullanılarak çözümlenmesine gidilmiştir. Okul bahçelerinin düzenlenmesi ve temizliği, okul duvarlarının ve okul bahçe duvarlarının yenileştirilmesi ve boyanması belediyenin fiziki yardımlarındandır.

Yerel yönetimler okulların fiziki ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra öğrencilere maddi ve aynı yardımlarda da bulunabilmektedirler.

3.3.2.2.4. Yerel Yönetimlerin Yaygın Eğitim Çalışmaları

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da her hangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim-öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü (TC. MEB, 2006) olarak tanımlanabilir.

Halk eğitimi etkinlikleri kırdan kente göçüp gelenlerin kent kültürünü benimsemesine, kentte yaşayanların sorunlarına sahip çıkmasına bunları çözmek için örgütlü girişkenliği ele almasına, kent yaşamına ve yönetimine katılıma bilinç ve duyarlılığını kazanmasına yöneliktir. Bir başka anlatımla kent ve demokrasi kültürlü, yerel yönetimlerin halk eğitimi etkinliklerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanında kente göçenlerin geçimlerini yapabilmesine iş sahibi olmasına yardımcı olmaya yönelik olmalıdır. (Geray, 199:13)

AB eğitim-öğretim çalışma programları ve Kopenhag süreci yakından takip edilerek ülkemizdeki tüm öğretim kademeleri ile mesleki eğitim, yetişkin eğitimi, çalışma hayatı ve hareketlilik alanlarındaki girdilerin koordine edilmesine; ilgili alanlardaki politika yapıcıların ve karar vericilerin çalışmalarla ilgilenmesinin ve bu çalışmaların ulusal ve yerel düzeylerde azami ölçüde tanınmasının sağlanmasına ve çıktılarının ilgili paydaşlarla en geniş biçimde paylaşılmasına devam edilecektir. Son yıllarda hızlanan teknolojik ve küresel gelişmeler ile şekillenen “yeni ekonomi”, daha iyi eğitimin yanı sıra ömür boyu sürekli eğitimi de kaçınılmaz hale getirdiğinden, hayat boyu öğrenim stratejisi geliştirilerek uygulanacaktır. (TC MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 1995:196)

Belediyeler kurumsal yapısını oluşturduğu ve finanse ettiği genellikle meslek edindirmeye yönelik eğitim faaliyetlerini, mevcut eğitim sistemiyle birlikte sürdürmektedirler. Kentin mesleki ihtiyaçlarını en iyi belirleyebilecek kurumlar, yerel nitelikte kurumlardır. Enformel sektörün niteliksiz emek kullandığı düşünülürse ülkedeki ortalama emek verimliliğinin düştüğü görülecektir. Niteliksiz emeğin katma değeri de düşük olacağından, beceri sahibi olmayan niteliksiz işgücüne meslek kazandırmak, yeni iş alanlarının açılmasına ve emek verimliliğine yönelik gelişme sağlamaktadır. (Tekin ve Günlü, 2000)

3.3.2.2.5. Diğer Yardımlar

Belediyelerin sosyal ve kültürel işler müdürlükleri tarafından düzenlenen ve toplumun pek çok kesimini kapsayan uygulamaları bu kavram içinde sayılabilmektedir. Bu çalışmalar içinde sportif faaliyetlerin düzenlenmesi ve maddi yardımlar, kültür ve sanat çalışmaları, eğitici ve öğretici gezi programları, belediyelerin yerel halka yönelik hizmetlerindedir.

Bununla birlikte toplum merkezleri bünyesinde oluşturulmuş, bilgi ve internet evleri, kütüphaneler de yerel halka yönelik eğitim hizmetlerinden sayılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL İLİNDE BAZI BELEDİYELERİN EĞİTİM HİZMETLERİ

Bu bölümde İstanbul İlinde bulunan üç farklı ilçe belediyesinin eğitim hizmetleri incelenmiştir. Sırasıyla Şişli Belediyesi, Bakırköy Belediyesi ve Bağcılar Belediyesi eğitim hizmetlerinin açıklandığı kısımların sonunda yerel yönetimlerin en önemli uzantısı olan belediyelerin eğitim hizmetlerinin önemi ve sınırları tartışılacaktır.

4.1. ŞİŞLİ BELEDİYESİ

4.1.1. Şişli İlçesi

Şişli İlçesi, İstanbul'un Avrupa yakasında yer alan merkez ilçelerden biridir. Avrupa'yı Asya'ya bağlayan Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprülerinin Avrupa yakasındaki çıkış noktasında yer almaktadır. (Şişli Belediyesi, 2012)

Bakırköy İlçesi'nin nüfusu 2012 TÜİK verilerine göre 104,924'dür. (TÜİK,2012) Ancak, komşu ilçelerin merkezi konumunda bulunmasından dolayı gündüz nüfusunun, 1, 5-2 milyona kadar arttığı gözlenmektedir. (Bakırköy Belediyesi.

İlçenin transit yol güzergahında olduğu düşünüldüğünde nüfus yoğunluğuna etki eden sirkülasyon nüfusu 4.000.000 civarındadır. Nüfusu göz önüne alındığında İstanbul'un yerleşik nüfusunun %2,35'i Şişli İlçesinde ikamet etmektedir. Sirkülasyon nüfusu ise %31,80 oranındadır. (Şişli Belediyesi, 2012a)

Şişli ilçesi sosyolojik açıdan incelendiğinde, üst gelir durumuna sahip ticaret, finans ve turizm merkezi olma konumu ile özellikle Nurtepe, Çeliktepe ve Ayazağa'nın üst kısımları göç hareketlerine maruz kalan, göreceli olarak az gelişmiş yerleşim birimleri ile çevrilidir. Şişli Belediyesi, eğitim, gelir ve kültürel

özellikleri birbirinden farklı demografik özelliklere sahip insan gruplarına farklı hizmet anlayışları ile götürmek zorundadır.

4.1.2. Şişli İlçesi Eğitim Bilgileri

Şişli İlçesinde bulunan öğrenci sayısı 59.125 kişi olurken, bulunan eğitim kurumu sayısı 260'dır. İlçe genelinde 1.680 derslik bulunmaktadır. İlçede 3.166 adet öğretmen bulunmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretim düzeyinde 35, ortaöğretim düzeyinde 28 ve mesleki ve teknik eğitim düzeyinde 55'tir (Şişli İlçe MEM,2012)

Tablo 2. Şişli İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim Kurumları

Resmi Eğitim Kurumu	Adet	Özel Eğitim Kurumu	Adet
Anaokulu	2	Özel Anaokulu	20
İlköğretim Kuruluşları	46	Özel İlköğretim Kuruluşları	26
Lise ve Dengi Okul	11	Özel Lise ve Dengi Okul	11
Meslek Lisesi	9	Özel Kurs, Dershane ve Eğitim Merkezi	148
Akşam Lisesi	1	Özel Yüksekokul ve Üniversite	16

Kaynak: (Şişli İlçesi Eğitim Kurumları, <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx> 17 Ocak 2013 tarihinde erişilmiştir)

Bu eğitim kurumları bilgilerinin yanında Şişli İlçesinde azınlıklara ait özel eğitim kurumları ve 12 adet de öğrenci yurdu bulunmaktadır.

4.1.3. Şişli Belediyesi Eğitim Hizmetleri

Şişli Belediyesinin eğitim hizmetleri üç başlık altında incelenmiştir. Bunlardan birincisi Belediye'nin eğitim kurumlarına fiziki yardımları diğeri ise Şişli Belediyesi'nin eğitim hizmetleri ve diğeri hizmetlerdir.

4.1.3.1. Şişli Belediyesi Eğitim Kurumlarına Fiziki Yardımları

Şişli Belediyesi eski ve depreme dayanıksız okul binalarının yıkılarak yerine derslik sayıları artırılmış, fen ve bilgisayar laboratuvarları ve kapalı spor salonları olan yeni okul binaları yapmaktadır. Toplamda 245 olan derslik sayısı 2012 yılı itibariyle 1.180 adet dersliğe yükselmiştir. (Şişli Belediyesi, 2012b:5)

Her yıl düzenli olarak 54 okulun boya, badana, seramik, doğalgaz onarımları ve tadilatları Şişli Belediyesi tarafından yapılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin modern eğitim olanaklarından yararlanması için okullar akıllı tahta sistemi ile donatılmıştır. (a.g.e.5)

Okul binalarının bahçelerinin temizliği, bahçe düzenlemelerinin yapılması ve okul istinat duvarlarının bakım ve onarımı da belediye tarafından karşılanmaktadır.

İlçedeki tüm okullara ve uygun sportif alanlara basketbol potası yapımı, tamir ve bakımı ile temini Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. (Şişli Belediyesi, 2012c:58) Şişli İlçesinde bulunan okulların kültürel gezi, spor karşılaşmaları ve eğitim çalışmaları için ayda ortalama 120 adet araç tahsisi de yine aynı müdürlük tarafından karşılanmaktadır. (a.g.e.58)

Şişli Belediyesi'ne bağı olarak çalışan Destek Hizmetleri Müdürlüğü okul idarelerinin istekleri doğrultusunda eğitim kurumlarının arızalı ve kırık kapı, pencere ve tüm mobilyalarının onarımlarını yapabilmektedir. 2012 yılında ilçede bulunan Ahi Evren Ticaret Lisesi'nin 500 adet sırası zımparalanarak cilalanmıştır. (Şişli Belediyesi, 2012c:104)

Şişli Belediye Başkanı'nın haftalık ziyaret programında 10 adet okul olmak üzere ayda 40 okulun ziyareti planlanmaktadır. Belediye Başkanı, okul

yöneticileri ve öğrencilerle yaptığı görüşmelerde istek ve taleplerin yerine getirilmesini hedeflemiştir. (Şişli Belediyesi, 2012c:35)

Tablo 3.Eğitim Malzemesi Dağıtılan Öğrenci Sayısı

	2010	2011	2012
Kırtasiye Yardımı	7.000	20.000	22.000
Dergi Yardımı	300.000	300.000	300.000

Kaynak: (Şişli Belediyesi, 2012b:72)

4.1.3.2. Şişli Belediyesi'nin Yaygın Eğitim Hizmetleri

Şişli Belediyesi'nin eğitim hizmetleri Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bununla birlikte belediye bünyesinde bulunan her Müdürlük kendi görev alanına düşen eğitim hizmetlerini de bu müdürlüğün koordinasyonu ile yerine getirmektedir.

Şişli Belediyesinin eğitim ve kültür hizmetlerinden en önemlisi yaygın eğitim çalışmalarıdır. Yaygın eğitim çalışmaları dışında diğer uygulamalar başlığında Şişli Belediyesi'nin eğitim ve öğretim çalışmaları da yer alacaktır.

İlçe halkına, özellikle kadınlara yönelik olarak düzenlenen 13, destek verilen kurumlarca 11 olmak üzere toplam 24 ayrı noktada hobi-yetenek geliştirme ve meslek edinme kursu açılmış ve faaliyetini sürdürmektedir. Eğitime destek ve sanatsal konularda çocuklara, gençlere ve halka yönelik kurslar ücretsiz olup, herkesin koşulsuz faydalanmasına açıktır. (Şişli Belediyesi, 2012c:131)

Tablo 4. Şişli Belediyesi Eğitim Hizmeti Veren Kurumları

Eğitim Kurumu	Adet
Kültür Merkezi	8
Kütüphane	4
Tiyatro Salonu	4
Bilim Merkezi	1
Okul Öncesi Eğitim	3

Kaynak: (Şişli Belediyesi, 2012b: 13)

2012 yılı içerisinde istihdamı kolaylaştırıcı örgün ve yaygın eğitim faaliyetlerine 747.639 TL harcanmıştır. (Şişli Belediyesi,2012b:.21)

Kurslar, Şişli Belediyesi ile İlçe Halk Eğitim Müdürlüğü ile ortaklaşa yapılan anlaşma ile destek olunan kurumlar tarafından 32 ana dal ve 15 alt dallar olmak üzere toplam 47 farklı kurs olarak faaliyet göstermektedir. Bu kurslardan 2012 yılı itibariyle 6972 kişi faydalanmıştır. İlçe halkının talep ve ihtiyaçlarına uygun olarak açılan bu kurslarda ağırlıklı olarak kadınlar, çocuklar ve engelliler faydalanmaktadır. (Şişli Belediyesi, 2012 c:134)

Bu kurslar ve faaliyette bulunan dallar aşağıda sıralanmıştır. (Şişli Belediyesi, 2012b:65)

1. Şişli Belediyesi Kadın Merkezi

- i. İngilizce Kursu
- ii. Bilgisayar Kursu
- iii. El Sanatları Kursu

2. Osmanbey Kültür Merkezi

- i. Resim Kursu

- ii. El Sanatları Kursu
- iii. Takı Tasarım Kursu
- iv. Dikiş Kursu
- v. Modelistlik Kursu
- vi. İngilizce Kursu
- vii. Bilgisayar Kursu
- viii. Satranç Kursu
- ix. Basketbol Kursu

3. Ayazağa Kültür Merkezi

- i. Makine Nakış Kursu
- ii. Kırk Yama Kursu
- iii. El Sanatları Kursu
- iv. Bağlama Kursu
- v. Bilgisayar Kursu

4. Mahmut Şevket Paşa Kültür Merkezi

- i. Bilgisayar Kursu
- ii. İngilizce Kursu
- iii. El Sanatları Kursu
- iv. Ahşap Boyama Kursu
- v. Takı Tasarım Kursu
- vi. Modelistlik Kursu

5. Halide Edip Adivar Kültür Merkezi

- i. El Sanatları Kursu
- ii. Takı Tasarım Kursu

6. Feriköy Emekli Dinlenme Evi

- i. El Sanatları Kursu

7. Kaptanpaşa Kültür Merkezi

- i. El Sanatları Kursu

Tablo 5.Şişli Belediyesi'nin Kurs Merkezlerindeki Kursiyer Sayısı

Kurs Merkezi	2010	2011	2012
Osmanbey Kurs Merkezi	550	560	570
Duatepe Kurs Merkezi	300	310	315
Mahmut Şevket Paşa Kurs Merkezi	200	205	210
Halil Rifat Paşa Kurs Merkezi	50	51	52
Kaptanpaşa Kurs Merkezi	34	35	36
Halide Edip Adivar Kurs Merkezi	125	128	130
Esentepe Kurs Merkezi	415	425	430
Ayazağa Kurs Merkezi	140	145	150
Yeni Açılan Kurs Sayısı Kurs Merkezi	3	6	6
Yeni Açılan Kurs Sayısı Kurs Merkezi	250	450	475
Özel İlgi Grupları Kurs Merkezi	760	775	800
Eğitsel, Kültürel ve Sanatsal Konularda verilen kurs sayısı			50
TOPLAM	2824	3084	3.168

Kaynak: (Şişli Belediyesi, 2012b:65-66)

Bu kurslarda düzenlenen okuma yazma seferberliği projesinde Şişli ilçesinde bulunan okuma yazma bilmeyen vatandaşların okuma yazma öğrenmesi sağlanmaktadır. (Şişli Belediyesi, 2012c:134)

Kültü ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün bünyesinde yürütülen çalışmaların yanında Sivil Toplum Kuruluşları ile beraber yürütülen yaygın eğitim çalışmaları da bulunmaktadır.

Sosyal Güvenli Yaşam Eğitim ve Sağlık Vakfı (SOGÜYEV) birlikte planlanan projede Şişli Belediyesi "Evde Hasta, Yaşlı ve Çocuk Bakımı" eğitimleri verilmektedir. Profesyonel sağlık görevlileri tarafından verilen

eğitimler dört ay sürmektedir. Teorik ve uygulamalı sürdürülen eğitimler ile beraber sosyal güvenlik uzmanları ve avukatlar kadın hakları, görevli psikologlarla hasta ve çocuk bakımında bilinmesi gereken psikolojik bilgilerde yaygın eğitim faaliyetleri olarak sürdürülmektedir.

(<http://www.soguyev.org.tr/proje3.php>)

4.1.3.3. Şişli Belediyesi'nin Diğer Eğitim Hizmetleri

4.1.3.3.1. Kütüphane Hizmeti

İlçenin dört ayrı mahallesinde kurulan kütüphanelerde öğrencilere ve halka hizmet verilmektedir.

Tablo 6. Kütüphaneler ve Faydalananların sayısı

	H.E.Adıvar	Duatepe	Kaptanpaşa	Gülbahar
Faydalanan Kişi	600	325	300	350

Kaynak: (Şişli Belediyesi, 2012c:131)

İlçe sınırları içinde Şişli Belediyesi'nin oluşturduğu üç kütüphaneden 2012 yılı itibarıyla toplam 1575 kişi faydalanmıştır.

4.1.3.3.2. Spor Yaz Okulları ve Spor Eğitimleri

Şişli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, sağlıklı yaşam için halka spor yapma bilinci vermek, spor yapılacak mekânlar sağlamak ve ilçede yapılan her tür sportif faaliyetleri desteklemeyi hedeflemiştir. Bu amaçla öğrencilere yönelik Yaz Spor Okulu, kadınlara yönelik mahallelerde spor salonları, amatör ve engelli spor kulüpleri ve derneklerini desteklemekte, yarışmalar ve turnuvalarla ilçemizdeki spor faaliyetlerini etkili kılmaktadır. (Şişli Belediyesi, 2012 b:134)

Spor okulu faaliyetleri için Şişli Belediyesi 217.800 TL'lik kaynak ayırmıştır. (Şişli Belediyesi, 2012 b:72)

İlçe okullarında eğitim gören öğrencilerden 7-14 yaş grubundaki 30.000 kişi yaz tatillerinde 12.000 kişi sömestr tatillerinde kültür kamp programı çerçevesinde ağırlanmakta ve Belediye Başkanı tarafından ziyaret edilmektedir. Destek olunan amatör kulüp ve derneklerle ile 13 spor dalında faaliyet göstermektedir. Bu faaliyetlerden 10.653 kişi faydalanmıştır. Bu faaliyetlerden kadınlar, çocuklar, engelliler ve amatör takımlar ağırlıklı olarak faydalanmışlardır. (Şişli Belediyesi, 2012 b:134)

Tablo 7.Spor Okullarına Katılan Öğrenci Sayısı

	2010	2011	2012
Basketbol, Yüzme, Voleybol	1.930	3.000	3.500

Kaynak: (Şişli Belediyesi, 2012b:72)

4.1.3.3.3. Eğitim Seminerleri

İlçede vatandaşlara ve ilköğretim öğrencilerine 2012 yılı içerisinde verilen eğitim semineri sayısı 2011 yılı itibariyle 10 ve 2012 yılı itibariyle 12'dir. (Şişli Belediyesi, 2012b:57)

Bu seminerlerde çevre bilincini geliştirme çalışmaları ve geri dönüşüm çalışmaları, tiyatro gösterileri, seminer, konferans, broşür ve afiş eğitimleri ile verilmektedir.

Altı Nokta körler Derneği ile beraber geliştirilen ve İstanbul Kalkınma Vakfı tarafından desteklenen projede ilçede yaşayan görme engelli vatandaşların kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlanarak, sosyal ve ekonomik hayata dahil olmalarını kolaylaştırarak, daha iyi yaşam standartlarına kavuşmaları hedeflenmektedir. Proje ile görme engellilerin en rahat çalışabilecekleri ve en yüksek oranda iş bulabilecekleri bir iş kolu olan Çağrı Merkezleri alanında iş bulmalarını sağlanmaktadır. Ayrıca mesleki gelişimin

yanı sıra, psiko sosyal destekler ve diğer destek hizmetleri vasıtası ile sosyal ve kişisel anlamda gelişimin sağlanarak sosyal hayata intibakları kolaylaştırılmaktadır. (Şişli Belediyesi, 2012b:57)

Diğer eğitim çalışmaları başlığı altında toplanan sağlık eğitimleri belediye bünyesinde planlanmaktadır. Belediye'nin kültür merkezlerinde sürekli olarak uygulanan bu eğitimlerde kadın sağlığı ana ve çocuk sağlığı eğitimleri, meme kanserine dikkat çekebilmek amacıyla düzenlenen "meme okulu" projesi, sağlık taramaları ile beraber yürütülmektedir.

Şişli ilçesinin kültür ve sanat merkezi olması nedeniyle ilçe genelinde özel tiyatroların sayısı oldukça fazladır. Bu tiyatrolarla birlikte planlanan ve her yaş grubundan sağlıklı ve engelli vatandaşlara verilen tiyatro kursları ilçe genelinde 8 ayrı merkezde yürütülmektedir . (Şişli Belediyesi, 2012b:98)

4.1.3.3.. Kreş, Anaokulu ve Gündüz Bakımevleri Hizmetleri

Şişli Belediyesi ilçe genelinde etkin okul öncesi eğitim faaliyetlerinde de bulunmaktadır. Açılan kreş ve anaokullarında 800-1.000 arasında okul öncesi çocuğa bakım, eğitim ve öğretim hizmeti sunulmaktadır. Ayazağa, Halide Edip Adivar, Gülbahar ve Yayla mahallerinde olan kreş, anaokulu ve gündüz bakım evleri Şişli Belediyesi personeli ve Şişli halkına hizmet vermektedir. Kreşlerde Milli Eğitim Bakanlığı müfredatı uygulanmaktadır. Ayrıca gündüz çocuk bakımevlerinde satranç,tiyatro, müzik, halkoyunları, bale, seramik , dil bilgisi gibi alanlarda hizmet verilmektedir. (http://www.sislibelediyesi.com/site/say_fagetir.asp?ID=92, 18. 07.2013)

4.2. BAKIRKÖY BELEDİYESİ

4.2.1. Bakırköy İlçesi

Bakırköy İlçesi, İstanbul'un batı yakasında kurulmuş, İstanbul'un ve Türkiye'nin önemli ilçelerindendir. İlçenin doğusunda Zeytinburnu, batısında Küçükçekmece, kuzeyinde Güngören ve Bahçelievler ilçeleri, güneyinde Marmara Denizi bulunmaktadır. Bu sınırlar içerisinde Bakırköy ilçesi, 35 km² alana kuruludur. Bahçelievler, Güngören ve Bağcılar ilçeleri, 1992 yılında Bakırköy'den ayrılarak ilçe olmuşlardır. 1957'ye kadar Zeytinburnu, 1989'a kadar Küçükçekmece ve Avcılar ilçeleri de Bakırköy'e bağlıydı. (Bakırköy Belediyesi, 2013:9)

İlçesi'nin nüfusu 2012 TÜİK verilerine göre 221.336'dır. (TÜİK,2012) Ancak, komşu ilçelerin merkezi konumunda bulunmasından dolayı gündüz nüfusunun, 1, 5-2 milyona kadar arttığı gözlenmektedir. (Bakırköy Belediyesi, 2013:9)

Bakırköy'ün 1989 yılından itibaren ilçe sayısının azalması ile birlikte sosyo-ekonomik açıdan genellikle orta ve üst gelir sınıfı vatandaşların yaşadığı bir ilçedir. Bakırköy İlçesi aynı zamanda Türkiye'nin gecekondulaşma sorunu olmayan ender ilçelerindendir.

Hava, kara, deniz ve demiryolu ulaşımı açısından Türkiye'nin en yoğun ulaşımına sahip Bakırköy, uluslararası havacılık alanında faaliyet gösteren Atatürk Havalimanı ile büyük bir turizm potansiyeline de sahiptir. Kültür merkezleri, sosyal hizmet alanları, beş yıldızlı oteller, dünya standartlarında büyük alışveriş merkezleri ile Bakırköy, turizme yönlendirilmektedir(Bakırköy Belediyesi, 2013:9)

4.2.2. Bakırköy İlçesi Eğitim Bilgileri

Bakırköy İlçesinde bulunan öğrenci sayısı 35.386 kişi olurken, bulunan eğitim kurumu sayısı 265'dir. İlçe genelinde 940 derslik bulunmaktadır. İlçede 1.585 adet öğretmen bulunmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı

ilköğretim düzeyinde 36, ortaöğretim düzeyinde 37 ve mesleki ve teknik eğitim düzeyinde 45'tir. (Bakırköy İlçe MEM,2012)

Tablo 8. Şişli İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim Kurumları

Resmi Eğitim Kurumu	Adet	Özel Eğitim Kurumu	Adet
Anaokulu	2	Özel Anaokulu	9
İlköğretim Kuruluşları	32	Özel İlköğretim Kuruluşları	30
Lise ve Dengi Okul	18	Özel Lise ve Dengi Okul	25
Meslek Lisesi	3	Özel Kurs, Dershane ve Eğitim Merkezi	97
Azınlık Okulu	5	Özel Yüksekokul ve Üniversite	1

Kaynak: (Bakırköy İlçesi Eğitim Kurumları, <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx> 17 Ocak 2013 tarihinde erişilmiştir)

4.2.3. Bakırköy Belediyesi Eğitim Hizmetleri

Bakırköy Belediyesinin eğitim hizmetleri üç başlık altında incelenmiştir. Bunlardan birincisi Belediye'nin eğitim kurumlarına fiziki yardımları diğeri ise Bakırköy Belediyesi'nin eğitim hizmetleri ve diğeri hizmetlerdir.

4.2.3.1. Bakırköy Belediyesi Eğitim Kurumlarına Fiziki Yardımları

2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı: Ocak – Şubat – Mart - Nisan ve Mayıs aylarında ilköğretim 691, lise 545 olmak üzere toplam: 1236 öğrenciye eğitim yardımı yapılmıştır 2012–2013 Eğitim Öğretim Yılı: Ekim – Kasım –Aralık aylarında 752 ilköğretim, 626 lise olmak üzere, toplam: 1378 öğrenciye eğitim yardımı yapılmıştır. (Bakırköy Belediyesi, 2012:80)

Bakırköy Belediyesi 2011-2012 yılında okula ilk defa başlayacak 300 öğrenciye okul kıyafeti yardımı yapmıştır (<http://www.gencbakkart.com.tr/default.aspx?pid=65481&nid=68864>)

2011–2012 Eğitim Öğretim Yılında İlçemiz Lig Heyetince düzenlenen okullar arası müsabakalarında dereceye giren okullara ve öğrencilere verilmek üzere branşlara göre olmak üzere talepte buldukları 100 takım kupa ve 2160 adet madalya alınması işi gerçekleştirilmiştir. (Bakırköy Belediyesi, 2012:80)

Ayrıca 24 Kasım Öğretmenler Günü nedeni ile İlçemiz sınırları içerisinde tüm okullar da görev yapan öğretmenlerimize Yeni Yıl Ajandası hediye edilmiştir. (a.g.e,80)

2012 yılı içerisinde vatandaşlarımızdan, İlçemizdeki tüm amatör spor kulüplerine, okullar, bazı kamu kurumları, kamu yararına faaliyet sürdürmekte olan dernek ve sivil toplum örgütlerinin il dışı yapacak oldukları hizmetler, geziler, kültürel, eğitim, sosyal ve sportif etkinlikler için 417 adet dilekçe ile araç tahsis istemi başvurusunda bulunulmuştur. Başkanlık Makamınının 417 adet onayı ile il dışı araçlar ve şoförlerin görevlendirilmesi yapılmış, bu kapsamdan 14.207 kişinin il dışı ulaşmaları gidiş dönüş olarak sağlanmıştır. (a.g.e 50)

2005 yılından itibaren Bakırköy'deki 44 devlet okuluna su arıtma cihazı koyulmuştur. 2005 yılından günümüze kadar aylık periyodik bakımları yapılan su arıtma cihazları ile birlikte öğrenciler okul musluklarından su içebilmektedirler. (<http://sayfalar.bakirkoy.bel.tr/bakirkoyhaberler.aspx?hid=460>)

2012 yılı içinde 24 adet öğretmen dolabı 52 adete öğrenci dolabı 20 adet özel yapılmış etajer okullara hibe edilmiştir. (Bakırköy Belediyesi, 2012:58)

4.2.3.2. Bakırköy Belediyesi'nin Yaygın Eğitim Hizmetleri

Bakırköy Gençlik Eğitim Merkezi'ne (BAKGEM) gerekli Eğitim Destek Hizmeti verilmiş, Bakırköy sınırlarında ikamet eden yardıma muhtaç öğrenciler ve işitme engelliler öncelikli olmak üzere; eğitimde başarıya ulaşmalarında gerekli çalışmalarda bulunulmuştur.

Tablo 9. Bakırköy Belediyesi Eğitim Hizmeti Veren Kurumları

Eğitim Kurumu	Adet
Mahalle Konağı	22
Kütüphane	25
Belediye Kültür Merkezi	4
Bilgi Evi	7
Engelliler Hizmet Birimi	2
Çocuk Yuvası	3

Kaynak: (Bakırköy Belediyesi, 2012: 23)

4.2.3.2.1. Bakırköy Gençlik ve Eğitim Merkezi

Üniversiteye hazırlanan gençlere yönelik eğitim hizmetleri olarak Bakırköy Gençlik Eğitim Merkezinde  cretsiz  niversiteye hazırlık kursları verilmektedir. 2012 yılında dershaneye gitme olanağı bulamayan 215 öğrenciye YGS başarıyla geçen öğrencilere de LGS hazırlık kursu verilmiştir. Kurulduğu günden bugüne kadar BAKGEM hazırlık kurslarından 450  ğrenci yararlanıştır. (<http://www.bakirkoy.bel.tr/bakirkoyhaberler.aspx?hid=609>)

4.2.3.3. Bakırköy Belediyesi'nin Diğer Eğitim Hizmetleri

4.2.3.3.1. Kütüphane ve İnternet Evi

İlçede Belediye tarafından kütüphane ve internet evi bünyesinde üyelerin kitap okuması, araştırma yapabilmesine yönelik olanaklar ve internetten

yararlanabileceği hizmetler verilmiştir. 2012 yılında kütüphanemizden 450 kişi yararlanmıştır.

Nisan – Mayıs – Haziran-Eylül- Ekim-Kasım-Aralık ayları içerisinde “Abla Kardeş Projesi” kapsamında Kütüphane Müdürlüğüne gelen ilköğretim öğrencilerine Türkan Saylan Kız Öğrenci Misafirhanesi öğrencileri her gün nöbetleşe kaynak araştırma ve ödevleri konusunda yardımcı olmuşlardır. (Bakırköy Belediyesi, 2012:85)

2012 yılında faaliyete geçen “Kütüphaneniz Kapınızda” projesi web sitesi üzerinde yapılan taleplere 2500 vatandaşa Belediye personeli tarafından adreslerine kitapların teslimi yapılmıştır. Ayrıca Osmaniye Kütüphanesi tüm vatandaşlara sınırsız hizmet sunmaktadır. (Bakırköy Belediyesi,2012:133)

4.2.3.3.2. Spor Yaz Okulları ve Spor Eğitimleri

2012 Yılı içerisinde Belediye'nin Eğitim Kültür ve Sosyal İşleri Müdürlüğü'nün organizasyonu ile yürütülen Bakkart sahibi 8-18 yaş gurubu çocuk ve gençlere yönelik Muğla ili, Fethiye ilçesinde 19.05.2012- 23.09.2012 tarihleri arasında dönemler halinde yapılan yaz kampına katılan 3.360 Bakırköylü çocuk ve gencin ulaşmaları da belediye tarafından sağlanmıştır. (Bakırköy Belediyesi, 2012:49)

52 bin m² üzerine kurulu Atatürk Spor ve Yaşam Köyümüzdeki futbol sahalımızdan, açık ve kapalı teniz kortlarımızdan, basketbol ve voleybol sahalarımızdan, kapalı yüzme havuzumuzdan, bocce oyun sahamızdan, kapalı spor salonumuzdan, buz pateni alanımızdan ve yaşam köyümüzdeki sanat atölyelerinden yararlanmaktadır.

4.2.3.3.3. Türkan Saylan Kız Öğrenci Misafirhanesi

2012 yılında faaliyete giren yükseköğrenim gören ihtiyaç sahibi 164 kız öğrenciye hizmet veren Türkan Saylan Kız Öğrenci Misafirhanesi belediye tarafından yapılmış ve faaliyetleri belediye tarafından yürütülmektedir.

4.2.3.3.4. Sanat Evi ve Kent Müzesi

Sanat evi ve kent müzesi olarak kullanılan Yeşilköy'deki hizmet binasında engelli ve engelsiz öğrencilere yönelik eğitim ve tarih bilincini geliştirici çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların içinde satranç eğitimler ve turnuvaları, eğitici ve öğretici seminer ve konferans ve söyleşiler yapılmaktadır.

Bakırköy Belediyesi “Demokrasiler Çağında Uygarlık” konulu Uluslararası Felsefe Konferansı Kongre Merkezi'nde yapılmıştır. Ulusal ve uluslar arası katılımcıların katıldığı konferansta dünya filozoflarının katıldığı önemli bir organizasyon oluşturulmuştur. (Bakırköy Belediyesi, 2012:39)

Bakırköy Belediyesi Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü tarafından uygulamaya konulan eğitsel amaçlı ve geziler yılın belirli günlerinde yapılmaktadır. Kapadokya, Çanakkale, Anıtkabir seyahatlerine öğrenciler aileleri ile katılmaktadır. (Bakırköy Belediyesi, 2012:48)

4.2.3.3.5. Kreş ve Anaokulu Hizmetleri

Eğitim öncesi çocukların bakım ve eğitimlerinin üstlenildiği Bakırköy Belediyesi kreş ve anaokulları Bakkart üyesi olan ihtiyaç sahibi vatandaşlara hizmet vermektedir. Bu keş ve anaokullarında çalışan uzman personel ve pedagoglar çocukların gerek geçici süre gerekse bir eğitim dönemi boyunca bakım eğitim ve öğrenimlerini sürdürmektedirler.

Tablo 10. Kreş ve Anaokulu

	Gülbahar
Barış Manço	82
Osmaniye	106

Kaynak: (Bakırköy Belediyesi, 2012c:131)

4.2.3.3.6. Sanat Kursları

Kütüphane Müdürlüğü bünyesinde faaliyetini sürdürmekte olan resim kursları tüm Bakırköylülere ücretsiz olarak verilmektedir. Derslerin içeriği; temel tasarım elemanları, resim teknikleri, sanat tarihi, estetik, yapıt inceleme ve sanatçı biyografilerini izleme gibi çeşitli konularda olup her yılın dönem sonunda İspirtohane ve Yunus Emre Kültür Merkezlerinde mevcut sergi salonlarında yaptıkları eserleri sergileme imkânı verilmektedir. 2012 yılında resim kursu faaliyetimizden yararlanan kursiyer sayısı 255'tir. (Bakırköy Belediyesi,2012:133)

4.2.3.3.7. Rehabilitasyon Merkezi

Bakırköy Belediyesi 4.500 metrekarelik alan üzerinde yaklaşık 1.600 metrekare kapalı alanda yaptırılan modern zihinsel engelliler rehabilitasyon merkezi yatılı olarak kalan zihinsel engellilere ev sahipliği yapmaktadır. Bakırköy Özürlüler Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi adıyla yaklaşık 40 kimsesiz zihinsel engelliye ev sahipliği yapıyor. Bu merkezde sosyal servis uzmanları ile zihinsel engellilere eğitim ve öğretim faaliyetleri de sunulmaktadır. (<http://sayfalar.bakirkoy.bel.tr/bakirkoyhaberler.aspx?hid=1092>)

4.3. BAĞCILAR BELEDİYESİ

4.3.1. Bağcılar İlçesi

Bağcılar İlçesi, İstanbul'un en kalabalık ilçesidir. 749.024 kişi olan İlçe nüfusunun, ilköğretim ve lise grubu öğrenci nüfusu ise 154.033. (Bağcılar İlçe MEB, 2012) civarındadır. Bu sayıya yüksekokul ve üniversite öğrencileri eklendiğinde Bağcılar İlçesinin 1/3 ü 7-22 yaş arası öğrenci gençliğinden oluşmaktadır. (Bağcılar Belediyesi, 2012: 27) Bağcılar İlçesi nüfusun yoğun olması nedeniyle ilköğretim alanında okullaşma oranı en yüksek ilçedir.

4.3.2. Bağcılar İlçesi Eğitim Bilgileri

Bağcılar İlçesi'nde 168 adet eğitim kurumu bulunmaktadır. İlçe genelinde bulunan derslik sayısı 2.483 adettir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretim düzeyinde 73, orta öğretim düzeyinde 52 ve mesleki ve teknik eğitim düzeyinde 40'dır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında hizmet veren öğretmen sayısı 4.214 adettir. (Bağcılar İlçe MEB,2012)

Tablo 11. Bağcılar İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim Kurumları

Resmi Eğitim Kurumu	Adet	Özel Eğitim Kurumu	Adet
Anaokulu	4	Özel Anaokulu	19
İlköğretim Kuruluşları	101	Özel İlköğretim Kuruluşları	6
Lise ve Dengi Okul	12	Özel Lise ve Dengi Okul	11
Meslek Lisesi	8	Özel Kurs, Dershane ve Eğitim Merkezi	96
Eğitim Merkezi	3	Özel Üniversite	2

Kaynak: (Bağcılar Belediyesi, 2012:23)

Tablo 12. Bağcılar Belediyesi Eğitim Hizmeti Veren Kurumları

Eğitim Kurumu	Adet
Mahalle Konağı	22
Kütüphane	25
Belediye Kültür Merkezi	4
Bilgi Evi	7
Engelliler Hizmet Birimi	2
Çocuk Yuvası	3

Kaynak: (Bağcılar Belediyesi, 2012: 23)

4.3.3. Bağcılar Belediyesi Eğitim Hizmetleri

Bağcılar Belediyesi'nin eğitim hizmetleri birkaç başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullara yapılan yardımlardır.

4.3.3.1. Bağcılar Belediyesi Eğitim Kurumlarına Fiziki Yardımları

Ayrıca Belediye yeni okul yapımı için arsa sağlamış ve 2008 yılından bugüne kadar 10 okul için yer temin edilmiştir. Belediye ilçede 7 okulu kendi imkanları ile 7 okulu da hayırseverlerin verdikleri desteğin organize edilmesi ile yapımını sağlamıştır. (Bağcılar Belediyesi, 2009,2010) Bununla birlikte 88 derslikli 3 yeni okul yapılması da planlanmıştır. Ayrıca okulların yapılan spor salonlarınının 4 adet daha yeni spor salonu eklenmiştir.

Belediye'nin 2008 yılı stratejik raporunda ilköğretim düzeyinde okullaşma oranının artırılması ile sınıflarda 30 kişilik eğitim görülmesi planlanmıştır.

Öğrencilerin yararlanması için ilçede bulunan bütün okulların her sınıfına bir adet bilgisayar ve projeksiyon makinesi hediye edilmiştir(Bağcılar Belediyesi, 20085, 15)

Belediye İlçedeki bütün okullara kameralı güvenlik sistemi ile donatmış ve okul güvenliklerinin artırılması için çalışmalar yapılmıştır. İlçede bulunan bütün okulların istinat duvarları ve demir korkulukları okullarına uygun renklere her yıl boyanmaktadır. Okulların bahçe düzenlemeleri her yıl Fen İşleri Müdürlüğü tarafından yapılmakta okul müdürlerinin talebi doğrultusunda Fen İşleri Müdürlüğü'ne bağlı ekipler tarafından bahçe temizlikleri de yerine getirilmektedir.

Mahalle Konakları projesi ile birlikte, kütüphane sayıları da artırılmıştır. Bu kütüphanelerin yanı sıra 2003-2004 yılında faaliyete giren Bağcılar Kültür Merkezi'nde 22.000 kitaplık kütüphane mevcuttur. (Bağcılar Belediyesi 2010: 27) 2014 yılına kadar 6 mahalle konağı daha hizmete alınarak mahalle konaklarında eğitim gören öğrencilerin %30 artması da planlanmıştır. (Bağcılar Belediyesi:, 2012:37)

2014 yılına kadar bir adet tiyatro binası açmak Bağcılar Belediyesi'nin eğitim, kültür ve sanat stratejik hedefleri arasında yer almaktadır Bağcılar Belediyesi 2012:36)

Tablo 13. Bağcılar Belediyesi Öğrenci Yardımları

Yardım	2008	2009	2010	2011	2012
Çanta ve Kırtasiye Malzemesi Dağıtılan öğrenci Sayısı	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000

Kaynak: (Bağcılar Belediyesi,2008, 2009, 2010, 2011, 2012)

Kütüphaneler haftasında okuma yarışmaları, kitap okuma piknikleri düzenlenmektedir. Özel gün ve haftalarda Belediye tarafından öğrencilerin bilgilendirilmesi amaçlı yarışmalar, etkinlikler, paneller ve tiyatro gösterileri düzenlenmektedir. Bu amaçla ilköğretim okullarının 1,2 ve 3. Sınıflarına devam eden öğrencilerin sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlığı kazanmaları amacıyla “Renklerle Beslenme” adlı tiyatro gösterimi hazırlanarak 8 okulda 2.000 öğrenci bilgilendirilmiştir.

Çevre ve geri dönüşüm konusunda tüm okullara seminer verilmekte ve geri dönüşüm temalı film eğitim amaçlı öğrencilere izlettirmektedir. Çevre koruma faaliyetleri kapsamında öğrencilerde çevre bilincinin geliştirilmesi amacıyla atık pil, ambalaj atıklarının, bitkisel yağlar ve elektronik atıkların geri dönüşümü konularında öğrenciler bilgilendirilmektedir. (Bağcılar Belediyesi, 2011:102)

4.2.3.2. Bağcılar Belediyesi'nin Yaygın Eğitim Hizmetleri

Bağcılar Belediyesinin yaygın eğitim hizmetleri üç başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi istihdamı artırıcı nitelikte mesleki yaygın eğitim çalışmaları, ikincisi yöre halkının boş vakitlerini değerlendirmek amacıyla yapılan hobi amaçlı eğitim çalışmaları ve son olarak okuma yazma kursları, sağlık eğitimlerini kapsayan göçle gelen ailelerin şehir hayatına uyumları için düzenlenen eğitim çalışmalarıdır.

İlçedeki işsizlik sorununa çözüm bulmak amacıyla eğitimle nitelikli eleman yetiştirmek ve söz konusu sektörlerin nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak için “Meslek Kursları” düzenlenmektedir. Bu kursların içinde Soğutma ve klima servis elemanı, su tesisatçılığı, tekstil sektörüne yönelik mesleki eğitimler, yapı sektörü eğitimleri gibi eğitimler yer almaktadır. Bu projelerin pek çoğu 2010 yılından itibaren Avrupa Birliği ile ortaklaşa düzenlenen eğitimlerdir. (Bağcılar Belediyesi, 2010:7-14)

İŞKUR VE Bağcılar Belediyesi işbirliği ile gerçekleştirilen meslek edindirme kursları Bağcılar Endüstri Meslek Lisesi'nde devam etmektedir. Eğitim süresi boyunca 50 İşsiz genç 600 saat süren eğitimler 14 hafta

sürmektedir. Bu gençlerin eğitim sonrası iş bulmaları da İŞKUR ile düzenlenen mutabakatla sağlanmaktadır. (Bağcılar Belediyesi, 2012: 173)

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile düzenlenen okuma yazma kursları bağcılar ilçesinde okuma yazma bilmeyen yetişkinlere okuma yazma öğretmek amacının yanında, genellikle göç ile ilçeye gelen ailelere toplum merkezlerinde ana çocuk sağlığı, kent kültürü, besin hijyen kuralları gibi yararlı eğitimlerde eş zamanlı olarak verilmektedir. (Bağcılar Belediyesi, 2010,2011,2012)

Mahalle konakları ve Kadın ve Aile Kültür Merkezinde geleneksel el sanatları, kadın istihdamına yönelik evde üretilebilecek el emeğini değerlendirme eğitimleri de verilmektedir. (Bağcılar Belediyesi, 2012: 178)

“Mutlu Yuva Huzurlu Toplum Seminerleri” ile ilçe sınırları içinde faaliyet gösteren dernek ve vakıf yöneticilerine 6 hafta boyunca uzman doktor ve psikologlar tarafından seminer verilmiştir. Seminere katılan 120 civarındaki katılımcı başarı ile bitirdikleri seminer sertifikalarını almaktadır. (Bağcılar Belediyesi, 2012:175)

4.2.3.3. Bağcılar Belediyesi'nin Diğer Eğitim Hizmetleri

4.2.3.3.1. Yaz Spor Okulları

Bağcılar Belediyesi her yıl İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Amatör Spor Kulüpleri Birliği ile ortaklaşa olarak “Geleneksel Yaz Spor Okulu” etkinliği düzenlemektedir. Yaz Spor Okullarında öğrencilere beden eğitimi, öğretmenler eşliğinde futbol, basketbol, voleybol atletizm ve kort tenisi olmak üzere ücretsiz eğitim verilmektedir.

4.2.3.3.2. Gençlik Kampı

Bağcılar Belediyesi'nin İzmit Kefken beldesindeki tesislerinde geleneksel olarak gerçekleştirilen gençlik kamplarında 5 gece 6 gün her yıl yaklaşık 600 öğrenci kamp yapmaktadır. Kamp uzman eğitimciler tarafından organize

edilmekte olup, yüzme, futbol, voleybol, basketbol, yakan top, trekking, badmington, masa tenisi ve satranç aktivitelerinden oluşmaktadır.

4.2.3.3.3. İzci Kampı

Geleneksel olarak düzenlenen yaz eğitimlerinin birisi de İzci Kampıdır. Düzce Güzeldere Şelale mevkiinde düzenlenen izci kampına her yıl ortalama 100 ile 1250 öğrenci katılmaktadır. Kampta izcilik faaliyetlerinin yanı sıra, serbest kitap okuma etkinlikleri, spor ve yarışmalara düzenlenmektedir.

Tablo 14. Bağcılar Belediyesi Tarafından Düzenlenen Tatil Faaliyetleri

Etkinlik	2010	2011	2012
Yaz Spor Okulu	9.000	11.200	-
İzcilik Kampı	800	1.250	-
Gençlik Yaz Kampı	600	600	-

Kaynak: Bağcılar (Belediyesi, 2010, 2011)

4.2.3.3.4. Bağcılar Engelliler Sarayı

Türkiye’de ilk defa engellilere yönelik, engelliler için planlanmış, eğitim ve öğretimi engellilere yönelik Bağcılar Belediyesi Engelliler Sarayı 2011 yılında faaliyetine başlamıştır.

Bu eğitim ve rehabilitasyon merkezinde dezavantajlı olarak kabul edilen engelli yurttaşlar ve ailelerine yönelik meslek edindirme kursları

düzenlenmektedir. Bu kursların ana amacı engellilerin hayatın bütün aşamalarında sağlık bireyler gibi hareket edebilecek fiziksel ve psikolojik eğitimi alması planlanmıştır. Öncelikli olarak bağımsız hareket eğitimleri, pedagojik ve ruhsal rehabilitasyon konusundan uzman eğitimciler tarafından verilmektedir. Bu kursların yanında özel olarak engellilere göre düzenlenmiş sinema ve seminer salonları, hidroterapi havuzu, kütüphane, gündüz bakımevi, üretim atölyeleri, eğitim sınıfları, spor salonu, sergi salonu, satış yerleri gibi mekanlar bulunmaktadır.

Bağcılar Engelliler Sarayı bünyesinde İstanbul Kalkınma Ajansı ile ortaklaşa hazırlanan “Engelliler Akademisi Projesi” engellilerin eğitim ve öğretim görmesi sağlanmıştır. Engelliler Akademisi Projesi kapsamında verilen eğitimler aşağıda gösterilmiştir. (Bağcılar Belediyesi, 2012:82)

- 1- Temel Bilgisayar Eğitimi
- 2- Bilgisayarlı Muhasebe
- 3- Çağrı Merkezi Operatörlüğü
- 4- Yabancı Dil eğitimi
- 5- İşaret Dili Eğitimi
 - a) Konuşma engellilere yönelik işaret dili eğitimi
 - b) Konuşma engelli olmayanlara yönelik işaret dili eğitimi
- 6- Tekstil Üretimi Eğitimi ;(Düz dikişçi, reşmeci, overlokçu, ütücü)
- 7- Kuaförlük Eğitimi
- 8- Ahşap Oyuncak Üretim Eğitimi
- 9- Görme Engelli Bağımsız Hareket Eğitimi
- 10-Halı, Kilim Dokuma Eğitimi
- 11-Mantar Üretimi
- 12-El Becerisi ve Montaj Atölyesi

Engelli Çocuklar Gündüz Bakımevi: Engelli çocuklara sahip annelerin, çocukları ile eğitim aldığı işleri nedeniyle güvenlik açısından mesai saatleri boyunca sadece engelli çocuklara bakım ve eğitim hizmeti verilen ücretsiz bakımevidir.

Oyun Odası: Zihinsel ve bedensel engelli çocukların rehabilitasyonuna yönelik olarak hazırlanmış çocukların sosyalleşme ve rehabilite edilmelerini sağlayan özel oyuncaklar, masa tenisi, bilardo masası, satranç takımları bulunan oyun odalarında, görsel ve işitsel eğitim hizmetleri uzman personel tarafından verilmektedir.

Müzik, Oyun Havuz ve Spor Etkinlikleri: Engelliler için özel olarak inşa edilmiş yüzme havuzunda yüzme eğitimi ve hidroterapi hizmeti verilmektedir. Müzik eğitimleri kapsamında Türk Halk ve Türk Sanat müziği koroları ve halk oyunları ekibi oluşturulmuştur.

Kütüphane: Engellilerin ve ailelerin sağlık sorunları, engelli eğitim ve öğretimi ile yayınların bulunduğu kütüphanede, masa, sandalye gibi tüm araç ve gereçler engellilerin kullanabilecekleri gibi tasarlanmıştır. Braille alfabesi ile yazılmış kitap ile sesli kitap hizmeti de bulunan kütüphane ihtisas kütüphanesi kapsamındadır

Sanatsal Etkinlikler: Engellilerin sanat faaliyetleri ile rehabilite edilmesini sağlamak için ebru sanatı, karikatür, yağlı boya ve sulu boya resim aktiviteleri yapılmaktadır.

Psikolojik Danışmanlık Hizmeti: Engelli yurttaşların ve ailelerinin karşılaştıkları sorunları aşmaları ve hayata uyum sağlamaları amacıyla profesyonel psikolojik danışmanlık hizmeti verilmektedir. (Bağcılar Belediyesi, 2012:82-83)

4.2.3.3.5. Bağcılar Belediyesi Kadın ve Aile Kültür Merkezi

Bağcılar Belediyesi 3 Mayıs 2011 yılında kadınların el becerilerini geliştirmek, geleneksel el sanatları ve bölgede ihtiyaç duyulan kadın istihdamının artırılması için ara eleman yetiştirilmesi amacıyla Bağcılar Belediyesi Kadın ve Aile Kültür Sanat Merkezi faaliyete geçirmiştir. Altı katlı olan tesiste, spor merkezi, fuaye, sanat galerisi ve yemek atölyesi, okul öncesi eğitim sınıfları, aile danışmanlık merkezi, çok amaçlı kültür salonu ev satış standları bulunmaktadır.

Bu merkezde kadın istihdamını artırmaya yönelik el sanatları, giysi tadilatçılığı, nikah şekeri yapımı çağrı merkezi operatörlüğü eğitimleri verilmektedir. Merkezde ayrıca yaşlı ve hasta bakımı, yönetici asistanlığı, takı tasarımı sabun ve mum yapımı kursları düzenlenmektedir. Merkezde spor salonunda kadınlara yönelik spor faaliyetleri ile çok amaçlı konferans merkezinde kültürel, eğitim ve sosyal alanda faaliyetler yürütülmektedir.(Bağcılar Belediyesi, 2012:189)

4.2.3.3.6. Bilgi Evleri

Bağcılar Belediyesi çocukların eğitimlerini tamamlayıcı bir hizmet olarak bilgi evleri hizmeti ile beş ana branş üzerinden (Türkçe, matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve İngilizce) uzman eğitimcilerle ders vermektedir. Bu hizmetin yanında bilgisayar eğitimi ve internet kullanımı da Bilgi Evleri'n de bulunan eğitimciler tarafından verilmektedir. Bilgi evleri projesi çocukların mahallerine en yakın belediye binasında güvenli bir biçimde sosyalleşmelerini ve eğitim başarılarının artırılmasını amaçlamaktadır. Tamamlama eğitimlerinin dışında kalan zamanlarda bağlama, resim, karikatür, satranç, folklor eğitimi, fen ve teknoloji, el sanatları geri dönüşüm, tiyatro, matematik, masa tenisi ve İngilizce klüpleri bulunan bilgi evlerinde etkinlikler pedagojik formasyon ile verilmektedir. 2012 yılı itibariyle bilgi evlerinden yararlanan öğrencilerin sayısı 12.000 bulmaktadır.

Bilgi evleri projesi ile Bağcılar Belediyesi, öğrencilerin eğitimlerine katkıda bulunurken söyleşi, panel, yarışma ve etkinliklerle eğitimlerin desteklenmesi ve sosyalleşmesi planlanmaktadır. Bilgi evlerinin sayısı 2014 yılının sonuna kadar 24'e çıkarılacaktır.

Demokrasi eğitimleri de bilgi evlerinin insan hakları kulübü öğrencilerinin düzenlediği ve Bağcılar'da bulunan 85 okulun tamamından seçilen Demokrasi Meclisi'nin oluşturulması ile verilmektedir. (Bağcılar Belediyesi, 2012: 164) Bu eğitimlerde çağdaş demokrasilerin vazgeçilmez unsuru olan katılımçılık, düşünceleri özgürce ifade etme yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

4.2.3.3.7. Okula İlk adım Şenliği

Anaokulu ve ilköğretim birinci sınıflarına yeni başlayan öğrenciler için planlanmış Őenliklerde yeni öğrencilerin okullarına uyum sağlayabilmeleri için bir hafta boyunca düzenlenen etkinlikler bulunmaktadır. İlçe genelinde 57 okul bahçesinde aynı anda düzenlenen Őenliklerde kurulan oyun grupları öğrencilerin sorunsuz bir biçimde adapta olması sağlanması amaçlanmaktadır. (Bağcılar Belediyesi, 2012: 166)

4.4. EğİTİMDE YERELLEŞMENİN OLUMLU YANLARI

Merkezi yönetim tarafından belirlenen eğitim örgütlenmesi ve eğitim hizmetleri devletin başlıca görevleri arasındadır. Bununla birlikte yerel yönetimlerden belediyelerin eğitim hizmetleri, son yıllarda giderek artan bir oranda çoğalmaktadır. Büyükşehir Belediyeleri'nin kurumsal düzeyde örgütlenme aşamalarını bitirdikleri yaygın eğitim kurumlarında bugün çok başarılı örnekler verilmektedir. İlçe belediyeleri de sınırları içinde eğitim hizmetlerine fiziksel yardımlar ve eğitim hizmetleri açısından artan bir önem vermektedirler.

Türkiye'de eğitim hizmetlerinin yürütülüşünde yerel yönetimlerin katkısından yeterince yararlanılmamaktadır. Uygun bir yerel yönetim anlayışı ile yerel toplulukların eğitim hizmetlerinin kurulması ve işleyişine yerel yönetimler aracılığıyla katkıları sağlandığı takdirde, Türkiye'de eğitimin bugün karşı karşıya sorunların önemlilerine, örneğin eğitimde fiziki altyapı (okul yapıları) ve araç gereç, donatım sağlanması ders programlarının yerel koşullara uyumlaşması, eğitim kalitesinin yükseltilmesi, eğitim hizmetleri için mali kaynak yaratılması sorunlarına kolaylıkla ve etkili biçimde çözümler bulunması mümkün olacaktır. (TÜSİAD,1995:108)

Eğitim hizmetinin daha büyük oranda yerel kaynaklarca finansmanı,-merkezi yönetimin eğitim öğretime ayırdığı toplam kaynak nominal yada reel olarak (oransal olarak değil) azalmadıkça- eğitimin paralı olduğu anlamını taşımaz. Sadece yerel halkın önceden belirlenen birtakım eğitim öğretim

faaliyetlerinin finansmanının bir kısmını üstlenmesi anlamına gelir. Söz konusu eğitim öğretim faaliyetleri, yerel halkı doğrudan ilgilendiren faaliyetlerdir. Bu yüzden eğitim finansmanının yerelleşmesi, merkezi yönetimden gelecek kaynaklarla birlikte, yerel halkın eğitimle ilgili temel sorunlarının çözümünde ihtiyaç duyulabilecek finansal kaynağın artışı anlamını taşır ve belirlenen eğitim öğretim projelerinin daha üst düzeyde gerçekleştirilmesini sağlar. (Özgen, 2011: 45)

Eğitimde yerelleşme aşağıdaki faydaları sağlayabilir. (Başaran, 1996: 46):

1. Eğitim işlerinde halkın sorumluluk alması. "benim okulum" duygusuyla eğitime katkıda bulunması daha yüksek olabilmektedir,
2. Okulun eğitim programı, öğrencinin ve toplumun eğitim gereksinmelerine, çevrenin özelliklerine daha uygun olabilmektedir.
3. Toplumun, usta, yapıcı, önder, girişken kişilerinden, eğitimin geliştirilmesi sürecinde daha yüksek düzeyde yararlanılabilmektedir.
4. Değişik yerel yönetimlere bağlı okullar arasında daha iyi olmaya yönelik ortaya çıkan yarışma, halkı okullarını geliştirmeye teşvik etmektedir.
5. Okul ile aile arasında, eğitim ve yönetsel sorunları çözmeye daha akılcı ilişkiler kurulabilmekte; daha etkili çözümler bulunabilmektedir.

Yerel yönetimleri fiziki yardımlarının yanı sıra bölgesel düzeyde oluşan farklılıkların giderilmesi için yerel çözümlerin üretilmesinde yerel yönetimlere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Seçilerek işbaşına gelen temsilciler, memurlardan daha iyi mahalli ihtiyaçları değerlendirebilirler. Yetki genişliğine sahip merkez kuruluşları, yerinden yönetim kuruluşları gibi dinamizm ve hareketlilik gösteremezler. Yereylerinden yönetim kuruluşları, yerel çıkarlara, ekonomik, coğrafi ve siyasal

duruma göre değişen koşullara daha iyi uyabilme olanağına sahiptir. (Tortop vd., 2005:58) Bu anlamda eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi öznel niteliklere sahip bölgelerde oldukça yararlı olabilmektedir.

Bununla birlikte, merkeze bağlı olan taşradaki memurlar, merkez adına iş yapma ve karar alma yetkisinin tanınması halinde, yine tam anlamı ile merkezden yönetim sistemi terk edilmiş sayılamaz. Bunda da yine merkezden yönetimin katı uygulamasının sakıncaları vardır. Merkeze bağlı memurlar yetki genişliğine sahip olmalarına rağmen, yerel ihtiyaçları anlama, değerlendirme ve halka yakın olma yönünden yetersiz kalırlar bu nedenle organları halk tarafından seçilen yerinden yönetim kuruluşlarına ihtiyaç vardır. (Tortop vd., 2005:58)

Doğu-Güneydoğu Anadolu'da okullaşma oranını düşük bulunması, dağınık yerleşme nedeniyle okullaşma imkanlarının zorlanması yüksek olan doğurganlıkla çocuğun daha çok ekonomik bir değer ve zirai işgücünün önem taşınması, eğitimsiz/verimsiz işsiz ordusunu ortaya çıkarmaktadır. Okullaşma oranının artırılmasının tek başına önemi bulunmamaktadır ve eğitim kalitesi her seviyede sağlanmalıdır. Son günlerde eğitimin kalitesi konusu yetişmiş öğretmen sorunu tekrar gündeme gelmiştir. Cezalandırmak maksadıyla bu bölgeye gönderilen eğitimcilerin yanı sıra, kalkınmada öncelikli yörelerin avantajlarından istifade edebilmek için tayini kabullenen ancak ödemelerden sonra istifa edenlerin ve marjinal personelin yarattıkları sosyal/ekonomik maliyetler konunun bir diğer yönünü oluşturmaktadır. (Toprak, 2001: 245) Bu tür bölgelerde yöre insanının eğitim ve öğretimde insan kaynakları açısından değerlendirilmesi personel yönetimi açısından yarar sağlamaktadır.

Özellikle istihdam artırıcı mesleki eğitim okulları ve yaygın eğitim hizmetlerinde yerel ihtiyaçların ön plana alınması önemlidir. Yöre ekonomisinin ihtiyaç duyduğu alanlarda merkezi otoritenin hantal kaldığı ve çözüm sürecinin yavaş oluşmasına karşı yerel yönetimler, yerel kaynaklarla ara eleman eğitiminde önemli rol oynamaktadırlar.

Köyden kenet göçün yoğun olduğu bölgelerde yerel yönetimlerin açmış olduğu kurslar ile toplumsal bütünleşmeyi sağlaması ve toplum kesimlerinin

barışçı biçimde uyumlaşması yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinin en önemli araçlarından biridir.

Ayrıca okuma yazma kursları, halk sağlığını etkileyen konularda, ana-çocuk sağlığı gibi alanlarda yapılan eğitim çalışmaları toplum kesimlerinin bilgilendirilmesini ve eğitim düzeylerinin yükseltilmesinde etkili olmaktadır.

Eğitim ve öğretim amaçlarının, hedeflerinin, ilkelerinin saptanması, eğitim programlarında bunlara uyulmasının sağlanması, öğrencilerin yetiştirilmesi gibi temel yetkiler ve görevler Milli Eğitim Bakanlığında kalmak şartıyla, yerel yönetimlerin eğitim kurumları açma ve yönetme, okul binaları için arsa temini, binaları sağlamak, okullar için araç-gereç sağlamak, öğrencilere burs vermek yaygın eğitim kuruluşları ve öğrenci yurtları açmak için yerel yönetimlerin etkin görevler yüklenmesi, merkezi yönetimin hantallığını ve bürokrasiyi azaltacaktır (TÜSİAD, 1995:10)

Bu açıdan Milli Eğitim Bakanlığının görevi eğitim hizmetlerini gerçekleştiren yerel yönetimleri etkin şekilde denetlemek ve eğitim sisteminin sağlıklı işleyişini sağlamak olmalıdır.

4.6. EĞİTİMDE YERELLEŞMENİN OLUMSUZ YANLARI

Eğitim hizmetlerinde yerelleşmenin olumlu olduğu kadar sakıncaları ve olumsuz yanları da bulunmaktadır. Özellikle merkezi yönetimlerin uzun vadeli ve temel stratejik politikalarından birini oluşturan milli eğitim politikaları yerelleşme ile merkez ve taşra çatışmasını ön plana çıkarabilmektedir. Ülke genelinde tek bir milli eğitim politikasının izlenmesi, yerel yönetimlerin siyasi, idari ve kaynak yönetimi açısından farklılıklara sahip olması nedeniyle zorlaşabilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, okul idarelerini ihtiyaç ve sorunlarının çözümünde vatandaş katılımını artırmak ve idareye belirli ölçülerde kaynak sağlayabilmek için okul aile birliklerine ve yerel yönetimlere oldukça önem verdiğinde bazı sakıncalar doğabilmektedir. Eğitim Hizmetlerinde yerel yönetimlerin yetkileri ve sorumlulukları bakımından üç husus dikkat çekicidir. (TÜSİAD, 1995: 103)

1. Merkeziyetçi anlayışın ağır bastığı sistemde yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri alanındaki yetki ve sorumluluğu özellikle uygulamada sınırlıdır.
2. Zaman içerisinde yerel yönetimler eğitim hizmetleri bakımından yetki kaybına uğramış bulunmaktadır.
3. Eğitim hizmetleri kimi konularda yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasında görev ikilemi ve karmaşası vardır.

Yerel yönetimler arası işbirliğinin ve koordinasyonun sağlanmasındaki zorluk eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinde de karşımıza çıkmaktadır. Merkezi yönetimin örgüt kültürü açısından önemli bir uzmanlaşma ve profesyonelleşme gerektiren eğitim yönetimi yerel unsurların denetimi açısından oldukça zorlaşabilmektedir.

Aynı zamanda devletin temsilcisi olarak görev yapan öğretmeni de yerel idarenin öğretmenine dönüştürmektedir. Bu durumda öğretmenin merkez ile bağı tamamen koparılmış olacak ve yerel idare tarafından istihdam edilecektir. İstihdamın temeli ise sözleşmeliliğe dayanmaktadır. Bu durumda eğitimi kamu hizmeti olmaktan çıkarmanın iki yönü söz konusudur. Birincisi hizmetin yerelleşmesi, ikincisi ise memurluk mesleğinin sönümlenmesi veya çözülmesi yaşanacaktır. (Çeken,2006:56)

Yerel düzeyde seçimle işbaşına gelen yöneticiler, proje belediyeciliği ile halk katılımını sağlamaya çalışırken uzmanlaşmış personel eksiklikleri ve içerik olarak eğitim ve öğretim stratejisine uygun olmayan uygulamalara sebebiyet verebilmektedir.

Eğitim, insan kaynağının ve insan ilişkilerinin önemli olduğu bir kamu hizmetidir. Bu hizmetin sunumunda karar ve amaçların gerçekleşmesi için nitelikli personel ile çalışmak oldukça önemlidir. Bu açıdan yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin sunduğu yaygın eğitim hizmetlerinde önemli sorunlar yaşanmaktadır.

Yerelleşme reformları ile birlikte, tek tek her okula daha fazla sorumluluk verilmesi istenmektedir. Bu nedenle küresel eğitim reformuna ilişkin Dünya Bankası belgelerinde okul yönetimi (school administration) yerine, okul

işletmeciliği [school management] kavramı kullanılmaktadır. Yönetim yerine işletmeciliğin geçmesi, köklü bir değişimi anlatmaktadır. Burada okul kamusal bütünün bir parçası olmaktan çok, kendi başına bir işletme olarak düşünölmektedir. Kendi başına bırakılan her okulun, işletme yönetim ve tekniklerini (toplam kalite yönetimi, stratejik planlama, vb.) benimsemesi, piyasa mekanizmaları aracılığıyla kaynağını yaratması istenmektedir. (Özdemir, 2008:162)

Okul aile birlikleri okul yönetimindeki yetkileri son yıllarda yapılan mevzuat değişiklikleri ile giderek artırılmıştır. Böylece Okul Aile Birlikleri okul yönetiminde, yönetim modelinin bir gereği olarak daha fazla söz sahibi olmaya başlamıştır. Artık Okul Aile Birliği bütçeleri hatırı sayılır bir büyüklüğe ulaşmıştır. Böylece velilerden okulların çeşitli giderleri için toplanan paralar (kayıt, temizlik, kırtasiye, karne, diploma, aidat vb.) Okul Aile Birlikleri bütçesini oluşturmakta ve bu bütçe ile eğitim personelinin maaş ve ücretleri dışındaki her türlü okul ihtiyacı karşılanmaktadır. (Özdemir, 2008:162)

Belediyelerin ilçe sınırları içinde bulunan okulların idari yöneticileri ile fiziksel eksikliklerin planlanması ekseninde, yaklaşım farklılıkları bulunmaktadır. Eğitim hizmetleri kamusal yönü olan ve çıktısı yetişmiş insanı hedefleyen bir hizmetin piyasa ekonomisi içinde uygulanması eğitim kurumlarını ekonomik bir rant alanına dönüştürebilmektedir. Bu anlamda mali denetimin yapılabilmesi zorlaşabilmektedir.

Kamu işletmeciliği küreselleşmenin bir sonucu olarak karar alma süreçlerinin merkezden yerel doğru kaydırılmasını gerektirmektedir. Kamu işletmeciliğinde her bir birim kendi sorumluluk alanında piyasa kurallarına göre ekonominin kendine özgü işleyişi içinde başarılı olmak zorundadır. Bu zorunluluk okul yöneticilerini eğitim ve öğretimin planlanmasından, eğitim hizmetlerinin finanse edileceği kaynakların planlanmasına yöneltmektedir. Personel yönetimi, okul ihtiyaçlarının karşılanması, fiziki ihtiyaçlar ve sabit maliyetlerin bir bölümü okul idarecileri tarafından yöre halkından karşılanmaya çalışılması, idareciler ile vatandaşlar arasında sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlar, okulların işletme şartlarına kaynak temin etme çabasındaki

yöneticilerin enerjilerini ve odaklanmasını eğitim ve öğretimin kaliteli olarak üretilmesine engel olan unsurlardır.

Yerel yönetimler seçimle işbaşına gelen siyasetçiler tarafından yönetilen anayasal kurumlardır. Yerel yöneticilerin siyasal ve ekonomik politikaları genellikle ulusal politikalardan farklılık gösterebilmektedir. Bu açıdan yaklaşıldığında kavram karmaşası ve ideolojik farklılaşma da görülebilmekte, yerel düzeyde bir merkezileşme sorunu gündeme gelmektedir. Yerel yönetimlerden fiziki yardım konusunda beklentileri olan eğitim kurumları yöneticileri, özellikle üst düzey belediye yöneticileri ile kamu yönetimi ve kamu hizmetleri perspektifinde değil, siyasal gerekçelerle iletişim kurabilir.

Eğitim açısından yerinden yönetim; eğitimle ilgili tüm tarafların temsil edilmesini mümkün kılan bir yönetim anlamına gelmektedir. Eğitimde yerinden yönetim; eğitim örgütlerinde en yukarıdan en aşağıya kadar tüm karar aşamalarında sorumluluğun aktarılmasını gerektirir. (Şişman ve Turan, 2003:305)

Merkezi yönetimin hantallığı ve yavaşlığı eğitim hizmetlerinde planlı ve hiyerarşik bir yapının yerine kaynakların planlanması, planlanan finansal kaynakların dağıtılması, eğitim hizmetlerinde insan kaynağının (öğretmenler, idareciler ve hizmetliler) yetiştirilmesi ve istihdamı, eğitim müfredatının belirlenmesi ve uygulanması merkezi yönetim tarafından oluşturulabilecek uygulamalardır. Bu karar alam süreçlerinin ve ve işlemlerin yerele devredilmesi, yerel birimlerin konu ile ilgili bilgi birikimi ve yerinden yönetimin tüm aşamalarının hazır olması gerekmektedir.

Türkiye gibi merkezi yönetimi güçlü, merkeziyetçi kamu yönetimi uygulamalarının bulunduğu ülkelerde yerelleşme başarılı bir şekilde uygulanmamaktadır.

Genellikle yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri yaygın eğitim faaliyetleri ve kamu sağlığını, eğitimini ilgilendiren seminerler, kurslar ve önemli programlar olarak devam etmektedir. Yaygın eğitim faaliyetleri Dünya Bankası ve Avrupa Birliği projeleri ile desteklenmekte ancak genellikle Büyükşehir Belediyeleri bazında düzenli ve yeterli biçimde uygulanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu yüksek lisans tezinde eğitimde yerel yönetimlerin yeri ve katkısı araştırılmıştır. Eğitim hizmetlerinin ulusal eğitim politikaları ile yürütülmesi Türkiye gibi merkeziyetçi ve bürokratik yapının olduğu kamu yönetimlerinde son yıllarda giderek terk edilmeye başlanmış Kamu Yönetimi Reform çalışmalarında eğitim hizmetlerinin yerelleştirilmesi gündeme gelmiştir. Küreselleşme sürecinin hız kazandığı 1980'li yıllardan itibaren eğitim hizmetlerinin yeniden yapılandırılması ve yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde geleneksel görevleri dışında artan bir oranda faaliyette buldukları görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri olan kamu harcamalarının azalması ve küreselleşme süreci ile devletin küçülmesi eğitim hizmetlerinde yerel ve bireysel çözümlerin ön plana çıkmasını sağlamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın bürokratik örgütsel yapısı merkez ile taşra teşkilatlarında eşgüdümü sağlamakta zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu zorluklar Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar ile okul tabanlı yönetim ya da eğitim hizmetlerinde karar alma süreçlerinin merkezden yerele kaydırılması şeklinde aşılmaya çalışılmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda örgün eğitim dışında kalan bireylerin çoğalması, hayat boyu öğrenim ya da yaygın eğitim faaliyetlerinin kapsamının genişlemesi ile birlikte yerel çözümler ve yerel yönetimler daha etkili olmaya başlamışlardır. Eğitimde merkeziyetçi anlayışına karşılık görev ve sorumlulukların okullara devredilmesi, okul idarecilerinin yerel yönetimdeki üst düzey yöneticiler, vatandaşlar ve sivil toplum kuruluşları ile yetki ve işlevlerin beraber kullanılmasını gerektirmektedir. Öte yandan ekonomik krizler ve bütçe açıkları, sorunların yerel düzeyde çözülmesini gerektiren bir diğer faktörlerdir.

Türk Milli Eğitim Sistemi, Türk Kamu yönetimi sisteminin bir alt sistemi olup Milli Eğitim Bakanlığı adıyla örgütlenmiştir. Teşkilat yapısı olarak ana hizmet birimlerinin her biri alanlarıyla ilgili eğitim, öğretim ve yönetim ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek, insan kaynaklarının sağlanması ve yönetimi, okul ve kurumların eğitim ve öğretim programlarını ders kitapları ile

eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri arasındadır. Bakanlık tağra teğkilatı aracılığıyla her il ve ilçede eğitim hizmetlerinden sorumludur. Eğitim sisteminin iç görenleri olarak tanımlanan öğretmenler, idareciler, hizmetliler Bakanlıkça alınır ve yönetilir.

Türkiye Cumhuriyet'inin eğitim sistemi merkeziyetçi bir idari örgütlenme yapısı üzerine kurulmuğtur. Eğitim hizmetlerinin merkezden yönetilmesinin faydaları olduğu kadar sakıncaları da bulunmaktadır. Özellikle Türkiye gibi kalkınmığlık ve sosyo ekonomik düzeyleri birbirinden farklı coğrafi bölgelere sahip ülkelerde merkezi yönetimden kaynaklanan sorunların bağında ulusal ölçekte alınan kararların verimsizliği ve hantallığı üzerinde durulabilir.

Eğitimin hizmetlerinin kamusal niteliği uzun vadeli politikalar uygulamayı gerekli kılmaktadır. Benzer Şekilde ğretmenlik mesleğinin sistemli ve planlı bir Şekilde geliğtirilmesi, eğitim hizmetlerinin etkin bir Şekilde yerine getirilmesini sağlamak eğitim sisteminin temel amaçlarındandır.

Türkiye'de MEB, 2011-2012 eğitim ğretim yılı istatistiklerine göre göre, toplam 25 milyon 429 bin 670 ğrenci eğitim görmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı personeli olarak görev yapan ğretmen sayısı ise 880 bin 317'dir. Türkiye'de toplam 60 bin 165 okulda 607 bin 98 derslik bulunmaktadır.

ğrenim gören nüfusun fazla olması, köyden kente göç nedeniyle büyük Şehirlerde yığılan öğrenciler, eğitim hizmetlerinin planlanmasını ve koordine edilmesini zorlağtırmaktadır. TK verilerine göre 2012 yılında okullağma oranı ilköğretim bazında %98,67 ve orta öğretimde %67,37 oranında bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim bitiren öğrencilere kapsayacak Şekilde yeterli derslik üretememektedir.

Eğitimde yerelleğme alığmalarının bağlıca nedeni sınırlı bte gerekçesiyle okullara verilen ödeneklerin azalması, kaynak yetersizliğinin yağanması, okullarda hizmetli olarak alığanların istihdam edilmesinin gerektirdiği zorluklar kadar, okulların fiziki özelliklerinin yetersiz kalması, spor ve toplantı salonlarının yetersiz olmasıdır. Okulların genel giderlerini sağlayabilmek için, öğrencilerden katkı payı alınması vatandağ ve okul idarecilerini karđı karđıya getiren ve yerelleğmeyi zorunlu hale getiren bir diğer unsurların bağında gelmektedir.

Görüldüğü gibi Türk eğitim sisteminin sorunları genel hatları ile kamu yönetiminde merkeziyetçilikten kaynaklanan planlama ile kaynak yetersizliği arasındaki sorunlardan oluşmaktadır. Bu sorunların temelinde kamu hizmetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin merkezden yönetim anlayışına uygun olarak artırılmaması gelmektedir.

Eğitim sistemindeki bu sorunlar yerelleşme anlayışı ile kamu hizmetlerinin yerel düzeyde çözümlenmesi zorunluluğunu getirmiştir. Kamu yönetiminin tamamlayıcısı olarak yerinden yönetim kamu hizmetlerinin yönetiminin, merkezden yönetimden ayrı olarak özerk kamu hukuku tüzel kişilerine verilmesi yerinden yönetim kavramı ile açıklanmaktadır. Yerinden yönetim kuruluşları her ülkenin tarihsel ve siyasi rejimine uygun olarak biçimlenmiştir. Küreselleşme sürecinin hız kazandığı günümüzde yerelleşme ve yerinden yönetim kavramının güçlenmesi küreselleşmenin bir sonucu olarak yerelleşme kavramının yerel alandaki araçlara ve kaynaklara daha fazla başvurma şeklinde tanımlanmaktadır. Yerelleşme küreselleşmenin ile beraber yeni kamu yönetimi anlayışının demokratikleşme, katılım ve kamu yönetiminin hesap verebilirliği bağlamında temel unsurları ifade eder hale gelmiştir.

Türkiye’de son yıllarda, kamu yönetimi reformu adı altında bir dizi reform çalışması yürütülmekte ve bu çalışmalarla kamu yönetiminin köklü bir biçimde yeniden yapılandırılmasına çalışılmaktadır. Temel olarak, devlet ile ekonomik zorunluluklar arasında yeniden yapılandırılmada devletin işlevlerini yeniden tanımlamakta, bu işlevleri yerine getirmek üzere oluşturulan kamu örgütlenmelerini de yeniden düzenlemeyi öngörmektedir

Dünyada ve Türkiye’deki gelişmeler, sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi ve ekonomik zorunluluklar yeni yönetim anlayışlarına yönelmeyi sağlamış ve kamu yönetiminde görev ve sorumlulukların yerelle devredilmesi eğilimi artmıştır.

Yerelleşme karar alma süreçlerinin üst yönetim birimlerinden alt yönetim birimlerine devredilmesi ve yerel yönetimlere özerklik tanımak ile birlikte gelişmektedir. İletişim ve ulaşım teknolojisindeki hızlı değişim bilgi ekonomisi, halkın daha iyi hizmet alması ve sorunların çözümlenmesi için halk katılımını da

gerekli kılmaktadır. Kamu hizmetlerinden kamu işletmeciliğine dönüşümü açıklayan bu yönelim, eğitim hizmetlerinde de görülmektedir.

Türk eğitim sisteminin merkezileşmesine neden olan faktörlerden ulus devlet düşüncesinin ve merkezi planlamanın öneminin azalması, ekonomik, teknolojik ve siyasal alanlarda ortaya çıkan eğitim ihtiyaçlarının tüm ülke düzeyinde karşılanması artık yerel düzeyde de sorgulanmaktadır.

İstanbul'da demografik özellikleri birbirinden farklı ilçe belediyelerindeki eğitim uygulamaları incelendiğinde Şişli Belediyesi, Bakırköy Belediyesi ve Bağcılar Belediyesi eğitim hizmetlerinin birbirlerine çok benzer bir nitelik taşıdığı dikkat çekmektedir. İlçe belediyelerinin eğitim hizmetlerine katkısı incelendiğinde bu hizmetlerin üç ana başlık altında toplandığı görülmektedir.

Belediyelerin fiziki yardımları başlığı altında toplanan eğitim faaliyetleri, Milli Eğitim Bakanlığı ve Valiliklerle beraber yürütülen okul yapımı için arsa temini ve yeni derslik inşaatlarıdır. Ayrıca hayırsever vatandaşların katkısı ile yapılan yardımların yönetilmesi de ve okul inşaatları da bulunmaktadır. Bununla birlikte öğrencilere ve öğretmenlere sunulan defter kitap ve ders araçları yardımı, okul spor salonlarının yeniden yapılması ve iyileştirilmesi çalışmaları, okul bahçesinin ve dış çevrenin düzenlenmesi, okul binalarının boyanması gibi fiziki yardımlarda ilçe belediyeleri tarafından yürütülmektedir. İlçe belediyeleri okullardaki içme sularının temizliğini de gerçekleştirmektedir.

Belediyelerin önemli bir eğitim hizmeti de yaygın eğitim faaliyetleridir. Üç ilçe belediyesi de gerek Büyükşehir Belediyesi, KOSGEB, İŞKUR ve Milli Eğitim Bakanlığının taşra örgütlenmesi ile beraber yaygın eğitim faaliyetleri düzenlenmektedirler. Toplum merkezleri, halk konakları, bilgi evleri gibi kamusal alanlarda ya da ilgili okulların dersliklerinde yürütülen faaliyetler belediyelerin Kültür ev Sosyal İşler Müdürlükleri tarafından organize edilmektedir. Bu eğitim faaliyetleri içinde öncelikli olarak işsiz gençlere ve kadınlara yönelik istihdam edici ara nitelikte personel ihtiyacını karşılayan mesleki eğitim kursları bulunmaktadır. Diğer yaygın eğitim faaliyetleri içinde engelli vatandaşların da özel ilgi grubu olarak eğitim aldıkları, geleneksel el sanatları, müzik, resim gibi kurslar bulunmaktadır.

Belediyelerin diğer eğitim faaliyetleri pek çok alana yayılmış durumdadır. Kütüphane ve internet iletişimin sağlandığı bilgi evleri projeleri eğitim ve öğretim sürecindeki öğrencilere yönelik faaliyetlerdendir. Her belediye üniversiteye hazırlık kursu, yaz tatillerinde izci ve spor kampları, kültür turları, özel gün ve haftalarda seminer, panel gibi etkinliklerde bulunmaktadır. Öğrencilerin eğitimlerini destekleyici bu faaliyetler aynı zamanda çeşitli ilgi gruplarına da hizmet vermektedir.

Görüldüğü gibi belediyelerin eğitim hizmetleri merkezi yönetimin karar alma süreçlerine katılımını göstermemektedir. Bu anlamda Türkiye’de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi, tamamen merkezi düzeyde örgütlenen ve planlanan uygulamaların yerel düzeyde finanse edilebilmesi ve yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları ve halk katılımı ile finansal sorunların çözümlenmesi şeklindedir. Eğitim ve öğretimin örgütlenmesi, insan kaynakları yönetiminin okullardaki hizmet gören ara personel dışında eğitim standartlarının saptanması ve organizasyonu okulda sunulan programların seçilmesi, müfredatın belirlenmesi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütölen merkezi kararlardır.

Eğitim açısından yerinden yönetim; eğitimle ilgili tüm tarafların temsil edilmesini sağlayan bir görüştür. Bu anlamda Türkiye’de tam bir yerelleşmeden ve karar alma süreçlerinde yerinden yönetimden söz edilmesi söz konusu değildir. Diğer yandan yaşanan ekonomik yetersizliklerin çözümlenmesinde belediyelerin imkânlarından yararlanılmaktadır. Belediyeler eğitim sisteminde belli sınıflara ve gruplara sosyal yardım ve hizmet anlamında özel önem göstermektedir. Kadınlar, çocuklar, engelliler ve işsizler belediyenin eğitim hizmetlerinden en fazla yararlanan grupları temsil etmektedir. Ayrıca köyden kente göçün getirmiş olduğu sosyo ekonomik sorunlar ve halk sağlığını etkileyen konularda belediyelerin eğitim ve bilgilendirme çalışmaları süreklilik arz etmektedir. Sosyal alanda devletle gönüllü girişimler arasındaki işbölümü yasal düzenlemelerle belediyelerin yetkilerini artırmaya yönelik girişimlerin önemli özelliği, sosyal hizmet sunumu ve yoksulların eğitimi konularında gönüllü faaliyetlerle yerel yönetim işbirliğinin teşvik edilmesidir.

Yerel yönetimlerin eğitimdeki yeri ve katkısı merkezi otoritenin kaynak yetersizliği nedeniyle zorunlu olarak etkilendiği alanlarda ve küreselleşme süreci

ile birlikte değişen yeni eğitim anlayışındaki yaygın eğitim alanı ile sınırlıdır. Yerelden merkeze doğru karar alma mekanizmalarının güçlendirilmesi, bölge kurulları ve okul işletmeciliğinin ön plana çıkması çalışmaları devam eden çalışmalar olarak başlangıç aşamasındadır.

Bu yüksek lisans çalışmasında belediyelerin eğitim faaliyetleri incelendiğinde okul yöneticileri ve yerel yönetim birimlerinin üst yöneticilerinin eğitim hizmetlerinde fiziksel sorunların çözümü dışında çok fazla sorumluluk yüklenmedikleri görülmektedir. Bu anlamda eğitimde yerelleşme kavramının tam olarak gerçekleşmediği ve bilgi eksikliklerinin olduğu da eklenebilir.

Eğitim hizmetlerinde yerel düzeyde çözüm önerilerinin Eğitim Bölgesi Danışma Kurulları'nın eşgüdümü ile akademisyenler ile ortak çalışmalar yürütülmesi, bölgesel farklılıkları inceleyecek, toplumsal grupların ve eğitimcilerin eğitimde yerelleştirme görüşlerini kapsayacak biçimde geliştirilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

Avrupa Konseyi, Avrupa **Yerel Yönetimler Özerklik Şartı**, (Erişim)

AYTAÇ, T. **Eğitim Yönetiminde Yeni Paradigmalar Okul Merkezli Yönetim**, Ankara, Nobel Yayınları, Birinci Baskı, No 172, (2000)

BAĞCILAR BELESİYESİ, 2012 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAĞCILAR BELESİYESİ, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAĞCILAR BELESİYESİ, 2010 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAĞCILAR BELESİYESİ, 2019 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAĞCILAR BELESİYESİ, Bağcılar Belediyesi Avrupa Birliği Projeleri, İstanbul, 2010.

BAKIRKÖY BELESİYESİ, 2012 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAKIRKÖY BELESİYESİ, 2011 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAKIRKÖY BELESİYESİ, 2010 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul, 2012

BAŞARAN, İbrahim Ethem: **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**, Ankara, Ekinoks Yayınları, 2006.

BAŞARAN, İbrahim Ethem: **Türkiye Eğitim Sistemi**, İstanbul, Yargıcı Matbaası, Üçüncü Baskı, 1996.

BAYRAMOĞLU Sonay: **Yönetişim Zihniyeti Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü**, İstanbul: İletişim Yayınları 2010, s.115

BİLİM, Cahit Yalçın, **Türkiye’de Çağdaş Eğitim Tarihi (1734-1876)**, Eskişehir, TC Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1345, 2002.

BOZAN, Mahmut, **Eğitimde Demokratikleşme ve Taşra Teşkilatı**, Bartın, Bartın Üniversitesi Yayın No:04, 2011.

BUCAK, Esergül Balcı: **Eğitimde Yerelleşme**, Ankara, Detay Yayıncılık, 2000.

BUĞRA Ayşe: **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika** İstanbul: İletişim Yayınları, 2010.

CANMAN, Doğan, **Köy Yönetim ve Sorunları**, Ankara, TODAİE Yayınları, 2002.

ÇEKEN Y.D. **Küreselleşme ve Türkiye’de eğitim politikaları: yeni ilköğretim müfredatı sosyal bilgiler programı üzerine bir inceleme**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

ÇEVİK, Hasan Hüseyin, **Türkiye’de Kamu Yönetimi Sorunları**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2004, s.114

ERDER, Sema ve İNCİOĞLU, Nihal, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, İstanbul, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, Türkiye’nin Sorunları Dizisi-23, 2004.

ERYILMAZ, Bilal, **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Erkam Matbaası, 2005.
Fatma Gök (Der.), **75 Yılda Eğitim, İstanbul**, Tarih Vakfı Yayınları, Haziran 1999.

GERAY, Cevat: “Yerel Yönetimlerin Eğitim ve Kültür İşlevleri” Ankara, **Çağdaş Yerel Yönetimler** Cilt 3 Sayı 6 Kasım 1994, s. 3-14.

GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**, Yayına Hazırlayan: Cemal Güzel, İstanbul, Kırımızı Yayınları, 1. Baskı, Şubat 2008.

GÖK, F. “Eğitim Hakkı: Türkiye Gerçeği” **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**. Malatya: İnönü Üniversitesi,. 2004.

GÖK, Fatma: “**Eğitimin Özelleştirilmesi**” **Neo liberalizmin Tahribatı: Türkiye’de Ekonomi, Toplum Ve Cinsiyet** , Der: Balkan, N., Savran, S., İstanbul: Metis Yayınları, s. 94-110, 2005.

GÖK, Fatma: “75 Yılda İnsan Yetiştirme ve Devlet”, **75 Yılda Eğitim, İstanbul**, Tarih Vakfı Yayınları, Haziran 1999, 3-8.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, **Türkiye’nin Yönetim Yapısı**, Güncelleştirilmiş 10. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008.

GÜÇLÜ, Nezahat, Okula Dayalı Yönetim, Ankara, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 148, Ekim Kasım Aralık 2000 (Erişim),
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/148/6.htm 22
[Mayıs 2013](#).

İSTANBUL POLTİKALAR MERKEZİ, **Yerel yönetimlerde Yapılanma**, İstanbul, Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2009.

http://www.avrupakonseyi.org.tr/antlasma/aas_122.htm 22.06.2013.

KALABALIK Halil, **Yerel Yönetim Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005.

KALABALIK Halil: **Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku Teori-Uygulama**, Seçkin Yay., Ankara, 2005.

KARAKIŞ, Engin: **Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika**, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.

KELEŞ Ruşen ve TOPRAK Zerrin: **21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Belediye Meclislerinde Siyaset**, İzmir, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayını, 2004.

KELEŞ, Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul, Cem Yayınevi, 1992.

KELEŞ, Ruşen: **Kentleşme Politikası**, İmge Kitabevi, Ankara, 1997

KELEŞ, Ruşen: **Avrupa’ya Uyum sağlama Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, (Editör), Nihat Falay, Ahmet Kesik, Murat Çak, Mehmet Karakaş, Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2000.

KELEŞ, Ruşen: **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul, Üçüncü Basım, 1998.

KESKİN, Nuray Ertürk: “Dünya Bankası ve Eğitimde Yerelleşme: Kamu okullarında İşletmecilik”, Antalya, **Küreselleşme ve Demokratikleşme Uluslar arası Sempozyumu Bildiri Kitabı** Akdeniz Üniversitesi İİBF Yayını 27-30 Mart 2008, s 617-624, (Erişim),

http://www.academia.edu/1079299/Dunya_Bankasi_ve_Egitimde_Yerellesme 27 Nisan 2013.

KESKİN, Nuray Ertürk: Eğitimde Reform, Ankara, Mülkiye Sayı 245, 2004 (Erişim) http://www.academia.edu/3202660/Egitimde_Reform 27 Nisan 2013.

KOÇER, Hasan Ali: **Türkiye’de Modern Eğitim Doğuşu**, Ankara, Uzman Yayınları, 1991.

KORAY Meryem ve TOPÇUOĞLU Alper, **Sosyal Politika**, Bursa, Ezgi Kaitabevi, 1995.

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı **Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları Yönergesi**, (Erişim) <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/49.html> 30 Mayıs 2013.

Meral Tekin, Ramazan Günlü, **Kentleşme Yerel Yönetimler ve Eğitim**, Ankara: (Erişim) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/503/6049.pdf> 14.07.2013

NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler Felsefesi, Ekonomisi Uygulaması, İstanbul, Servet Matbaası, 1978.

NOHUTÇU, Asım ve BALCI, Asım: **Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar**, Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, (Editörler), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.

OKÇABOL, Rıfat, **Türkiye Eğitim Sistemi**, Ankara, Sözkese Matbaası, 2005.

ÖZDEMİR, Murat: “Eğitim Yönetiminde Yerelleşme Siyasaları”, Ankara **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 41 Sayı 3 Eylül 2008, s, 153-168

ÖZGEN, Vildan: **Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme ve Hizmet Kalitesi**, Aydın, TC Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

ÖZGÜR Hüseyin ve KÖSECİK, Muhammet: **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar, Reform**, Ankara, Nobel Yayınevi, 2005.

SOGUYEV, **Projeler**, (Erişim) <http://www.soguyev.org.tr/proje3.php> 17.06.2012

ŞİŞLİ BELEDİYESİ: **2012 Performans Programı**, (Erişim), <http://sislibelediyesi.com/site/dokumanlar/performansprogrami2012.pdf> 23 Ocak 2013

ŞİŞLİ BELEDİYESİ: **2012 Yılı Faaliyet Raporu**, İstanbul, Şişli Belediyesi, 2012c.

ŞİŞLİ BELEDİYESİ: Demografik Analiz, (Erişim), 2012a, <http://www.sislibelediyesi.com/site/magazin/demografikanaliz/>, 21 Ocak 2013

ŞİŞMAN, Mehmet. TURAN, Selahattin. "Eğitimde Yerelleşme ve Demokratikleşme Çabaları". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 34, Ankara, Bahar 2003.

ŞİŞMAN, Mehmet. TURAN, Selahattin. "Eğitimde Yerelleşme ve Demokratikleşme Çabaları". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 34, Ankara, Bahar 2003. s.78-95

TC , **1982 Anayasası**, Erişim, <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm>, (Erişim), 18 Nisan 2013.

TC MEB: **Eğitim Temel Kanunu**. Ankara, 1984.

TC MEB Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Stratejik Plan Konya 2010-2014, Konya, 2009, (Erişim),

http://konya.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/12100855_stratejikplan_2010_2014.pdf 12 Haziran 2013.

TC MEB Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği, (Erişim), http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2424_00.html 25 08 2013.

TC MEB, **Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği**, Resmî Gazete 14. 02. 2006 (Erişim) http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27587_0.html 22. 06. 2013.

TC Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, **2010-2014 Stratejik Planı**, Ankara: 2009.

TC Milli Eğitim Bakanlığı: **Cumhuriyetin 75. Yılında Gelişmeler ve Hedefleri**, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1998.

TC Milli Eğitim Bakanlığı: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 2011-2012, Ankara, TC Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Merkezi, (Erişim), http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06021046_meb_istatistikleri_organ_egitim_2011_2012.pdf, 19 Ekim 2012.

TANİLLİ, Server: **Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz**, İstanbul, Cem Yayınevi, 8. Baskı, 1996.

TBBM, **5393 Sayılı Belediye Kanunu**, (Erişim) <http://www.ekanun.net/5393-sayili-kanun/index.html> 27 Nisan 2013.

TBBM: **5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu**, (Erişim) <http://www.ekanun.net/5216-sayili-kanun/index.html> 01.06.2012

TBBM: **5227 Sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun**, (Erişim),

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html>, 27 Nisan 2013.

TBBM: **5257 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**, (Erişim),

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5257.html>, 27 Nisan 2013.

TC. İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü, **2010-2014 Stratejik Plan**, (Erişim), <http://istanbul.meb.gov.tr/upload/bolumler/strateji/istanbul%20stratejik%20plan.pdf>, 19 Ekim 2012.

TC. Milli Eğitim Bakanlığı: **Stratejik Plan 2010-2014**, Ankara, TC Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2009.

TEKELİ, İlhan: **Belediyecilik Yazıları (1976-1991)**, IULA- EMME, Kent Basımevi, 1992.

TOPRAK, Zerin: **Kent Yönetimi ve Politikası**, İzmir, Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

TODAİE: **Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor**, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No: 238,1991.

TOPRAK, Zerrin: **Yerel Yönetimler**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

TORTOP, Nuri, AYKAÇ, Burhan,,YAYMAN Hüseyin: ÖZER, M.Akif: **Mahalli İdareler**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.53

TORTOP, Nuri: **Mahalli İdareler**, Ankara, TODAİE Yayınları, 1986, s. 10.

TÜRKOĞLU, İrfan, **Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanları’nın Mali Özerklik Algılaması**, Ankara, TC Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: 2009/389, 2009.

TÜRKOĞLU, R. “ Eğitimde Yerelleşme Sorununa Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve Yerel Yönetim Yasa Tasarısının Getirdiği Çözümler Konusunda Yerel Yöneticilerin Görüşleri” , İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 8, Güz, 2004. s 1-17.

TÜSİAD, **Sorunlar ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri**, İstanbul, Yayın No. TÜSİAD-T/90-2/185, Temmuz 1990.

TÜSİAD, **Yerel Yönetimler Sorunlar, Çözümler**, İstanbul, Ajans Medya Reklamcılık, 1995, (Erişim) http://www.tusiad.org.tr/_rsc/shared/file/yysc.pdf
28 Mayıs 2013.

VERSAN, Vakur: **Kamu Yönetimi (Siyasi ve İdari Teşkilat)**, İstanbul, Dilek Matbaası, 1978.

ÖZET

İbrahim Karadağ, Eğitimde Yerel Yönetimlerin Yeri ve Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.

Türk eğitim sistemi merkez örgütü olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetimi altındadır. Merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatları kanunla Milli Eğitim Bakanlığına bağlıdır.

Yerelleşme eğilimi, yetki genişliği ile merkezi yönetimin belli kararları alt düzeydeki yerinden yönetim kuruluşlarına aktarması şeklinde gerçekleşmektedir. Yerel yönetimler, karar verme sürecinin hızlanması, hizmette verimlilik ve demokrasi kültürünün yaygınlaşmasında önemli yönetim kurumlarıdır. Küresel düzeydeki gelişmeler ve yönetim anlayışındaki değişimler, yerel yönetimlerin merkezi otoriteye karşı daha özerk olmasını sağlamıştır. Yapılan idari reformlarla, yerel yönetimlerin yetki genişliği artırılmış ve Türk eğitim sistemindeki katkıları derinleşmiştir.

Dünyadaki eğitim sistemleri ile karşılaştırmalı olarak yerel yönetimlerin eğitimdeki yerinin incelendiği bu tez çalışmasında, eğitimde yerelleşme eğilimleri ile oluşan idari düzenlemelerin ve yerel yönetimlerin eğitim sistemine katkısını araştırmaktadır.

Anahtar Sözcükler

1. Yerel Yönetimler
2. Türk Eğitim Sistemi
3. Eğitimde Yerelleşme
4. Belediyelerin Eğitime Katkısı
5. Eğitimde Dönüşüm

ABSTRACT

İbrahim Karadağ, The Role and Contribution of Local Government in Education, Master Thesis, Istanbul, 2013.

The Turkish Ministry of National Education under the direction of the central organization of the education system. Central organization, local and foreign agencies affiliated to the Ministry of National Education. Decentralization trend, with the width of the central government authority over certain decisions of the lower-level government organizations to transfer requested. Local governments accelerate the decision-making process, service efficiency and governance institutions for the dissemination of the culture of democracy. Developments and changes in the understanding of governance at the global level, against the central authority of local governments has to be more autonomous. The administrative reforms, the width of the authority of local governments increased and deepened the contributions of the Turkish education system.

Educational systems in the world in comparison with the location of local governments in Turkey analyzed in education system in this thesis, the decentralization trends and administrative regulations of the local governments researching the contribution of the education system.

Key Words

- 1. Local Government**
- 2. Turkish Education System**
- 3. Decentralisation of education**
- 4. Municipal Contribution to Education**
- 5. Transformation in Education**